

e k n i z k y . s k

# Pod skalami

Václav Beneš  
Třebízský



# POD SKALAMI

VÁCLAV BENEŠ TŘEBÍZSKÝ

[eknizky.sk](http://eknizky.sk)



Pod skalami by Václav Beneš Třebízský is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License, except where otherwise noted.

# Obsah

I.	I
II.	3
III.	5
IV.	9
V.	19
VI.	25
VII.	37
VIII.	39
IX.	53
X.	59
XI.	63
XII.	83



# I.

---

Tajemně hučely lesy na výšinách, vroubících ku západu zemi bělochorvatskou, a lehounký vánek jarní unášel odvěké, temné dumky jejich daleko, daleko, až tam, co třpytila se jitřenka, jediná již jen družka noci na promodralé klenbě nebeské. Bylo to krásné jitro jarní, to dnešní! Všady svatý klid, věčítá samota, vyhasly hvězdy na nebi již, půvabným nachem rděly se vrcholky sosen a smrčín, tak jemným, vábivým, jako bývá první ruměnc na líčkách děvušky; kolem hučel les hymnu velebnou – cosi tajůzvěstného bylo v ní, v té dumce, již marně by snažil se napodobiti hlahol smrtelníkův.

Slunce povzneslo se již z úkrytu svého a jako vládce jakýs u veškeré nádheře a velebě své volným krokem, majestátným, vystupovalo po blankytu.

Tam daleko za lesy vystoupil bělavý dým, nepovznášel se ve sloupech k nebesům, ale v modravý závoj zahalil bor, a jakési zvuky zalétaly až sem do samotin lesních.

To lidé, kteří na pokrajích hvozdů bydleli, povídali si, že bohové sestoupili dnes dolů do hájů na radu; vždy to říkali, když prudčeji staré, pravěké kmeny šumívaly. A z hlukotu jejich věštivali si zdar či nehodu. Musili pospíšiti si tedy na stráně, k potokům, do posvátných borů pod drva, aby třeba zapálili jim, třikrát se bili do prsou a poklonili se mocným spásám – bohům věkožizným.





## II.

---

Uplynulo skorem čtyry sta let, co poprvé rozhlédl se s Řípu Čech po nové vlasti své, a dosti již povlhla krví půda její, nezoraná, zarostlá dosud ponejvíce lesinami. Avarské trupy pomrvily ji, jak nikdy by to nedovedla píle oráčova, a kolik Franků as, Sasíků vyšlo si umřít v tu krásnou, vábnou českou zem! Všem dovedl klidný, tichý za míru Sláv, lev však ve válkách, vykopati hrob. Málo jich ušlo jen českým mlatům, všecky téměř je přijala ve svůj klín ona země, již přišli poplenit, zpusťošit, povraždit syny její a na hrobech jejich slavít divokou slavnost' vítězství.

O bédách, které tenkrát již zakoušela ta mladá, bující větev na dalekorostlém kmeni slávském, sporých jenom zpráv dochovalo se na naše dny. Onen věk, obrazy z tehdejších dob na věky zůstanou as zahalenými černou rouškou, tak černou, jako bývá noc bez měsíce, beze hvězd. Teprve polovicí devátého století probleskují paprsky tékavým zrakům po obloze země naší za oněch dob a v ty asi zasahují obrazy, jež rozvineme v našem vypravování.

Na Vyšehradě nevojvodil již Křesomysl, slavnou tryznu již zapálili nad ním, a několik let uplynulo, co poslední jiskry dohasly nad jeho popelem.

Na kamenný stůl, jenž uprostřed svata sídla Libušina stál, nastolili Neklana, a štěstí bylo to pro mladistvou vojvodinu českou, že onen veliký válečník pro kříž a panství své odpočíval daleko na Porýní ve zlatohlavu, studený, tlející již. Ludvíkovi, jemuž Karel celou nesmírnou říši svou zanechal v dědictví, ve vlastních synech vyrostli zbůjcové. Nepodařené, zvrhlé vnuky měl slavný Pipínovec. Zdálo se, že proto jim nashromáždil tolik zemí, aby tím urputněji mohli se o ně rváti ještě za živa otce „Pobožného“ a připravili trpké, hořké dny na stará léta rodičeli.

Však slovanské čeledě – usedlé ve velikém věnci hor, jež připutovaly s Čechem-praotcem z dalekých vlastí zatatranských na západ v pustý, bezlidný bojohémský kraj, na jehož planinách dosud bělely se hromady kostí markomanských, děsné stopy po Attilovi a hordách jeho, v divém

ryku pádících do zadunajských rovin po seči katalánské – také nežily v míru podle sebe, když dosavadní vrazi jejich sami na domácí půdě se hubili a ukazovali krajanům svým, jak u těch „psů“ Slovanů to vypadá, když hoří jim dědiny a zabíjí se bezbranný lid železem německým. Vlastislavovi lučanskému zachtělo se Vyšehradu a s tím prastarým sídlem rodu Přemyslova a vojvod čeledě české i nadvlády nad ostatními rody, jakéž osoboval si a i skutečně požíval pražský kněz.

Mírný Neklan rozdmýchal ještě ctižádost vojvody luckého, ale Čestmír dovedl ochladiti ji na věky na turských planinách po levém břehu Vltavy. Krkavci, již v bezčetných hejnech slétli se na mrtvolu lutické, vyklovali oči zrádci a v zobanech roznegli těla rušitelů míru zemského. Říkávali Čechové, že za otce vytrpěl i syn, když rozvinul zvířecký Durynek před pražským vojvodou v plachtě hlavu pacholíčka Vlastislavovce.

A opět bylo ticho po zemích českých. Muži orali půdu, mýtili les, nové dědiny zakládali, a ženy šat šily jim, starajíce se o domácnost. Vladyka vojvodil čeledi své, rodu usedlému v dědině, na sněmy slavné chodil s kmety a lechy a doma ve vískách žertvy bohům páčil na rozmnožení rodu svého. V pokoji klaněli se po Čechách po bitvě u Levého Hrádku spásám věkožizným, a mlaty počínaly rezavěti již a držadla u nich práchnivěla.

Palčivé vedro červenové, kteréž od samého rána vyžehalo již dnes i bující, hebounký mech pod hustými korunami doubravin, vnikajíc jimi skorem až na kořeny stavěkých drv, proměnilo se západem slunce v líbezný, vábivý chlad. Svobodněji oddechly si dubiny podvečer, zase zvedaly se hlavinky kvítkův až do prsti sklopené, ale poznenáhlu z počátku jaksí bázlivě, a těšily se na ranní rosičku, jež napojí hrdélka jejich a novou svěžestí lupénky oděje, již setřelo slunce z nich dnem, jakoby okrášliti chtělo luznou pestrotou jejich věčně žhavou svou tvář.

Alespoň večer najala pro sebe ještě Vesna, jež ustoupiti musila ohnivé družce své, než strhnou s ní šat a daleko ji odešlou do končin zámořských, aby přežila tam jeseň a zimu a zotavila se a zase vrátila se tak svěží, lepostná.

### III.

---

Opět byl večer, líbezný, vábící ven pod širé nebe – vyhaslé. Také po celý den od samého rána hned palčivé vedro vyžehalo půdu, až na kosti hrálo to slunce dnes. Zase když první hvězdy zasvítily, rozhořely se ohně po krajích a bujaré písně utichlou nocí hlaholily odevšad; vysoko k nebi unášely žáry zvuky rozjařené...

Asi hodinu k půlnoci ode Mže, hned za tehdejších dob ležela Loděnice, arcit trochu jinak vystavěna než za našich dnů. Dřevěné byly dvorce, hlinou olepené. Snad pamatovali zakladatelé dědinky, když na vysoké skále, jež černá se nad Vltavou as tři hodiny odtud k východu, stavěli Vyšehrad a mezi stěnami jeho umístili poprvé obrazy dědů, jež praotec Čech s sebou přinesl z pravlasti bělochorvatské.

Pod velkou lipou, již se základy ku dědině zasadili, rozezvučely se náhle zvuky varyta. Lid skupil se kolem prostičkého starce, jenž při čarovných hlaholen lyry pěl píseň bohyni Ladě na počest.

„Lado, uslyš, Lado, nás – “ dohlaholily zvuky, jež provázely dumný kmetův zpěv,

bouřněji, hučivěji. Utichl na chvilku stařík, a mocněji pak zajely prsty jeho ve struny, vesele zvučelo to po návsi, do křepotu, až nohama to pohybovalo. Ve mžiku ni jeden, ni jedna z těch, jimž věnce čerstvé uvíjí ještě Vesna, nedlel pokojně, naslouchaje jen lahodivým, okouzlujícím zvukům varyta: vše strženo v proudivý křepotu vír. Starší opodál zapředeni byli v živý hovor; muži v četném zástupu, připraveni jsouce k odchodu, ženy hovíce si na měkkém, hustém trávníku.

Utichly struny, mládež opustila kolo, podupanou travu, by oddechli si a uchystali se v opětný rej.

„Až na Tetíně, hoši, zaplanou ohně,“ zvolal zavalitý, neveliký muž z onoho zástupu, „pak i vy nechtě dobře posvítíte těm prokletým vlchvicím při svatbě.“

„Posvítíme, Kuneši, posvítíme běsovsky,“ zavýskali jinoši z plných hrdel, „že samo nebe krvavě zaplane.“

„Však nedá se as zahanbiti letos loděnická jinošina!“ chválil rozjařeně

mladíky onen muž. „To upeče se při tom vašem ohni stará Lutoška. Uvidíte že!“

Hlasitý smích rozlehl se návsi po slovech těch.

„Neupeče, ha, ha, ale schromí tě, ty běsův chlape, stará Lutoška,“ zasípál děsivý jakýsi hlas ze zákoutí, a uprostřed návsi ocitla se náhle vyzáblá žena, divoče koulely se jí oči, a hrozivě rukama mávající, drala se po smělci, jenž odvážil se pohaniti kněžku-babičku.

Hbitým skokem uhnul se Kuneš kostnatým rukám rozběsilé dračice a mžikem zmizel v huštině, vroubíci ves, očekávaje tam druhů-sousedů, již na Tetín vždy chodívali o slavnosti sobotek. Z celé župy z každé dědinky několik zašlo jich tam.

„Perun tě schvatí, ty chlape kletý; vlkodlak udáviž tě,“ vřeštila divoče Lutoška zběsile lomíc rukama, jako by samo nebe na Kuneše chtěla strhnouti.

Mládeži bývaly podobné výjevy vítány; jinochům zvláště, uvykli si na ně; ve smích vypukali, když Lutoška běsivala po dědině, a to k většímu ještě vzteku babici popouzívalo. Dlouho to trvalo, než se utišila a zase zalezla na zad vesnice ve svůj brloh.

Selky však nikdy se nesmály; strachovaly se pomsty čarodějnice, mnohokrát ucítily již, co to, pozlobiti starou Lutošku. Tam kráva Krasoňovic celé dva měsíce mléka nedala, Vítovům po celý týden dobytek trávy se nedotekl, u Drahoňů krev dojili místo mléka, u Výhoňů zase mnoho nocí skot neustále řval; každý věděl stěžovati si nač, a ty „metly boží“ neustaly, dokud nedošli si ku staré babičce-„černokněžce“, neodprosili ji a ona pak do chlévů nevstoupila, nezaříkala a nevyhnala klokočovým prutem běsy z krav do lesů. Dlouho povykovala dnes na návsi, kletbou hrozila dědině, že porušen byl večer bohům posvěcený a kněžka jejich vlkodlačím synem tím pohaněna. Když do syta se již vykřičela, odeběhla za ves do chatrče, nevstoupila do vnitra, ale jakoby vzdorovati chtěla letům, jež tížila bedra její, pádila v huštiny, jimiž před chvílí odešli loděničtí sousedé.

A zase, když zmizela stará dračice, jak ji posměšně nazývali v Loděnici, když je neslyšela, započal rej. Po chvíli v průvodu hoši a dívky a starší za nimi vyšli za ves na mýtinu, oheň zapálili tam a radostný jásot sledoval do výše plameny, jež až nad hlavy věkovitých dubů podél paseky vyšlehovaly. V úchvatném souladě zapěly dívčiny, ověncené mateřídouškou, za ruce v dlouhém polokruhu kolem ohně se držíce; zdálo se, že víly vyrojily se z lesů – doubravin a přivábily z dědiny luzným, okouzlujícím zpěvem jinochy

sem, aby v rej pustili se s nimi, v divoký, bezuzdný, a pak hluboko zanesly je do zelených skrýší svých. „Červený pohár hoří s červenými jahodami; a kdo že ho hasí bude, když tam mládenců nebude?

Krásné děvušky ho hasí, u věnečkách vodu nosí, kolik v tom věnečku vody, tolik v děvušce ctnoty.“

Po dívkách mládci začali zase, ale ne tak luzně, vábivě; a když i ti také v dlouhém půlkruhu se držíce za ruce dopěli – znovu rozvířil se rej. Bujnou, do skoku stařec hrál, jaká ani starou krev nenechává na pokoji...

Perná to byla cesta dnes pro Kuneše, posměch tropili si z něho, že utekl před šedesátnicí jako holobrádek.

„Však s dobrou se potázal,“ jediný jej toliko omlouval, sestárly již muž, soused Krása; „dotkla-li by se ho v proklínání, ruka uschla by mu, od ruky celé tělo, a než rok s rokem by se sešel, tryznu bychom pálili nad ním na křížovatkách. Víím, co strýci Dobešovi udělala, jenž ve vzteku, že mu krávu pokazila, uchopil ji za dlouhé, šedivé vlasy a pověsiti ji chtěl na bříze u chalupy. Ale běda bylo mu! Nikomu to nepřeji. Schromly mu nohy, ruce, ochromlo mu celé tělo, a dříve než minul rok, byl ženichem Morany. Však to pamatuji a mnozí z vás.“

„Ba právě,“ ozvalo se jich několik ku stvrzení Krásových slov; „vždyť od těch dob nikdo již neodvážil se sáhnouti na Lutošku.“

Mezi řečí dorazil přívozník ku břehu. Vsedli na pramici; ale sotva několik krokův ode břehu odpluli, brzy na levo, brzy na pravo počala se potáčet, voda prýštila spodkem již, přibývalo jí, pramice se potápěla.

„Perun nás chraň!“ zabědovali, „z tůní těch nikdy bychom již neuzřeli Loděnice.“

„Oč, že to Lutoška udělala,“ zavolal s hrůzou Krása, „ty, Kuneši, vždyť musíš jakéhosi běsa spískati, bodejž by tě ďas vzal pro tvou hubu; všichni můžeme nyní chytati ryby na dně Mže.“

„Zaraz, ty strašpytle!“ zakřikl jej Kuneš rozhněván, uchopil veslo přívozníkovi z rukou, obrovskou silou zapřel je ve vodu. Dvakrát ještě rozhrnul vlny – dvakrát se zapřel mohutnou paží o veslo a mžikem stanuli na druhém břehu.

„Po strachu,“ zasmál se, „ty ryby tam dole, Kráso, zbudou pro jiného, škoda jich, vid’!“ „Však na mále měli jsme již. Podruhé si nezahrávej s Lutoškou, horší by tě mohlo potkati,“ napomínal jej Krása.

„Ty hlupče,“ zase horlil Kuneš, „ty bys se byl utopil, třebaš i máslo a koš vajec poslal Lutošce. Však rychle nahoru nyní, již slyším s Tetína zpěv a brzo uvidíme červené sloupy nad stráněmi.“

Prívovník byl povděčen, že tak lehce vyvázl se hřbetem nezmodralým, uchopil ve spěchu starou, na mnoha místech děravou pramici; zle by mu to bylo i ostatním posloužilo. Dobře zpozoroval Kuneš příčinu, proč pramice se potácela; ale prívovník byl mu přítelem, nechtěl vydati jej hněvu loděnických.

Mohlo být as k půlnoci. Na křižovatkách na západní straně Loděnice dlela jakási ženština. Stěží bylo lze jen rozeznati rysy obličeje jejího. Vyzáblé tváře, zšedivělý vlas, vlající nočním větérkem, divého vzezření dodávaly jí. Chvillemi zdálo se, že rozevřely se její rty, zamručely cosi, ale v brzku se utišily.

Náhle klesla na mech, po zádech šoupala se k mýtině, kde cesty se křižovaly. Temné, nesrozumitelné zvuky vyrážela; mžikem zase pozvedla se, zalomila rukama, vlasy si rvala a pak opět mrštila sebou na travu; dlouho nevstávala – usnula. Hruzné asi měla sny. Úpěnlivé vzdechy, žalostné draly se jí z úst a zase radostné výkřiky rušily lesní ticho. Po chvíli procitla. Vztýčila se, rozběsilé lýtici se podobala, jež hotuje se zardousiti plen svůj. Děsivěji, hrozivěji ještě zalomila rukama; ale nebyly to již posunky zuřivého vzteku, pomstychtivosti beznadějné, nýbrž lité zloby, jež jista již je nekalých svých záměrův. „Ucítíte, ucítíte, vy bídní, můj hněv!“ zavřeštěla chroptivým jekotem. „Oněmi ústa vaše, oslepí vás, ochromí Lutoška. Děsně se bude bohů kněžyně mstíti. Tvou duši černou, ty synu psí, ve vlky zaříkám, po sto let bude bloudit po lese. To vůle boha Perunahromovládce, běda vám! Celý měsíc budou vám krásy červené mléko dojití“ – divoce se

baba zachechtala – „ani travinky se nedoteknou. Zcepení vám, nepřijdete-li vy a neudobříte starou babičku. Dobrá pak bude vám Lutoška. He, he, he!“ a s běsovským chechotem zabíhala v dolinu. V úžlabince, kterou potůček protékal od Loděnice, k zemi se sehnula, v hliněnou nádobu sbírala rosu, čarodějně květiny trhala v klín a zase ke křižovatkám spěchala, oheň rozdělala tam, na plamének položila nádobu s květinami, k nebi sepjala ruce a tak dlouho držela je sepjaty, pokud poslední jiskra nedohasla. Pak v plenu pečlivě obalila hlíněnkou, popel zahrabala a černou prstí poházela, by nepodupala ho noha lidská a nepokazila divotvorný účinek koření, usušeného nad ohněm v noci před slunovratem. Pak těsně k nadržům přivinula nádobu, povstala a šipkou uháněla k Loděnici.

## IV.

---

Několikátý týden uplynul již od oněch výjevů svatvečera sobotek. K samým horám zase slunce dnes dostoupilo; ale v Loděnici bylo jako po vymření. Vše v chatách dlelo dosud na modlení; otcové žertvy přinášeli skřítkům na ohništi, ďasům, střežitelům blaha rodinného, v soukromí toliko na krbu domácím. Jen v důležitých dobách, na slavné dny starešina páčil třeby pod lipou, jež daleko po návsi mohutné ratolesti rozkládala. Soumrakem vybíhali již na návěs jinoši; nedočkavě jim bouřila mladá krev, aby vydováděla se a poveselila po denním lopotu. I staří vycházeli znenáhla, usedali pod lipou na trávníku, aby pohovořili si a poslechlí Mirotu – starešinu. V celé dědině byl nejmoudřejším; a když umíral starý pohlavár, jemu starešinstvo odevzdal.

Vědomí pokrevenství vymizelo časem mezi loděnickými, a vладыka starý, když blížily se ku konci dny jeho, vždy navrhl pohlavára jim, a oni přijali jej! Vždyť nejrozumnější navrhoval jen. A Mirota po otci převzal hodnost vладыky: všickni volili si jej. Nepamatovali se v Loděnici již na jediný rod, a jen dědové vyprávěli vnukům a starci šediví o vладыkovi, jenž nejchytřejším býval v rodě, vše řídil a celým jměním vládl, prodával a kupoval, střežil pokladnici a zastupoval na sněmích vyšehradských svůj rod. Tehdáž počínaly se již viklati prvotinné řády, které přinesl s sebou Čech-praotec z prasidel bělochorvatských a v půdě bojohémské je zasadil. Rody vzmáhaly se znenáhla, nové dědiny se zakládaly, vytrácela se paměť svazků pokrevních.

Bez přátel byl Mirota; jedním byl synem ve dvorci, a otec jeho i děd také jedinými jen... Pro přívětivost a dobromyslnost svou byl miláčkem loděnických a požíval úcty všeobecné. Když vypravovával, utichlo vše; stár i mlád kolem Miroty se skupili, napjatě poslouchávali, aby ani jediného slůvka jim neušlo. Dlouho za letních večerů sedávali pod lipou, a když poběhl sníh hlavu její, ve světnicích při krbě; vždyť tak rád poslouchává veselý lid zkazky o hrdinech, o mužích, kteří krváceli na bojišti pro rodnou zemi, za hory cizotu zahánivali a vavříny ověnění vracívali se v domovinu.

Kolem nich kmitala se v pozadí žena jakási. Nevšimnuli si jí dříve, až

když k nim doběhla, a opět tak rychle zmizela v koutě v pozadí vesnice. Byla to Lutoška. Utichli všichni, jak by utál, nikdo neodvážil se pokřikovati za starou babiznou a pozlobiti ji, zvláště Kuneš ne, který přece nikdy neopomenul posměšek nějaký ztropiti si z dračice, i ten jako ryba mlčel dnes; ona kletba, že bude po smrti vlkodlakem, vrtala mu hlavou, znepokojovala jej za temných bezsenných nocí, když ani oka nemohl zamhouřiti. Dosti často se stává, že muže otrlého, neohroženého ducha schvátí nepatrná náhoda a podrtí jej. Trápí se ubohý, až se dotrápí.

Ostatním spadl kámen se srdce, když s očí zmizela jim babizna; vřdyt zakusili až po uši hněvu jejího od onoho výstupu posledního, a stěží jen velikými dary udobřili ji, že opět odvrátila metly Peruna rozhněvaného a odpustila jim. Jediného Kuneše nesprostila kletby; neusmiřitelnou byla k němu.

„Což nepřijde Mirota dnes, vřdyt’ přece slíbil mi před poledním; ani živé duše se dosud u nich nehýbe,“ přerušil náhle ticho Kuneš a upřel zraky na stavení, které již z daleka každého, kdo do návsi vkročil, na se upoutalo. Byla to chalupa Mirotova. Ale i uvnitř vypadalo to tak. Jako „u županů“ že je tam čisto, říkávali loděničtí. „U nich to může býti, jedináčka mají jen, Božetěšku, děvinku teprve.“

Náhle rozevřela se dvířka ve vratech u dvorce; vysoká, mužná postava objevila se tam, a krokem vážným, odměřeným kráčel Mirota k sousedům, netrpělivě čekajícím již na starešinu. Dal dobrý večer a taktéž k nim usedl na trávník.

„Opozdils se dnes, milý brachu,“ oslovil jej Drahoň. „Chtěli jsme se již rozejít.“

„Vřak neříkal jsem vám, vy nedočkavci,“ prohodil Kuneš, „že přijde; vřdyt’ nerušívá Mirota připovědí své; zajisté ne bez příčiny se opozdil.“ „Kýho... aby to rarášek, i Těchobud jde dnes na tácky,“ zavýsknul Krása ukazuje na postavu k lípě šerem pokulhávající, vedle níž jakési dítě poskakovalo – mladinký vnuk. – Stařec oslepl – čítal již devadesát jar – a malý Dobroslávek býval vůdcem dědouškovi. Ztratil záhy rodiče: otce francká střela zahubila – a za několik týdnů po smrti jeho slavili loděničtí tryznu matčinu. Dobroslávek neznal rodičův a s celým srdcem přivinul se k dědouškovi, jenž pečlivě jej vychovával. Ale nikdy nevypravoval mu o rodičích, nechtěl zatruditi čisté bezchmurné čílko dětinské a v letech prvního jara vzbuzovati hoře v prsou bezstarostných, v nichž tak hluboko kořenívá žal, na vřdy kalí dráhu života a posypává stezky, na nichž kráčeti



jest jinochu, muži a starci nejposléz: ne růžemi, ani květinami libě páchnoucími, ale hložíím a trním bodavým.

„Perun vás živ, přátelé!“ pozdravil je stařec.

„A tebe Živa opatruj!“ opětovali všichni pozdravení jeho a povstali před kmetem.

„Zdá se mi, že je celá Loděnice dnes pod lipou, a Těchobud rád se ještě podívá mezi známé, než Morana uchvátí jej.“

Těsně přivinul se Dobroslávek při slovech těch k dědouškovi. Zarazil se Těchobud; ucítil, jak prudce bije to srdce dětské, a pohladiv líce Dobroslávkovy, slzy ucítil. Nechtěl mu připravit zármutek, vždy těšival jej, dlouho, dlouho že bude bydlet s ním a vyprávěti mu pohádky a pěti při zvucích varýta.

„Vždyť“ slíbil nám Mirota, že zase bude pokračovati o válkách s Karlem, o pobědách Frankův, o Křesomyslovi,“ vysvětloval Výhoň.

„Nuže začni tedy, rád naslouchám proudoplým slovům tvým!“ pobízel Mirotu kmet. „Však on dlužen jest nám, dědoušku“ – nazývali tak v Loděnici Těchobuda – „ospravedlnění, že nechal nás tak dlouho čekati,“ vytasil se Výhoň se starou vlastností svou; chtělť všemožně se dověděti, proč Mirota se dnes opozdil. „Ne nadarmo on se déle doma pozdržel,“ dodal vážně.

„Máš ty vrtochů s tím,“ smál se Mirota, „zajisté nespál bys celou noc, kdybys ti to nepověděl. Však nebudu tě déle mučiti. Dej však pozor, ať ti ani jediného slova neujde: Dnes právě je výroční den, co by mne byla dostala Morana. Hezkých let uplynulo již od těch dob. Slavil jsem výroční památku svého zachránění – a proto později přišel jsem pod lípu. Ještě nikdy jsem se vám o tom nezmínil. Poslyšte tedy:

Za posledních let panování vojvody Křesomyšla – však dobře ještě pamatují někteří z vás chrabrého knížete toho, jenž postrachem byl vrahům našim – opětně vpadli Frankové do českých zemí. Jako stáda divokých vlků, když s hor vyrazí na lup v kraj, a u vzteklém rozzuření dávívše, ne z hladu, ale z krvežíznivosti šakalí, valili se zástupové krále Šumavou a Rudohořím. Lid v davech opouštěl chýše, do lesů, do roklí nepřístupných ubíhal a hlady zmíral tam. Vy jste toho nikdy nezakusili, nezapáchla sem noha těch psích synů. Nemyslete, že to byli sami Frankové, kde by se jich zde tolik nabralo, ti bydlí až kdesi u moře. Duryňci, Bavoři a Sasíci byli to – a ty nikdo nepředčí v plenění. Potoky krve, srdcelomné úpění značily cesty jejich. Pálili, loupili, vraždili starce a ženy hanobili; ani nemluvnat u prsou matek nešetřilo to plemeno běsovské. Všude jen

pobožené hrady župní, vypálené dědiny, tu a tam toliko vyskytl se obyvatel osamělý. Podupána byla pole, nezorána; vždyť kdo je oral, hrob připravili mu v prsti své. Když zíralo oko naše po údolích, po chlumech spustošených a patřilo na rupy vísek, z nichž po týdnech se kouřilo, mocně bušilo srdce, skřípaly zuby a zaťaté pěstě hrozily padouchům.

Celé Mežsko bylo zaplaveno již bezčetnými houfci Duryňků: tam zvláště běsili jako divá zvěř. K Radbuze vytáhli jsme tedy s vojvodou. Z loděnických, již tehdy se mnou uchopili se mlatů, zbyl jsem jediný. Nebylo nás mnoho, ale byly to paže mužné, odhodlané vykrváceti pro rodnou domovinu. Malý také hlouček vrátil se ku krbům oteckým. Kolik věrných srdcí pochovali jsme tam pod těmi duby, pod nimiž věčné temno panuje. – Ještě daleko před Radbuzou za Krakovcem potkávali jsme davy lidu prchajícího. Byl to strašný pohled, srdce rozrývající, na vymořené jejich tváře, na malinké dítky vzlykající, jež nemohly již plakati – v loktech bědujících matek. To rozžehlo v nás plamen, jakýž neuhasíná, pokud nestráví poslední oběť svou. Děsnou pomstu přísáhli jsme těm ukrutníkům u bohů země otecké. Ve voj náš vřadili se mužové prchající – a ti hořeli jen pomstít rodiny své, zubožené, utýrané. Houfy krahujců, vyplašené ze svatých hájů, v širokých půlkruzích kroužice nad námi, hrůzně krákoraly. I ta nemá, bezrozumná tvář volala o pomstu. Rychle jsme táhli, jen málo odpočívali. Sám kněz dva dni ani očí nezamhouřil. Za Radbuzou jsme zastavili. Křesomysl s polovicí hnul se k severu; my zatarasili se zásekami. Vojvodou naším byl Bech – často již jsem vám o něm vypravoval. Drva větrem pokácená dobře nám posloužila; hradbu utvořili jsme z nich, o níž tisíce lebek by se bylo roztříštilo. – Záplava na nebi věstila nám blízkého nepřítele. Jako bludičky kmitaly se v dále pochodně, jakési temné hučení zaráželo k nám. Podobalo se to té naší Mži, když na jaře ze břehů vystupuje, zatápí role, luka, ničí dědiny a životy. Nepřítel postupoval. Hodlal, nocí jsa kryt, přepadnout vesničany, kteří neukryli se v lesích a nechtěli rodnou ves v plen vydati vrahům, spoléhající zároveň na vojska vojvodská. – Na sto pochodní náhle vzplanulo, divoký ryk rozlehl se nočním tichem; hrůzně odrazilo se to o výšiny, na nichž dleli jsme za dřevěnými hradbami. – Tam odtud byli jsme s to přehlédnouti nepřátele: v širokých proudech valili se – ale beze vší kázně. Cílem jejich byla ves, jež vinula se pod námi do dálky úzlabinou. Na několika místech vyšlehl plameny po dědině, mžikem vzplanulo vše v jediný, hrůzostrašný žár, jenž svítil plenitelům při lupu. – My posud stáli tiše, nepohnutě; asi k

šesti stům bylo nás. Křečovitě svíraly ruce naše rukoviště šipek – třásly se; bylat vhodná příležitost' aspoň na zdejší straně vyhladiti paliče.

„Vzhůru, mužně ku předu!“ zavolal vojvoda. Vysoko v záři ohně zaleskl se jeho meč, temně zaduněl polní roh – a již pádili jsme ze zásek. Asi sto kroků od vísky postanuli jsme, napjali luky; bleskem zafičelo 600 střel a mžikem as tolik těch chlapů válelo se v kalužích vlastní krve.

Strašný zmatek strhl se v řadách nepřátel.

„Ku předu!“ znovu zavelel vojvoda. Asi dvě stě v záloze pozůstalo jich – a my s mlaty nad hlavami zdviženými vrazili jsme v střed. V silné hromady shlukli se nepřátelé a útočili nám vstříc. Kalené střely naše přivítaly první hluky jejich; ale nové davy vyřítily se proti nám. Vražedná nastala seč. Já bojoval poblízku vojvody. Koně zabili pod ním již; my obstoupili jej a utvořili nedobytnou zeď kolem něho. Ale brzy řídli jsme a nebyli s to odolati novým zástupům, jež jako mraky valily se na bojiště. Vojvoda zmizel v krvavé vřavě; my posledně se vzpřímili, napjali luky; ruce již nám ochabovaly. Zafičely střely a každá jednu černou duši vrahům urvala. Nové, svěží houfce hnaly se vztekle hromadami mrtvol k nám. Ke stu jen as zůstalo nás. Mlat rozlomil se mi těžkými ranami, luk potrhal, ani jediné střely nebylo již v toule – a zbyl mi toliko krátký, široký meč. Již cítil jsem studené paže té děvice, která tolik druhů nám odvedla dnes. Deset oštěpů namířeno bylo na prsa má. Náhle zaduněly na bojišti – za zády nepřátel – polní rohy, známé; vítané nám to byly zvuky z Křesomyslových řad. Jediný ryk chropotný – ale bouřlivý, vyrval se ze sta hrdel, vyschlých, vyprahlých, jako bývá potůček za veder letních, a silou osvěženou vrhli jsme se na Duryňky. Znovu zaduněly rohy; jako hrom otřáslo to vzduchem. Řady vojvodské obklíčily nepřítel se všech stran. Nikoho neživili jsme, ani jeden nedonesl na Šumavu zvěst o porážce.

Knížecí voje zůstaly na bojišti; my vrátili se do zásek. Před východem slunce opět zazvučely rohy po údolí – volaly nás v tábor vojvodský. Zase stálo vše v bitevním šiku: napřed kníže s prvními lechy na bujných ořích – neustále duněly rohy. Věřte, dosud mi to v uších zní. Do smrti nezapomenu na to, co kníže mluvil k nám. – Kolem na trupech nepřátel leželi druhové naši – a vůdce nejvýše jako na mohyle.

„Pomstili jste se,“ pravil na konci vojvoda, „pomstili jsme bratry své a zemi svou. Slavně zvítězili jste. Mežsko je svobodno. Vděčná vám bude za to vlast' a bozi odplatí hajitelům svým. Den potáboříme zde a zapálíme bratrům tryznu obrovskou.“

„Zdráv bud' Křesomysl kníže, dlouhá léta bohové živte jej!“ ze všech

hrdel zahřímalo to – a za nedlouho ani jeden z vesničanův ani z našich neodpočíval na bojišti; na marách ze chvojí upletených odnášeli jsme je do zásek. Duryňky naházeli jsme v jámy, jež vykopali jsme podél vypálené vsi.

Ani jeden z vesničanův nezůstal na živu, nikdo neměl kdy se ukrýti. Když zapadlo slunce, slavně zaplanuly ohně, na velikou hranici položili jsme těla rodných bratrů – na zvláštní mrtvého vojvodu Becha. My stáli kolem tiše, nepohnutě, se zbraněmi k zemi skloněnými. Smutně hučely lesem rohy, smutněji opakovaly stavěké kmeny tu píseň pohřební. Když poslední plamen dožehl, v zemi uložili jsme popel jejich, prstí a mechem pokryli, navalili klád ze zásek a zase černou zemí poházeli: mohyly navázeli jsme bratřím svým. Velkolepý pohřeb měli ti bratří-vojínové! – Vesnice dosud hořela plamenem na mnoha místech, až ku hvězdám vystupovaly kotouče černého dýmu, o pomstu jako by znovu volaly k Perunu-hromovládci. Volným krokem táhli jsme nazpět do dvorů svých.“ – Loděničtí byli jako u vytržení, když Mirota umkl. Ani dechu bys v jejich prsou neucítil; vždyt ještě nikdy neslyšeli starešinu takto vyprávěti. Jakýmsi podivným leskem zářily dnes oči jeho, začervenala se mu vráskovitá tvář, daleko v doby uplynulé zaletoval jeho duch. V živých barvách jevil se mu na očích a zase jednou ona stará léta rozproudila krev. – Však kdo by netěšil se jimi, těmi krásnými, blaženými dny mladistvých let! – I staříčkový Těchobud pohnut byl vypravováním Miroty. Těžce vydychovala prsa jeho, povadlé rty třásly se mu; šepotaly cosi, pozdravení snad milému synu, či kletbu vrahům jeho?

„Což nezapěješ nám, ty bohů pěvče, dnes, jak Záboj bratry vyzýval proti vrahům v boj?“ zavolal Mirota v zanícení; mocně mu zase hlavou zabouřily ony doby, kdy pravice jeho svírala mlat a napínala luk.

Ani slova nepromluvil stařec, ze spoda řízy vyňal starou lyru, červojedlou; tou Lumír lesy snad již pohýbal. Dovedně zajel ve struny. Sladkobolné zvuky, jež tiše hučely zprvu jako předehra, proměnily se v bouř, dalekým hromem zaduněly staré struny – mužnou, válečnou započal stařec. Zvuky varyta – brzy podobaly se řinkotu mečův a zase bušení těžkých, pádných mlatův a opět jako rykot bojujících – doprovázely kmetský zpěv:

„Mužie bratrských srdec, jiskrených zrakův!  
vám pěju najniží zdola:  
piesň de z srdce mého, z srdce najnižije  
pohrúžená v hoři!

Otčík zajide k otcém, ostavi v dědině dietky svoje i svoje lUbice, i nereče nikomu:

„Baťo, ty mluvi k něm oteckými slovy!“  
 I přijide cuzi úsilno v dědinu i cizími slovy zapovída!  
 I kak se zdě v cuziej vlasti  
 ot jutra po večer, tako bie sie zdiati  
 dietkám i ženám, — — —  
 i vyháně z hájév vše krahuje,  
 i kací bozi v cuziej vlasti,  
 takým se klaněti zdě i jim oběcati oběť’.

I nesměchu se bíti v čelo před bohy, ni v súmrky jim dávatí jěsti, kamo otčík dáváše krmě bohóm, kamo k něm hlásat chodíváše!

Posěkachu vše drva, i rozhrušichu vše bohy’ — — Dva syny, jejú hlasy přecházesta v muská, vycházévasta v les.

Tamo mečem i mlatem  
 i oščepem učista paži:  
 tamo pokrysta i vracesta se rozkosem.

Kehdy paže jejú bieše dorostla i jejú umi proti vrahóm i doróstáchu druží bratřieci: ajta, všici vyrazichu vz vrahyl!

I by krutosť jich búřúcie nebe, i v dědiny vrátíše se byvsie blahosť’.

Stařec dopěl; ale struny dlouho ještě zvučely – nechtělo se prstům z nich. Brzy radost a zase žal, jakési kvílení jako fičení podzimních větrův a opět oblažující hlaholy střídaly se v melodiích Těchobudových. A když utichly, ozvěna je ještě kouzelně napodobila. „Výborně, Těchobude, v boj rozpěnit dovedl bys naši krev,“ pochvaloval Mirota stařečka.

„Hodlal bych se při zvucích těch vrhnouti v lítou seč,“ zavolal Kuneš rozjařen; „mnoho by jich skolila ruka má – a pak sladce by se to umíralo. Až půjde si Morana pro mne, Těchobude, pro tebe pošlu si, budeš-li živ, a k smrti mi musíš hráti, až podruhé se bude Kuneš ženiti, ale s tou studenou.“

„Však budou ti hráti, ale ti v lesích, kteří v noci nedávají lidem pokoje a dáví je; však dobře je znáš!“ zasípěl protivný jakýsi hlas. Zase to byla Lutoška.

Jako podrážděný tur vzchopil se Kuneš, tesák vytrhl ze zápasí a prudce mrštil jím po babici, ale chybil se. Hluboko zaryla se ocel až po jilec ve kmenu veliké lípy.

Doprostřed kruhu vskočila Lutoška, divoce vytřeštila zraky. „Ne sto, dvě, tři sta – věčně budeš, ty synu psí, po lesích blouditi a vás děsiti bude i vaše potomky!“ zaječela až kosti to pronikalo.

„A my všichni až po krk máme již těch tvých rejdů,“ zahorlil Mirota, „jednou-li ještě co

vyvedeš, na župní soud tě postavíme a tam nevysvobodí tě jekot tvůj.“

Nedočkala Lutoška jeho slov, mžikem se vytratila. Ale Kuneše zde také nebylo, jako zběsilý utekl kamsi za dědinu do huštin.

„Té až se zbude naše ves,“ pokračoval Mirota, „třikrát pomodlím se v týdnu k Moraně. Bláhovci, vy slepě té babici věříte, lekáte se hněvu jejího a hněvu bohů, že hromy jejich svolá na hlavy vám anebo duše vaše že ve vlkodlaky zakleje. Zvláště Kuneš, tenť od té doby, co proklela jej, je jako zařezán. Chlap jako skála, a přece dozrála naň stará babizna! Stydle se přece již jednou za ta zaječí prsa svá.“

Ale loděničtí mlčeli jako duchové; cítili pravdu slov zkušeného vojína – starešiny, ale přece strach kleštěmi sevřel nitro jim před opětným vztekem té dračice. A kdyby byl Mirota nepožíval takové úcty u sousedův a nebyl starešinou, byl by již Krása pokáral jej; ale před pohlavěm loděnickým sotva by byl pochodil.

Nenáviděli ji a všickni přáli Moranu Lutošce. Ale všechno jí dali, když přišla do světnice ne poprosit, ale poroučet. Čím dříve, tím lépe bylo, když byla za vraty.

Všem vázla v ústech řeč, nebylo již nic po hovoru. Vlkodlak, zakletá duše, bude je děsiti, syny jejich, vnuky a pozdní potomky. Běda, kdo by se za noci v les odvážil, každého by našli ráno zadáveného a na krku ubožáka našli by hluboko do masa zaťaté drápy nestvůry. Hlava jim šla dnes kolem. Večer byl již pokažen. Mirota, vida, že není již řeči s nimi, odešel rozmrzen. Pomalu sebral se jeden po druhém – a za chvíli nikoho nebylo pod lípou kromě Těchobuda. Dobroslávek sklonil hlavu na dědouškův klín a usnul. Samoten zde stařec dlel, jediný snad Těchobud po celé Loděnici bděl. Oko jeho bílé jako vlas, jenž spoře již jen mu skráně zakrýval, vzhůru bylo upřeno; tak rád by byl ještě jednou zřel to nebe a hvězdy na něm; ústa hýbala se mu – modlil se stařec k mocným spásám. Měl za koho se modliti.

Lyra dosud spočívala na prsou jeho, v rukou svíral ji a prsty ku dřevu těsněji tiskly struny; pevněji na srdce přivinul kmet tu družku věrnou, nejvěrnější na pouti života, jež zůstala mu, když zemřela choť a dceru Střezislávku z chaty vynášeli, a která těšila jej a palné hoře chladila.

Zase zazvučely její struny utichlou vískou a zase hoře, hněv a radost ve tklivém souladě střídaly se ve hlaholech lry Těchobudovy. Kdo devadesát let putoval ve víru světa, blahost a bědy zakusil a jednou nohou dlel již nad hrobem, ten může s jakousi lhostejností se radovati a žalostiti;

nitro jeho podobá se dnu hladiny mořské, na němž pochován leží již všecken cit – stává se zšedivělým dítětem. Však mýlil bys se v domněnce, že mrtvo je již v prsou Těchobudových, ač vyschlé, svráskovatělé byly líce jeho, povadlé rty a ruce třásly se mu. Láska k dítětu dcery – jedináčku – a jakási zhrdavost vším i omrzelošť mocně bouřily v prsou jeho, zvláště když to ticho rozestřelo se po dědině a na kolenou dřímá miláček – jediná páška, jež ku světu jej poutala.

Po chvíli procitl Dobroslávek. „Ty ještě zde, dědoušku, sám a sám?“ starostlivě otázel se chlapec Těchobuda.

„Ba sám již, miláčku,“ přisvědčoval kmet vyrušen ze zadumání, „vždyť zvykli jsme již, Dobroslávku, samotě, osiřelosti – a té, jež po dvacet let již byla družkou mou, té bych nad hrobem se měl straniti?“

Neporozuměl slovům jeho Dobroslávek. „Vždyť ne sám, se mnou, dědoušku, jsi, věčně se mnou budeš!“ vskočil mu do řeči.

„Věčně, věčně, holoubku, spolu budeme žítí,“ těšil jej dědeček; „však půjdeme již, půjdeme, dítě, noc značně as pokročila.“

Jako šídlo vyskočil chlapec, chopil se ruky dědouškovy, vedl jej do chýše, jež nejzáje za vsí se nalézala.

„Ta Lutoška mne poděsila,“ štěbetal bázlivě chlapec, „zdálo se mi o ní na tvém klíně: chytili ji, hodili do plamenů na Tetíně a za živa upekli“ – a přitulil se ku starci a plaše kolem pohlížel. „Tam u Mírotovic dvorce zase plouží ta dračice, vidí nás,“ zašeptal bázlivě.

„Neboj se jí, dítě; aby však tě ani okem neuškla, střežni se Lutošky, na půl cesty vyhni se jí, měl-li bys se setkati s babicí. Možná, že dočkáš se vyplnění svého snu, ale nedráždi ji!“ napomínal jej Těchobud, a umkl. „Taký tedy konec ji usouzen sudičkami,“ přemýšlel, „na vlas plnívají se dětské sny. Ta obrazotvornost nepokažená, rozbujnělá jarou svěží krví dětskou, i v temnou budoucnost předzírává. Či nestalo se to již? – Stalo, stalo!“ hlasitě si odpovídal.

Nevyrušoval jej Dobroslávek otázkami, uvykl již, když dědeček sám s sebou mluvíval. Brzy zmizely oba za rohem Výhoňovic chalupy.





## V.

---

Zase slavili tryznu na Vyšehradě – slavnou, obrovskou; Neklana pochovávali. A po tichém, mírumilovném otci zasedl na prestolu Přemyslovců Hostivít, vojvoda ducha rázného, válečného. Potřebovala takového tehdejší česká země. Nestrašili' sice vládychtivý, výbojný Frank; ve tří bylo rozlomeno žezlo Karlovo. Ona říše velikánská, jež za prvních dob svého trvání zdála se býti dědičkou starého Říma ve výbojích a mohutnosti, zapadla se synem svého zakladatele a na rumech jejích nová království byla vybudována, Franků na západě, za rýnskými břehy německé a uprostřed Burgundsko jako ve kmeni klín. Však kdyby se byl Ludvík, jenž Porýnsko až k Labi obdržel po otci „Pobožném“, v ničem nepodobal dědici svému – Velikému Karlovi, v nenávisti ku Slovanům, ku kmenům, jež Polabí a břehy vltavské obývaly, mu nezadal.

Dobrou záminkou k válce se Slovaný bývala Karlovi víra jejich, a kříž zakrytí měl ohavnosti, jež páchány byly na jeho vrub. I vnukovi bylo křesťanství vítanou zástěrou, aby podrobil si nenáviděné „psy“ pohanské, zašlapal je v zemi, aby ani památky po nich nebylo.

Kdybys uměla mluvití, ty zemi severská, ty širošířý hrobe slávský, ty povídala bys pozdním potomkům povražděných synů svých a rozhlásila, co zakusilas, než zadržli hrdlo ti a zadusili tebe, když zabodli v lůně tvém kříž, aby neklesl více – veliký to nehynoucí náhrobek – na hřbitově, na němž mrtvol odpočívalo tolik, kolik paží mužných se zvedalo pro rodnou zemi.

I pohanských Čech zachtělo se Ludvíkovi, čekal vhodné jen chvíle, aby uvrhl se letem jestřába na tichou holubici a krev její vyssál až do poslední krůpěje. Nesmyslník! Zapomněl, kolikrát vyhnali již Čechové voje Karlovy za hranice s hlavami krvavými, hluboko vniklé již v zemi – v samé útroby. A když loupeživé hluky jeho, rozbujnělé ještě úspěchem z výpravy moravské, vedraly se v českou vlast, nezvedlo se jim lépe než rotám Karlovým.

Však první ta potěra Němců na půdě české osudnou stala se dědictví Čechovu. Co válek vedli potomci jeho, vždy téměř proti sousedům na

západě nuceni byli tasiti meč. – Kdo z cizinců podupal nivy české nejvíce, čí to žoldnéři nosívali v pozeňnané kraje Libušiny zhoubu a smrt? – Hluboko v prsa zaryla se Germánům zášť proti té zemi holubičí, jež ničím neublížila jim – ani stebélko nepokřivila. –

Váním větrů roznesla se po širých vlastech českých zvěst, že vojvoda Hostivít bude na Vyšehradě míti sborný sněm. Po vše kmety, lechy i vladky vypravil posly pražský kněz, aby nelenili podati hlasu na dobro země otecké.

Zahýbal se Vyšehrad silou národa, jenž sjel se sem na pokaz kněze velikého. Jako včely, když vyrojí se kolem královny, aby upíchaly žihadly odvážlivce, hučelo to po té strmé skále, na níž hrdě vypínala se k oblakům metropole Čechů pohanských. Takový rok málo as měl pamětníků. Poslední veliký sněm, na němž také tolik českých synů se účastnilo, držán byl již před půl stoletím, kdy černá mračna vojsk valila se do Čech z celých Frank jako hrůzná bouře, jež kmeny staleté vyvrací a kraje zaplavuje k nepoznání. Ani jediné čeledi skorem nebylo, která by nebyla vyslala vladky ze středu svého k poradám na svatý Vyšehrad. Ani jediný snad lech nescházal dnes v té kolébce velikých vojvodů; každý poručil skřítkům pod ochranu rodinný krb a poslechl hlasu velikého kněze. Ani jediný že nescházal? – Však uvidíme.

V půlkruhu stěsnali se sněmovníci na náhradí, a když pojevil se vojvoda a poobětoval bohům a zasedl na kamenný stůl, velebné ticho rozhostilo se po Vyšehradě. Vystoupily dvě věhlasné děvy, vyučené věštébám vítězovým; u jedné byly pravodatné desky, u druhé meč, křivdy kárající. Proti nim plál pravdozvěstný oheň a vedle voda svatocudná.

Kolem kněze sedělo dvanáct kmetů zemských, po kmetech lešstvo a vladci – každý podle hodnosti rodové. Po levici vojvody bylo čtrnáct prázdných míst – čtrnáct českých pánů scházelo.

Stověká lípa, jež zajisté Libuši hned, když ji za večera chovávali, šuměla ukolébavku, čtrnáct prázdných sedadel halila ve svůj stín.

Stérá prsa téměř nedýchala, zraky všech upřeny byly na Hostivíta. Zlopověstnými mraky stahovalo se jeho čelo a jasný sokolí zrak ohně metal kolkolem; zdálo se, jako by ve vřavě dobíjel vojvoda vrahy vlasti své.

„Moji kmeti, leši a vladkové!“ zahájil vojvoda sněm; temný, hluboký byl jeho hlas, zvuku hromovému se podobal, když daleko ještě kdesi za horami rachotí. „Veliký kněz, hlava všech rodů, jež přišly s pluky Čechovými v novou vlast, povolal vás v otcův hrad. Vy všichni poslechlí

jste vojvodu svého, jako synové jedné veliké rodiny k němu jste pospíšili. Bohů věkožárných budiž vám za to dík! Však zde také prázdná, osiřelá místa zřím. Tam Vitorad sedával, zde Velislav, ale nebudu je vypočítávati, dobře zná lechy z Pošumaví Čech – ony zrádce víry otecké, již vlast, kolébkou svou, na psí vydali Němcům, aby svrhli Hostivíta s prestolu pražských vojvod a dokořen vyhubili víru oteckou. Ti hluši zůstali volání kněze svého.“

Hromem jako když nad samou hlavou dunívá, hřměl Hostivít, a jako moře, jehož vlny ve strašlivém jekotu se pobouřily, rozhučelo se to po nádvoří, sterá paže sahala k pasům po jílcích mečů, po oštěpech, na dvě broušených.

„Do Řezna zajeli na hanbu jména českého,“ hromem zase hřímal vojvoda Hostivít, když bouře utichla. „Ludvíka pozvali na své vlastní bratry, zvířecky kořili se mu a děkovali za pomoc slíbenou. Krkavci, vlastní matce oči chtějí vyklovati, roztrhati luno její, které hřálo je kdysi a nechalo růsti. Těm Čechům že oči zaplává, jako chrty že je dá upoutati a ukovati u trůnu, na koňských kopytech roznositi půdu naši a v kámen udupati, zapřísahal se v Řezně Němců král. Vojvodu vašeho otrokem učiní, posledním chlapem na hradě, do hola že mu dá vlasy ostříhati a na krk upevní těžký železný kruh, aby mu neušel...“

Opět to Vyšehradem divoce zabouřilo; zazvonily meče, nepozdvižené oštěpy zarachotily. „Však u hromů Peruna nezůstane mu pohanu tu dlužna česká vlast. Proto povolal vás – moji kmeti, leši a vladýkové – vojvoda, aby soudili jste lešské zrádce a Němcům poslali odvetu.“ –

Domluvil. Posadil se na kamenný stůl a pokynul kmetu nejstaršímu, Domaslavovi, jenž po pravici mu seděl. Stařec se zvedl s křesla lešského. Vlas jeho byl stříbrný a vous bílý jako čerstvě napadlý sníh. Ruce se mu již třásly, a když mluvil, repetaly se uvadlé jeho rty.

„To bídný bývá syn, jenž matce zlořečívá a vydává ji na púhon,“ zvolna započal Domaslav, „takovému lítice připravují rozkoše v loktech svých, vrány a káně na zobanech roznášívají jeho mrtvolu. Duch nemá pokoje a bloudivá pustinami, kletý na věky. Bídnější však je plémě proradné, jež vrahům v plen slibuje vlast za to, když vlastní jeho bratry povraždí a otecké bohy rozkotá. Čechové, černých zrádců nečítali jsme dosud ve středu svém. Jako pevná hráz stávali jsme proti návalům cizích vojsk; však dnes nemožno nám zkázati tak. Vy slyšeli jste hlas velikého vojvody o těch proradných leších, již matku zaprodali vrahům Němcům, kteří jako vlci dychtí po české krvi, po krvi vašich dítek, vašich žen. Ani

Franků král nemetal takovou pohanu do tváře Čechům, když s prapory kříže vtrhl v naši zem a, slavný vojvodo, děd tvůj jako kavky tlupy jeho rozprášil a zahnal za lesy do jejich hnízd. A říše jeho byla veliká, třikrát větší než toho kletého vnuka jeho, jenž pohanil nás, jako nikdo ještě, ani chagán avarský za dnů světlých Sama vojvody. Však nechť Morana zachvátí mne, nesplatí-li jim potomek Křesomyslův políček ten; vniknouti je necháme přes hory v naši zemi a pak jako divokou zvěř pobijeme. Co na živu zůstane jich, dovedeme je až po hranice a vytlučeme pouty, jimiž hodlali ukovati nás.“

A zase to zahučelo po všem sněmě jako bouře. –

„A nad těmi bēsů spojenci hrůzný vyneseme soud, takového neslychaly dosud snad stěny svatého Vyšehradu. Proklejeme je, ubijeme, popustošíme hrady jejich, ani dětem u prsou matek neodpustíme; dědičnou bývá zrádce krev. Nechť raději v divokou poušť změni se ta země na Šumaví, než aby nosila plémě proradné!“

Domaslav domluvil a po celém sněmě bylo ticho hrobové. Ani košatá lípa na nádvoří nešuměla; nechtěla rušiti hrůzného, děsivého klidu.

„Čechové, nejstarší z nás, za děda mého již kmet, věhlasný Domaslav, podal návrh vám,“ provolal Hostivít kmetům, lechům i vladykům. – „Nechť vojvoda váš určovati trestu lechům proradným, ani kletbu na ně vyvolávatí, aby neřekli, že Hostivít, pražský kněz, za pohanu osobní se mstí. Sám, národe, suď syny své, vojvoda jen potvrdí nález tvůj. Urči si, déle-li ještě chceš trpěti hany německé či oštěpem a mlatem je umlčeti!“

V posvátné osudí sbíraly hlasy cudné děvy, a když sebraly je, Čechům daly provolávat. Dobrohost povstal a číslem přehlédnul hlasy a v národ provolal: „Oštěpy a mláty chceme umlčeti paroby krále, prokleti lechy zrádné, ubíti je a celý rod jejich zahubiti.“

„Kletba Černoboha stihniž Vitorada a druhy jeho a meče naše Němcův voj!“ potvrdil vojvoda nález národův.

Vysoko do výše zahořel žár pravdozvěstna plamene, svatocudná voda se povlnila – bohové přejí dětem svým.

Zraky sněmovníků plály jarostí, chrabrostí, jež po sta let vodívala otce k vítězství. Z oráčů, jak potupně za hranicemi přezdívalo jim, stali se vojínové, jimž, zdálo se, že hned v kolébce války bůh údy tužíval. Neodvykli řemeslu válečnému, když pokynul vojvoda, aby těly svými zakryli matku vlast.

Jen jediný mezi sty kupících se kolem velikého kněze necítil zápalu, jenž zanítil věrná prsa česká. V pozadí mezi lechy Mežska zástupce seděl.

Brzy hněvem zarděla se mu tvář, oči zajiskřily; však mžikem pobledly zase a zoufalý jakýsi výraz, neblahý věstec citů, jež nezřídka k smrti dohánívají oběti, zazrcadlily se v těch mladých, zmužnělých rysech lechansněmovníka. Když vynesl kletbu Hostivit jménem národa nad syny proradnými, zase zalesklo se oko jeho; ale nebyl to lesk, jakým se oko čisté třípytívá, které každému se směle může podívatí ve tvář. Byl to výbuch bezuzdné, divoké vášně, již, aby nasytíl se člověk, v obět vydává vše, i čest, víru i vlast.

Náhle vzchopil se, rozhodl se k čemusi, bleskotným okem mrštil po vojvodě a po kmetech. Cosi pohrdlivého, výhrůžka jakási zdála se přelétnouti osmahlou jeho tvář, a brzy uháněl na bujném oři z vyšehradských bran. Kdyby si ho byl povšimnul veliký kněz, když odcházel z nádvoří, sotva byl by mu ušel a strážím, jež rozstoupily se a uklonily lechovi, opouštějícímu sněm.

Ještě dleli sněmovníci na nádvoří, rokující o síle, již by byli s to postaviti proti Němcům do pole, když přicválali ku branám dva jezdcí na zpěněných ořích, uprášeni až k nepoznání. Bylo to kvapné as, důležité poselství; mžikem pustili je na náhradí. I vojvoda přerušil rokování na chvílku, pokynul poslům, a starší z nich, podžupan kadaňský, mužným hlasem jal se mluvití ku sněmu:

„Slavní kmeti, leši i vladkyové! Bohů přízeň želá vám i tobě, věhlasný vojvodo, lucká země, která zase zakouší běsoty cizácké. V bezčetných proudech vtrhli Sasíci s Bavory Smrčínami do Poohří, dva dny již vraždí a pálí, kam noha jejich páchne. Jediný Jurata zahradil jim cestu do vnitra a ukryl se se svými za zásekami. Po tři dny asi dovede zadržeti pochod jejich.“

„Bez opovědění vojny odvážili se k nám?“ zabouřil vojvoda, štíhlým smrkem vzpřímila se bohatýrská jeho postava; „bezectní ti chlapi Ludvíka! Ještě zítra vytrhneme proti nim. Do Zlicka ještě dnes vypravím rychlé posly, k Doudlebům, do Pšován a na pochodu z Libušinska, z Dřevíčska přidruží se k nám. U Peruna, budeme moci čeliti vetřelcům!“ „Nekárej, věhlasný vojvodo, Sulislava, že osměluje se raditi velikému knězi“ – třesavým hlasem promluvil starší posel, podžupan kadaňský – „podle výpovědi uprchlíků je nepřátel tolik, že hejna kavek, jež mraky černými slunce zakrývají, nic nejsou proti nim. V poli neodolaly by jim voje tvé. Za vůdce lesy českými nejodvážlivější ze své družiny poslal Velislav a sám hodlá od západu s Vitoradem vytrhnouti k Vyšehradu. Vypravují, že prý jsou mezi nimi i někteří z těch čtrnácti, kteří v Řezně přijali křest.“

„Nechť přijdou jen,“ zahřímal Hostivít, „sotva by snesly hradby vyšehradské zrádců ve středu svém: rozstoupily by se a sesuly na syny proradné. Však Tetínští dovedou jim také cestu zatarasiti. Dosti hluboká je Mže, aby vešli se v lůno její.“

Když domluvil vojvoda, opět pozvedl se Domaslav s křesla svého a hrobovým zvukem zněl po sněmě jeho hlas:

„U bohů předků tvých tě zapřisahám, veliký vojvodo, abys neodpouštěl jim, až vyženete z vlasti cizince a překonáte vzpouru domácí. Jednou-li zrada zůstane bez trestu příkladného, opět a opět bude pučeti a vyrůstati ve vlastech našich, až vnuky zaplaví a jeden druhému nebude věřiti. Polabsko smutným je nám důkazem, že pravdivá jsou slova Domaslavova. Tam ani členové panujících rodin nedůvěřují si již; tak daleko přivedla to cizácká úskočnost. – Brzy odejdu již, za nedlouho budete slaviti tryznu nad hrobem mým, věrte, nemluvil bych tak a nevzýval ku kárání bezohlednému.“

Smělá to byla řeč kmeta Domaslava v oči knížeti; rady jeho však vážíval si Hostivít a nikdy ještě nepovrhl jí. Zdálo se, jako by stařec ten byl jeho dobrý, střeživý duch; vždyť i Neklan po smrti Čestmíra nemíval rádce důvěrnějšího, a když Morana přišla si pro něho, i synovi doporučil jej.

Slíbil to vojvoda, přísahou se bohům zavázal a jednoho ducha byli sněmovníci s velikým knězem svým. Dlouho ještě rokovali; zítra se slunce východem uzavřeli vyraziti z vyšehradských bran, za zásekami v lesích pooharských nepřátel dočekati a pak vrhnouti se na lechy nevěrné.

„Řekněte krajanům svým, že neopustí je vojvoda,“ řekl Hostivít lučanským poslům, když odcházeli; „než třikrát zapadne slunce, že nebude lupičů na jejich pozemcích.“

Onoho, jenž ujel dříve ještě, než přikvapili poslové, v povšechném záchvatu nikdo si nepovšimnul. Daleko asi již byl od Vyšehradu. Sotva by dostihli jej, kdyby se byli za ním pustili. Brdské hory byly by ukryly jej zrakům stihatelů.

## VI.

---

Prvním strážcem českých krajů na Šumaví od pradávných, nepamětných dob býval Tuhošťův hrad. Již vícekrát zakusili pod ním cizáci sílu českých paží, poprvé – pokud kronikáři vypravují nám – za chrabrého Sama, když Dagobert vyslal na Čechy voje své. A kdo neznal by v pozdějších letech proslavené bojiště domažlické, kde tolikráte slavívala svátky chrabrost předků našich.

Však dnes nezdálo se, že by chtěl držitel Tuhoště osvědčiti známost, starou, českou čest', brány hradu svého tělem zakryti a pod ssutinami jeho pro vojvodu umříti.

Na pokyn Vitoradův sezval tuhošťský Velislav lechy české – druhy křesťany na rodný hrad, aby provedli černé záměry své.

Z bozenské župy, z Práchně, z Mežska, z Vitorazska sjeli se sem, i Ludvík vyslal na Tuhošť posly pověrné, a posláni to hlavní bylo Velislavovi pohnutkou, aby drželi lechové pokřesťení sjezd a usjednotili se v záměrech proti vojvodovi pražskému.

Však nebyl to sněm, jaký zasedal na slavném Vyšehradě; to zrádců byla skupina, již na pomezí vlasti své v úkrytu se srotili a ve stínu pralesů šumavských vyjednávali s úhlavními nepřáteli bratrů svých.

Mnoho jich sedělo kolem dubového stolu v síni tuhošťské: v čele měli Velislava s Vitoradem, po straně jejich vypínali se vyslanci královi. A když utišilo se to v síni poněkud, povstal jeden z Němčků, Gunigar duryňský, a hřmotným, pánovitým hlasem asi tak, jako když volává na paroby ve vlasti, vypravil účel posláni svého v řeči cizí, nesrozumitelné většině ve shromáždění. Když domluvil, takto přetlumočil druhům svým Vitorad vzkázání Ludvíkovo: „Jeho Milost vzkazuje svým milým Čechům pozdravení a přízeň královskou. Nebude nám dlouho čekatí než dospějeme k cíli. Veliké jeho voje bezpočetně překročily již hranice panství Hostivitova. Dále vzkazuje nám, abychom rychle pole sebrali a vytrhli ku Praze, dvěma soupeřům nebude moci čeliti pražský vojvoda. Lehce zmocníme se kamenného prestolu a pak, bratří lechové, podle vůle vlastní budeme voliti kněze velikého, avšak ne pohana již. Na Vyšehradě

kříž musíme zatknouti a s křížem vyvrátiti panství oráče Přemysla. Však nechtě vypoví nám očítý svědek, na čem usnesli se na Vyšehradě proti Vitoradovi a druhům jeho.“ „Prokleli vás, kletbu Černoboha na vás vyvolali,“ zahorlil Krakovský Mstiš, onen, jenž pokradmo ujel z Vyšehradu, „zpusťoší vaše statky, ubijí vás, ani dětem u prsou matčiných neodpustí. Dědičná bývá zrádců krev, řekl Domaslav kněz. Sněm přijal návrh jeho a Hostivít potvrdil jej. Že krkavci jste, vlastní matce oči že chcete vyklovati, nechtě zapustne prý raději Šumaví, než aby nosilo plémě proradné...“

„U Černoboha, dosti již!“ zaburácel Neplach Bozenský, „za to nám bude pykati Hostivít. Do nejhlubší věže uzavru jej, hladu umučím, vlastní rukou mu oči vyloupu, aby nezřel již světla slunečního. Mně jej dáte na starost, a ty, Hroznato, Bořivoje si vezmeš, druhým mu budeš Duryňkem. Nezahoupáš se za to na olši, ale tučného příjmu se ti dostane – župa Tetínská, a Neplachovi podřípský kraj, na Levém Hradci bude sídlívati. Vojvoda Vitorad, veliký pražský kněz, štědře bude odpláceti druhům svým.“

Všickni vypukli při slovech těch v hlasitý smích. S opovržením na ně pohlíželi Němci, nerozuměli sice řečem jejich, ale snadno se mohli domyslit, proč se výská a veselí. Však nebudou as výskati a veseliti se, myslili si; až jen na Vyšehradě usídlí se žoldnéři němečtí, pak roby se stanou, lézti budou ke stupňům trůnu královského, i ten Vitorad jejich, budoucí veliký kněz. Jim kostí se dostane jen, vysušených, že ani pes by se jich v Říši nedotekl, tuk sami si vykořistí. Dobří, šlechtní to byli spojenci, jimž světil se Vitorad!

„Krakovský Mstiš také se nehna nadarmo,“ pokračoval prachenský župan, „věděl, že nebude skoupým budoucí tchán Velislav Tuhošťský.“

„U Peruna... Boha jediného přísahám,“ zavolal rozjařený Velislav v opojení nad stkvělými záměry, „že jak zasednu na Vyšehradě na kmetskou stolicí, budu slaviti svatbu dcery své s županem Krakovským.“

„Hoj, bratří, to zapítí musíte na zdraví županu, ženichu,“ zavolal Hroznata Bozenský, a mžikem kolovaly poháry od úst k ústům: a opět nové se plnily. I Němčící přihnuli si notně z českých číší. Jen Vitoradovi nebylo jaksi veselo. Zamyšlen seděl zde, když oznámil druhům poselství německé, a zdálo se, jakoby nevšímal si, co děje se kolem, a jen záměry svými se obíral. Nelíbilo se mu to předčasné výskání, Vyšehradské skály jsou přece ještě dosti tvrdé a vysoké, aby tak ze hry daly se jen slézti. Mnoho asi hlav, a kdo ví, zdali ta lysá lebka jeho by se o ně nerozdrtila.



Ještě nikdo nepokusil se o dobytí sídla vojvodského, svatyně národu, a kdo ví, zdali by netrestali bohové odvážlivce a hrob neustlali mu v bezedných hlubinách Podskalských? Bohové? — odřekl se jich a na kříž, na novou víru, v Řežně přísáhal, vynéstí je dal z krbu posvátného a postavil tam kříž, jež daroval mu biskup Řezenský. — Ne, skřítků nemohl se odříci, ukryl je sice zrakům lidským, ale pod večer vždy jim přinášívá oběti a za dne před lidmi se u kříže modlívá. Příčilo se mu jednání to, ale kamenný vojvodský stůl není také zadarmo a za ten by se leckdos víry zřekl, ba více ještě podal. Či nemůže již více člověk podati? Dobré jméno zaprodal, lechycskou čest, ale otecké bohy nezradil, v hrdlo lhal vojvoda i staroch Domaslav, když mu zrádců víry spílali. Je zrádcem, ale ne bohů svých, to těch, již svobodu lechycskou hodlají poničiti a robství zavéstí po způsobu německém. „Zradil jsem vás, rouškou víry zastřel jsem zradu svou,“ temně zahučel pro sebe; neslyšeli ho hodovníci, již pili na zdraví Ludvíka a jeho pochopů, proklínali vojvodu a běsům jej dávati v moc. „Vždyť i Němci, kteříž; tomu Ukřížovanému se klaní, vraždí pod plachetkou jednoho Boha bratry naše na Polabí, v porobu je uvádějí šířice panství své, proč by tímže pláštěm se nemohl zakryti Vitorad? Však až svrhnu tě, Hostivíte, i jich se dovedu zbaviti. Pak se Srby se spojím, se Stodorany proti vám a dokáží Čechům, že nejsem zrádcem, běsů zplozencem. Rozumím těm pohrdlivým jejich pohledům; však než rok s rokem se sejde, naučí se Vitorada znáti, on nepoprní památky otců svých, již spříbuzněni byli s Čechem praotcem...“

„Nu což, Vitorade, tyť jako bys zkameněl zde. Bratří leši, páni Němci, nechť žije náš vojvoda Vitorad, veliký Pražský kněz!“ zavolal Neplach a vysoko nad hlavu pozdvihl dřevěný pohár.

„Jen nevyskejte,“ zarazil je Vitorad, „ještě sedí pevně na Vyšehradě Hostivít; až rozprášeny budou jeho pluky a voje naše na Vyšehradě postanou: pak můžete pítí, pak i Vitorad bude pítí s druhy svými, věrnými lechy, na blaho české země. Však dříve sotva číše ke rtům přitiskne.“

Ale i Mstiš zaražen seděl zde, jako by styděl se za zrádný svůj čin, že ruku proti vojvodovi odbojníkům podává. Rád by zase na Krakov a v lesích honil divokou svěř, či raději s Hostivítem bojoval proti vetřelcům?

„U všech všudy běsů, co jich v našich lesích bydlí,“ zvolal Svak, vладыka z Vitoradska, „toť smutný ženich ten krakovský pán, upejpavý, jako když nevěstu vedou pod závojem. Jinak oslavil Svak den, když slíbil mu jedinou dceru tchán.“ „Mně se zdá, že jinou budeme slaviti svatbu,“ přerušil mu Krakovský řeč, „ale nám krahujci budou ku svatebnímu hodu pěti. Věřte, jinak to vypadalo na sněmě Vyšehradském, měli jste zřítí onu

sílu lešstva, již těly slibovali krýti prestol Přemyslův, to zvonily meče, duněly mlaty.“

„A u nás poháry cinkají, o svatbách se mluví, jako bychom k hodům se hotovili a ne ku shlazení kletby, již vyřkl na nás sborný sněm,“ chopil se náhle slova náčelník lechův odbojných, „shladiti ji musí Vitorad, i hanbu, již Hostivít mu vrhl v tvář, a všickni, trochu-li jen jim ještě české krve v žilách koluje.“

„Shladiti ji, Vitorade, chceš, o cti povídáš nám?“ jízlivě usmál se Velislav. „To zřici bychom se musili spojenců, vymítiti z našich krbů kříž a zase ochranné bůžky tam postavit. A to-li učiníme, pak bychom mohli říci, že setřeli jsme hanbu s našich čel. Však potom bys nikdy nezasedal na Vyšehradě a my jako kmetové po straně tvé. Či učinil bys to, až pánem bys se stal kamenného prestolu? Nevzpomohlo by ti to. Ty zde a celý národ bys proti sobě měl a oběma bys zahynul. Vytknuls již, Vitorade, sobě cíl, sám naznačils jej nám a my nepopustíme již. Musíš již s druhy svými, jinak boj se hněvu jejich. I přes mrtvolu tvou dovedeme na Vyšehrad hnáti. Zhoubu vojvodovi! Na zkázu jeho, bratří, pijme a na zdar náš!“ rozněcoval Velislav druhy své.

Opět zacinkaly poháry, zase plné číše kolovaly kolem stolu dubového; i Němci pili se spojenci. Sneslo něco hrdlo jejich, porýnskému navyklé.

„To pítí bude s vámi, druhové, Vitorad,“ zaburácel ucítiv plnou, ale hrůznou pravdu Velislavových slov, jako by zaliti a umlčeti chtěl lepší, šlechtetnější city, jež probouzely se snad v nitru jeho; „však dosti již nyní přípitků; k boji se hotujme, bude to perný asi s Pražskými rej. Pospěšme si, aby v doupěti nezastihli nás a nezardousili. Kdy dorazí sem, páni poslové, voje krále vašeho, dobrého spojence?“ otázal se v lámané němčině cizozemců, „zítra již potřebovali bychom vašich ramen; však prozatím sami vyrazíme. Zabloudili snad v naší Šumavě? Vždyť přece vůdce poslali jsme jim. Či nechce se krajanům vašim na Čechy? Nebo utkali kdesi již vojvodu?“

„Zítra nemůžeme, bratře, vyraziti; posla musíme dočekati, jaké zprávy nám z Vyšehradu přinese. Žes déle tam neprodlel, ty nadějný zeti můj, lépe bys byl zpravil nás, než zaplacený chlap!“ podotkl Velislav.

„Vždyť řekl jsem ti již, že překročili hranice,“ nevrle odsekl Gunigar, ani nepohlédnuv na Velislava. „U Prahy budou již, a vy zapíjíte zde, jako byste slavili vítězství, které vybojovala vám snad již německá krev. Lehce ty, Vitorade, přijdeš ke trůnu; však vděčným musíš za to našemu pánu býti

a věrně držeti úmluvy, sice by se ti povedlo jako Mojžírovi, ba snad ještě hůře.“

Hněvem zahořely tváře Vitoradovy, divoce zabouřil jako rozzuřeny tur; nezvyklí dosud na půdě domácí úšklebkům cizáků. Na dvoře krále musil mlčeti, kořil se; jen po straně, kde nikdo ho neviděl a neslyšel, mohl zuby zaskřípati a mečem zarachotiti.

„Vězte, že nikdy Vitorad, by! by i pomocí vašeho krále se dostal na Vyšehrad, nebude jeho parohem, svobodné musí Čechy býti, svobodnější než...“ zamlčel se, jako by vlastním slovům nevěřil. — „Jděte a vyřídte mu, co řekl vám nejmocnější český lech!“

„Zadrž, Vitorade,“ zakřikl jej Velislav, „jsme takřka u cíle, před branami Vyšehradu, a ty bys zničit chtěl sebe a nás, rozbořit záměry, v nichž po tolik let jsi se již kochal, pro něž jsi víru obětoval, čest, již ti nikdo nikdy již nevrátí. Bláhovče, užiti musíš za to, víry a cti ani parob ani chlap se nadarmo nezříká. Nuže vol, buď s námi budeš anebo Pražanům tě vydáme, nám zajisté vojvoda odpustí.“

Jen pohledem mu odpověděl Vitorad, ani slova nepromluvil. Věděl, že proudem-li plavec zachvácen, proudem se musí valiti dále, nechce-li, aby ho vlny pohltily, Jen stěží podařilo se chytrosti Velislavově upokojiti rozhněvané posly, již mžikem vyhrožovali Tuhošť opustiti a zanechati odbojné lechy hněvu velikého vojvody.

A znova plnily se poháry, zase kolovaly číše ode rtů ke rtům, a Vitorad první přípitek pronesl na zdraví Ludvíka, zapomněl na hněv, po druhé na slovo čestné, že nedotkne se poháru dříve, dokud nebudou rozprášeny pluky Hostivítovy a jeho voje nepostanou na Vyšehradě. Či na oko se jen stavěl tak, aby ponapravil, co pokazil výbuchem plamene v prsou sotva tlumeného?

Jediný jen Mstiš málo pil, vždy téměř rtoma se jen číše dotekl, nepřišel na Tuhošť, aby zde hodoval a na zdraví Němců popíjel, neodpadl od vojvody, aby kmetem mohl býti anebo dostal župu výnosnější, to vše mu mohl Hostivít dáti. Milíně k vůli se černé zrady dopustil, proto, aby ji odvésti mohl na Krakov a tam ssáti se rtů jejich. slasti, jakýchž ani Perun ani ten Bůh Němců nepodá ctitelům svým. Pro ni všeho by se zřekl, hradu oteckého, cti i víry své, a běsům by se zaprodal, kdyby mu ji v náruč přilákali. „A ona ukryla se mi, pohrdla mnou, Krakovským županem, který hrdla se pro ni odvážil; však musím ji mítí,“ zahučel pro sebe, a divokou, zvířecí vášní zašlehly zraky jeho, „v jejich loktech musím ukojiti žár, který krev mi rozpruzuje a užívá jarotu. Všickni dnes zapíjejí

trochu té cti, která zůstala jim z dřívějších let, proč by to nedovedl Mstiš, jenž vojvodu zradil, hanbou poprznil čisté, nezkalené jméno otců svých,“ zachechtal se a blížeji ku stolu poposedl a dlouho do noci s ostatními hodoval.

Znenáhla, bylo již dávno po půl noci, řidnulo to v síni. Jen Velislav zůstal ještě s Vitoradem; dlouho potichu spolu rozmlouvali, a když odcházel Vitorad do ložnice uchystané po vojvodsku, potichu mluvil pro sebe:

„Tedy Zličané obsadili vojvodův hrad; liščí má čich ten prokletý potomek Stadického oráče. To tisíce Němcůků rozbilo by si hlavy o šedivé skály Vyšehradské. Chytrák je ten Velislav, dobře, že to neřekl před druhými, zajisté rozutíkali by se, ač věděli, že tučné župy čekají je za velikého kněze Vitorada. — Ty chlapy Ludvíkovy v prvních řadách musíme postavit, v prvním šiku poženeme je na náspy; necht třeba všickni se stopí ve Vltavě. Však nám neodolají, nevydrží asi Vyšehradské brány ran sudlic a oštěpů, jež vydlabány jsou z věkovitých dubů šumavských...“

Během těch několika dnů, co chystali se odbojní leši na Hostivíta, pomizelo na Tuhosti ono ticho, jež zdálo se, že rozbilo mezi starými, nepřístupnými valy jeho věčný stan.

Mohutný, téměř nedobytný to byl hrad, jenž před věky vévodil krajům šumavským. Třikrát kroužily se kolem něho a kolem bydel županových vysoké náspy mechem zarostlé; jako po stupních musil chodec, chtěl-li na Tuhošťův hrad.

A za těmi vysokými vrstvami nanesené hlíny, kameny poházené, vypadalo to jako v klidném dvorci osamělém.

Jen když kázal Pražský kněz županům Tuhošťským, aby do pole vytrhli s lidem svým, hučivalo to po nádvoří, dunívaly mlaty těžké, kamenné — a když větry burácely podzimem Šumavou opírajíce se o náspy, jako by je chtěly rozmetati a roznésti hlínu z nich, děsno bývalo na Tuhošti.

Však takový život jako nyní ani tehdáž neviděly snad valy jeho, když bezčetné davy Franků jej obléhaly. Rozsáhlé prostory z, a náspy lidem se plnily, jenž dnem se sem valil ze sousedních žup.

Ale o hlavním německém vojsku nebylo nikde ani slechu; ani z Pražska nepřicházelo žádných zpráv o pohybech vojvodských vojsk. Vypravovali sice, již z hořejšího Lechu přijížděli, že na Oharce zuří Sasíci, páli vsi a vraždí lid; ale to sotva asi byl hlavní voj, ti přímo ku Praze by táhli,

aby neměl kdy Hostivít pole sebrati a čeliti jim. Bezpochyby to byl jakýsi výpad ze sousedních hradů německých, jež nepřetržitě se daly od těch dob, co utrpěl Ludvík poprvé na české půdě porážku.

Již druhý den uplynul od oné porady a posud ničeho nevěděli na Tuhošti. Ani Krakovský Mstiš, jenž odejel na otecký hrad, se nevrací, a toho přece nevěsta vábí sem.

Vitoradovi bylo dusno za náspy Tuhoště, raději by se již v poli bil anebo na Vyšehradské valy útočil, než čekal zde a rozjímal.

I Velislava, zdálo se, že opustila veselá mysl, taková, jež nikdy ničeho si nepřipouští.

„Běs těm Němcům věř,“ zahučel pro sebe, „kdo ví, zdali nesmířili se s Pražskými, pak jistě měli bychom Hostivíta na krku. Však rukojmím dostatečným jsou nám poslové Ludvíkovi; nepustím jich dříve, dokud dobře nebudeme zpraveni. Jestli však nás přelstili, pak běda jim, sotva asi ještě uvidí svůj Rýn.“

A s hlavou sklopenou chodil po náspech, ani nepohlédl na Vitorada, budoucího pána svého, a odebral se odlehlými dveřmi do síně, kde předevčírem slavil s vrahy-druhy kvas.

„Ač hrstka je nás zde, nic by nepořídil pod Tuhoštěm Hostivít, ba sami ho přece na Vyšehradě navštívíme. Nesmí nás již Vitorad opustiti a opustil-li by, pak Velislav bude náčelníkem výpravy a jeho posadí na vojvodskou stolicí. Na Vyšehradě vás potom, vy praotcové, ve hlavní síni, kde se kmetská rada držívá, pověsím. Či zůstali byste raději na Tuhošti, kde tlí váš prach, kde každoročně v úmrtní den dary a oběti přináší vám vnuk?...“

Zraky jeho utkvěly na obrazích dědů, jež rozestaveny byly nad dubovým stolem a z nichž hněvivým okem zírali dědové na potomka, jenž pro zisk, ze ctižádnosti se odřekl víry otecké a podal raky vrahům, proti nimž krváčivali kdysi na bojištích.

„Či vyhrožujete vnuku svému, že kříž vyvěsil vedle vás? Za to na svatém Vyšehradě budete sídleti, kam s úctou jen a posvátnou hrůzou pohlíželi jste na sborných sněmech. Jen tak dlouho bude podle vás kříž, dokud nedospějeme cíle svého, pak ho vyvrhneme a zase na krb bůžky postavím, jimž vy klanívali jste se a jimž po věky se bude klaněti česká země.“

Velislav se rozehrál, ani nezpozoroval, že vstoupil kdosi do síně; teprve po chvilce se ohlédl a blaze mu, že neslyšel příchozí, co sliboval dříve obrazům dědů svých.

„Ti sotva tobě, Velislave, porozumějí a kdyby rozuměli, zahýbali by těmi stěnami a rumem jejich tě pokryli,“ oslovil jej Vitorad.

„Však dnes není k žertům ani předhůzkám času: jsmet oba téže hodnoty...“

„Arciť že není, brachu,“ přerušil župan Vitorazský úšklebky Velislavovy, „právě proto jsem tě hledal. Věz, že Vacemil, Žitomír s Bohutou opustili již Tuhošť před chvílí a vladykové z Božeňska právě teď odcházejí, vypověděli Vitoradovi poslušensství; milejší prý jsou jim hrdla, ženy a děti, než tučnější župa v Pražském vojvodství. Nemohl jsem jich zadržeti ani přinutiti, aby na Tuhošti zůstali — a tebe jsem marně hledal, abys jim zalichotil, upomenul na víru lešskou, jakou se mi zavázali. Nedobré to bývá znamení, když spojenci opouštějí druhův hrad. Zítřali nevytrhneme již, na lešskou čest věř Vitoradovi, že všeho se vzdá a buď půjde prosit vojvodu anebo odejde daleko do ciziny, kde nebudou znáti lecha, který zradil bohy, byť na oko jen, a na rodnou zemi vrahy pozýval.“

„Můžeš s nimi jíti, zbabělče, nebude tě držeti již Velislav, ten po Moranu nevzdá se záměrů svých,“ zasořtil župan Tuhošťský, a nečekaje dále na odpovědi Vitoradovu, jako zběsilý ubíhal ven na náspy. Podařilo se mu ještě některé zadržeti; ve strašných barvách vylíčil jim, jaký je čeká trest, že v rupy obrátí Hostivít dvory jejich, pobije jim ženy a ani dětem u prsou matek že neodpustí. „Však víte, co navrhl Domaslav na Vyšehradě. Slyšeli jste Krakovského župana.“

— To působilo. —

Vitorad více zdrcen slovy Velislavovými než pohněván, podepřel se o kamennou římsu u okna, daleko k jihovýchodu zalétal jeho zrak: k choti, dětem, utkvěl na lesích, jež černaly se v nedohledné dálce, oblak se dotýkaly, a starý lech div se nerozplakal: jediná veliká slza vyhrkla mu z očí. Kéž nikdy by byl nešel na Tuhošť a z Tuhoště do Řezna! Od těch dob nezažil chvíle pokojné.

„Tys všeho vinen, Velislave, však za to tě stihne kletba věčných bohů, kletba národa a s tebou Vitorada starce. — Či není ještě rozkotáno, čím se kochávala prsa má? Ještě můžeš býti, Vojmíro, vojvodovnou Pražskou i synové Vitoradovi děditi po otci kamenný stůl...“

Slunce zapadalo nad Šumavou, nad těmi lesy, které v bezkonečnou dálku od poledne až vysoko k půlnoci se vinou v nepřetržitém řetěze. Vitorad stopoval tu velikou zarudlou kouli, až ukryla se za bory, a ruměný závoj pozlatil temena nebetyčných, stavěkých kmenů.

Mimovolně zahleděl se tam k té stráni, na jejímž temeni zdálo se, že

vyrostla vysoká, černá skála. Samotná čněla zde jako sirotek. Z daleka na mnoho mil cesty děsivala chodce příšernou svou podobou. Blesky, jež po tolik věků byly do ní za bouří, nerozdrtily jí. Náhle se tam cosi zabělelo.

„I dítě jediné je s to obětovati bezuzdné ctižádosti své,“ povzdechl Vitorad. „Milíno, Milíno, ty jiného bys měla otce míti, ubohá!“

A jako by byl vítr zanesl tam slova jeho na perutích svých, pojevila se na pokraji oné skály postava ženská, oděná v dlouhou světle modrou řízu, která v bezčetných záhybech zahalovala lépe rysy té mladé dívky — dcery župana Tuhoštského. Dlouhý, černolesklý její vlas, na skrání jakousi stužkou propleteny — s věncem z pestrých kvítků, které v lese nasbírala, v bohatých kadeřích vinul se jí po šíji přes ramena. Tím povždy, když vyšla si do doubravin, zdobívala čílko své.

Luzný, okouzující to byl zjev ta Milína Tuhoštská, jež nyní v popředí na vysoké, příšerné skále postanula. Podobala se královně vil, když vznáší se nad černobory a ohnivým okem přehlédá bezkonečný okres svůj, v němž její svůdné družky držívaly rej. Však mohla se Milína zváti královnou vil, vládkyní lesů šumavských: po celém okršlku, po všech hradech od Smrčin až do posledního kouta župy Vitorazské nebylo rovno dceři Velislava Tuhoštského. Svěží věnec ze zažloutlých, promodralých květů býval jí korunou; lépe slušel Milíně, než diadém carevně Carhradské. Úctu vyžadovalo to jasné, vysoké čelo, jež hrdě klenulo se nad dvěma černýma očima — a úctu vzdávali jí. Starý, neschoulostivělý Čech nekořival se ženám, ale té velitelské dívce, která na Tuhošti vyrostla, ničeho nikdo nemohl odepřít. Velislavovo srdce bušovalo, když vidíval dceru svou, že umí i těmi zavládnouti, pro něž brzy Morana si zajde a svatbu jim ustrojí. Zvláště dnes mu to podivně vířilo hlavou. „Druhou Libuší bude vlastem českým Milína Tuhoštská; — však nepošlu bělouše ke Stadicům, aby jí přivezl ženicha“ — šeptal si snivě, když pomrzl se s Vitoradem. „Ale ani ty, župane, nebudeš chotěm jejím. Nedostalo by se ti pak již dcery velikého kněze Pražského — to jen župan Veiisav ti slíbil dítě své. Slyšíš? Jen župan Velislav. Vojvoda nebude pak již vázán slibem lecha Tuhoštského,“ blouznil přecházeje po náspech.

Milína věděla sotva o záměrech otce svého, ani slovem nezmínil se jí, že by o Vyšehradě snil, o Milíně — vojvodovně — druhé Libuši. Však nešla by také na Vyšehrad, nemohla by se s Tuhoštem rozloučiti, ani s tou velikou skalou, kde každodenně po slunce západu dlívala. Kdo přinášel by tam bohům oběti a modlil se k nim? Bez toho přičilo se jí jednání otcovo již od těch dob, kdy s Němci vstoupil ve spolek. Bohů trest stíhá jej, že

zapřel starou víru a domů přinesl kříž. Matka i bratří zemřeli a jen ona sama zůstala, samojediná, poslední ratolest slavných lechů Tuhoštských. Nenutil ji otec, aby se žertev odřekla a klekla před křížem; vždyť sám to nečinil ani ti druhové jeho, kteří se dali v Řezně pokřtíti. Dnes opět o tom přemítala, však ne s tak pokojnou myslí jako dříve — jako před týdnem. Jí si chtěl otec získati spojence. Jediné dítě zadal člověku, jemuž jen divá vášeň v nadrech vře, jenž vojvodu zradil a hotov jest i víru zaprodati za ženu. —

„Otče můj, to v odpor se ti dcera postaví, buď vezmeš slovo zpět, či mrtvolu, studenou nevěstu si na Krakov poveze Mstiš,“ zavolala v rozechvění. „Mohl by mne milovati láskou čistou, věrnou ten muž? Kdo zrady se dopouští, třeba pro Milínu, tomu ona nikdy ruky nepodá. Až vášeň by vyhasla, jež všemi údy mu prochvívá, i láska by pak vymřela, a byla bych otrokyní. Proudem hnala se mi clo tváří krev, když žhavé jeho zraky na mně utkvěly, rozuměla jsem jim. Proto neuvítala jsem jej, nepodala mu s otcem chleba a soli jako ostatním. — Otče můj, hluboko jsi již zabředl, odpusť Milíně, že mluví o tobě tak, jak nesluší se dětským rtům. Vitorada vlákals ve svou síť. Proč přísáhal jsi s nimi u památky dědů svých pomstu Hostivítovi, abys nasýtil ctižádostivost? Říkávala matka, že zle se vede pod krovem, kde pán s cizáky na bratry se smlouvává. — Slyšte, vy strážitelé krbu rodinného, úpění dítěte, nezakrývejte mu jasnou tvář, vždyť nikdy na vás nezapomínává Milína. Střežte jí otce, byla by sirotkem; vždyť také za něho se modlívá. Nestihniž jej, ty veliký vládce nebes, hněvem svým, vždyť zase vrátí se k tobě a k bohům oteckým a s dcerou na skále z rána a pod večer opět bude žertvy přinášeti. Spaste Velislava...“ bědovala dívka, k zemi se vrhla a ruce vzhůru spínala.

Ale bohové jí neodpovídali, ani lístek nezašuměl na kmenech, jen krahujec vylétl z rozpukliny skalní, zakrákorál, smutně se to rozlehlo tišinou jako pláč, zakroužil nad hlavou Milíny, k Tuhošti ulétal, třikráte oblétl náspy jeho a zmizel z obzoru. Marné bylo její modlení.

„Běda mi,“ zaúpěla, „neslyšeli proseb mých, zavrhlí je, nechťejí, abych se zde ještě modlila a oběti jim páčila. To bohů hněv věštívalí krahujci, odkud se vystěhují. Až vrátíš se, ty posle Perunův, jen rummy snad uzříš z Tuhoště a na rumech Velislava s jediným, dítětem,“ volala Milína za krahujcem ulétajícím. — Dnes poprvé nevsílala si těch úchvatných obrazů, jež zavíjely se pod ní znenáhla šerým, neprůhledným závojem.



Brzy splynulo vše: obloha i země, v jedinou, nekonečnou černou spoustu. Vysoko nad hlavou její v nedohledné dálce třpytily se hvězdy jako bludičky, když mámívají chodce za čiré tmy a lákávají v močály. Od Tuhoště plály ohně tábořících vojinů po nádvoří. Milína nevšímala si ani, že přikvačila již noc; rychle se vzchopila a stezkami hadovitě se vinoucíma ubíhala sráznou strání v pláň, aby dostala se do hradu, než zatarasí brány a otec se nedověděl, že zase byla na skále. Přísně jí byl zapověděl v nepokojných časech opouštět hrad. Věděl, že dobré by to bylo rukojmí Hostivítovi. Kdo ví, vzdal-li by se ho i pak, kdyby v moci měl Vitorada s Velislavem a s druhý- spojenci...



## VII.

---

Také Loděnice vzala na sebe vojnu jinou tvář. Po několik dní již panoval čilý ruch v té tichounké víscce, jejíž obyvatelé též se chystali do pole, aby bránili proti nepřátelům rodnou zemi. Od rána až po večer rachotila kladiva a duněly sekery; to zbroj si Loděničtí opravovali: těžké mlaty, oštěpy a sudlice. A když vytáhli třetí den, bylo zase smutno po návsi – pusto jako po vymření.

I Mirota oblékl se v kožený, neproniknutelný skoro háv; o ten mnoho franckých střel se odrazilo, ale nerozbodlo ho, mnoho mečů se do něho nasekalo, ale neproseklo. Přes plece zavěsil si luk a do pravice vzal mlat z mladého, nad ohněm čazeného dubu, kovaného promodralou ocelí, ale zrezovatělou již.

Hezký to byl dav, jenž ubíral se k Libošínu údolinou, kterouž Kačák protéká. Všickni byli z půlnočních vísek župy Tetínské. Mirotu z Loděnice vůdcem jim ustanovil Hostivít.

Málo bylo jich jen ve vojích vojvodských, jež vodíval proti Frankům Křesomysl děd. Lehce bys je byl spočítal. Však ani jeden nezůstal doma, nesložil ruce v klín, když volal veliký kněz opět v boj. „Třeba by nemohly ruce tvé již, aspoň hlava dovede poraditi mladým a tělo zakrýti vojvodu,“ říkal Mirota ku přátelům.

Rychlým pochodem táhli ku stanovisku vyřčenému; hlahol válečné písně ze sta hrdel odrážel se o vysoké stráně, zarostlé lesy, a daleko unášela ozvěna bouřné zvuky válečníků.

Však vůdce jejich nezpíval s nimi. Poprvé, co do bitvy šel, sevřeny byly jeho rty a zraky vzhůru k oblakům upřeny. Když poprvé do bitvy šel za Křesomyšla, nic mu neleželo na srdci. Otec s matkou již dávno odpočívali, byl svoboden, jako pták když povzlétne v nekonečné modro vzduchové. Tehdáž neměl ještě Svatavy ani malé Božetěšky.

Ani na Libošíně se nerozveselili, kde dorazili k řadám vojvodským. Setkal se s leckterou známou tvář, s druhem mladých let, s nímž mnoho lebek Duryňkům rozštípal nedvižným mlatem, ale nerozjasnila se jeho tvář. —

Tři dny bylo již v Loděnici pusto jako na pohřebišti. Ženy přebíhaly návsí se skloněnými, zahalenými hlavami. Jedna před druhou ukrývala zarosené zraky. Ani děti nehrály si pod okny, nevyschly jim ještě slzy po tatínkovi.

## VIII.

---

Pole proti Němcům netrvalo dlouho. Potomci poběditele Avarů zase dokázali sousedům svým, že hrobem bývá cizincům česká vlast', když se železem přicházejí na dítky její. Ludvík král sám stěží utekl zajetí. Mrtvoly jeho krajanův ukazovaly mu cestu do zemí jeho. Než týden minul, ani jednoho roba-krále nebylo již v Lucku.

Však bylo to poprvé snad, co usadil se pod Řípem Čech, že netáhly vítězné voje na Vyšehrad zpět a vojínové nevraceli se do chat k rodinám.

V těsných řadách valila se vojska k jihozápadu Lucka, Mežstvem k Tuhošti na Vitorada, Velislava a soudruhy.

Po třídením pochodu začernaly se jim valy hradu lechův odbojných.

Na Tuhošti nevypadalo to tak, jako by čekali nepřítele – vojvodu pražského. Sotva se nadáli tak brzo Hostivíta.

O porážce Němců nikdo jim zvěsti nedonesl; to léta mohly na jejich pluky čekati. Ty porůznu ležely na české půdě a krkavci srdce jim rozklobávali.

Přitrhlo sice několik vladyků s lidem k Vitoradovi a ještě jiní slíbili jim pomoc svou; ani Krakovský Mstiš, nápadník Mílinin, nepřišel chránit nevěsty své.

Temně zahučely Tuhoštěm rohy válečné, za nedlouho seřadily se posádky Velislavovy v bitevní šik; lehce je mohl spočítati na travnatém, prostranném náhradí.

„Rychle necht' vypraví se poslové němečtí k Ludvíkovi,“ zabouřil Velislav vyřítiv se ze síně – „mohou sem v několika dnech doraziti, týden dovedeme se ubrániti Hostivítovi.“ „U čerta, do sklepa je dám zavřítí za tu jejich tehdejší chvástavost“ – přerval mu Vitorad další řeč – „u pohárův i parobi dovedou se vychloubati!“

„Však jsou, brachu, paroby, ale věz, na Tuhošti poroučím já; práv poselských nebude rušiti Velislav.“

„Dbáš ty na čest', ty věrný lechu,“ zahučel za odcházejícím Vitorad, „dávno ti ji větry po Šumavě roznesly, a celý život kdybys ji hledal, již jí nesneseš!“

„Darmo pomohli by vyjítí nás ti Němci zde, a ramene jejich my snadno oželíme; nechtě jdou, aspoň spolehlivé budeme mítí posly, zajisté donesou pánu svému zprávu z Tuhoště. Rádi budou, až octnou se zády k Šumavě.“

Nedlouho hovořil Velislav s Němčíky a mžikem ujížděl v trysku houf Němců k Šumavě. „A nyní na hradby, ukažme se Pražským!“ křičel Velislav, „bez pomoci německé jim zde hlavy potlučeme. Pomněte, druhové, kletby, jíž pohrozili ti zde na sněmě vyšehradském vám, že ani dítěti u prsou matek neodpustí... „Vitorad“ bude heslem naším, nechtě žije budoucí kněz.“ zahřimal a zamlčel se.

Děsně jako bývá hromu třesk, když udeřilo kamsi, zadunělo to Tuhoštěm – nedobré znamení.

Jako černé mraky, když se valí za bouře oblohou, pojevily se voje vojvodské před hradem Velislava. V dlouhých hustých řadách zatáhli hrad, postanuli. Dobře mohlo oko rozeznati onu vysokou bohatýrskou postavu na bujném bělouši, jež širokým, nedvižným takřka mečem udílela rozkazy. Až na valy tuhoštěské zaznívala ozvěna kovového zvuku – hlasu velitelova.

Tiše dleli Vitorad s Velislavem a druhové na náspech, leckterému třas projel zrádnými údy; leckteré oko sklopilo se k půdě udupané, porostlé mechem – stydělo se: však divá vášeň okamžikem zvítězila nad šlechetností a vzdorovitě, s posměchem skoro zírala na houfce vojvodské.

Pevné byly náspy Tuhoště, ještě nikdo je neslezl, hezká sta Němců polámala si o ně krky a lebky rozrážela. Znají Frankové i potomci jejich as dosud dobře Togastiburg. Valy jeho naplnily se mrtvolami pochopů Dagoberta, a kolikrát přitřhl nepřítel před Tuhošť, nikdy lépe se mu nezvedlo.

Velikolepý byl pohled na skupeninu kolem velitele – Hostivíta, na ty bohatýrské postavy, jimž chrabrost a udatenství plály zrakoma; čistou jasnou tvářích mohli se soupeři podívatí do obličjeje.

„Jen pokus se, Hostivíte, na Šumavě neokoušels ještě síly své,“ volal Vitorad, ale sotva ho slyšel vojvoda – „s otroky lehko je vítěziti, ale na mužích schromíš si údy. Kdo ví, užříš-li kdy kamenný prestol otců svých.“

Divě zafičel vítr, prach vzedmul se Vitoradovi v tvář, jako by mu vlastní slova chtěl metati v obličjeje. Zarazil se Vitorad i druhové jeho; jen Velislav usmál se potměšile.

„To dobrá mně zvěst, zahyne Vitorad na Tuhošti, osud, jež tobě, ty synu oráče, přeje sok, zasáhne oba vás,“ prohodil, aby ho druzí neslyšeli.

V dlouhém kruhu rozložily se pražské voje kolem odbojného hradu. V malé chvíli ohlašoval dole pod náspy posel vyzvání vojvodovo. Temně zahučel pod Tuhoštěm poselský roh, a ještě nedokončil vojín vzkázání kněze velikého, zafičela střela a proklála ho. První oběť, ta tisíce vyžadovala k usmíření.

Jako včely, když sršeň zalétne ve hnízdo jejich, aby ukrádal, co píle celoletá nahromadila, zahučelo to po táboře v řadách Pražských. Děsivěji se to asi rozlehlo než před týdnem, když udeřili na voje Ludvíkovy; vždyť hrůznější bývá to vřava, když rodní bratří tasí proti sobě zbraň, jedné země synové. To nebývá život nikomu darován, nikdo se nešetří, až jedna či druhá strana úplně podlehne. Jakási běsná moc rozpruzuje krev a v nejlítější vyzývá seč. Či nezažila to naše vlast? Čtete jen dějiny a uzříte to. Jak v letech pozdějších to bývalo, nejinak bylo asi také v dobách prvotních, když Čechové proti Čechům zvedali zbraň. –

Hromem zahřměl Hostivitův velitelský hlas, a mžikem, neodpočívali dlouho, ještě před slunce západem, valili se Pražští v bojovném ryku k naspům Tuhoště. Vesele pohlíželi Moraně vstříc. Vždyť synů šli trestat, již na rodné matce zradu spáchali, proti knězi velikému s Němci vešli ve spolek.

V dále od naspů, co by as šípkou dostřelil, rozstoupili se v dlouhý půlkruh, řetězem sevřeli Tuhošť, Vitorada, Velislava a druhy jejich.

Ještě jednou rozlehl se po krajině velitelský hlas vojvodův, rohy válečné ozvaly se daleko, daleko ozvěnou – a mžikem se hnali útočníci ku naspům.

Heslo Tuhošských potratilo se v ryku útočících; slabě jen, jako by nechtěl to vítr donést k uším Pražských, ozvalo se po náspech; „vojvoda Vitorad“. Jako na posměch, hromem když by ve skály hučelo k Šumavě: „Hostivit“, heslo vojvodských.

Deštěm sypaly se střely z naspů Tuhošských na Pražské, již na mnoha místech utvořili z těl svých vysokou věž, s níž ti, již opírali se o ramena druhů svých, těsně doráželi na vitoradovce.

Však zdálo se, jako by dnes nechtěly síla a udatenství vojům kněze velikého pomáhati. Lítě bránili se na Tuhošti. Těžké, nedvižné klády, balvany skal strhaly mnoho Pražských s hřmotným rachotem do příkopů.

Hostivit zaskřípal zuby. Divoce zahučel jeho roh; výkřik radosti z Tuhoště doprovázel podivný ten zvuk; vojvoda rozkázal ustoupiti. První útok se nezdařil.

„Půjde-li to podruhé tak, to polovinu svých zde zanechám,“ – mněl

Hostivít – „s hanbou ve tváři odtáhnou ku Praze zpět; oni přijdou, z kolébky otců mne vyvrhnou a ten prokletý Vitorad uhnězí se tam. — Hoj, Hostivíte, opouští tě mysl, že babským se poddáváš úvahám? Až zítra bude slunce zapadati, pohyne sláva Tuhoště, z kořene vyvrátím jej, všechny pobiji za to, že nechali téci českou krev pro choutky své. Sřítí se Tuhošť, pohltní pány své...“

„Již ulétají havrani s krahujci s jeho zdí a zítra zas přelétnou a usednou na mrtvolách,“ zavolal za vojvodou žrec.

Hostivít zaslechl slova jeho, ale neohlédl se, pobodl oře a zajel mezi lechy, aby dal dalších rozkazů – pohřbiti mrtvé a raněné ukliditi.

Brzy zaplály kolem Tuhoště ohně tábořících. Při praskotu plamenů skupily se davy vojínů, zde vzpomínali si domova, tam opět zaháněli touhu po svých vypravováních o Němcích, mnoho-li jich každý poslal běsům za oběť, čí mlat nejvíce se pokoupal v robské krvi; však všickni zbujně lechy proklínali a hrozivě pohlíželi s pěstěmi zaťatými k Tuhošti, pod nímž tolik věrných druhů ve válkách pohynulo a leckterýs divoce udeřil mlatem o černou půdu, jenž tak nedobré služby konal dnes poprvé, co zrobil si jej. „Zítra však neodolají nám, vždyť hrstka je jich a nás jako mravenců! Zahučel mnohý, ale jinak zadumal v nitru svém; kdo ví, dočká-li se zítra ještě těchž dob. Snad by jich bylo dnes ještě jednou tolik pohynulo, kdyby nebyl ustal Hostivít v útočení a nezatroubil ku zpátečnímu pochodu. Však to rozhněvalo právě krev vojvodských. Věncem vítězovým ozdobeni přitrhli sem a zde aby vlastní bratří strhali jim slávu vydobytou a s jejich těly zahrabali? „To nedopustí veliký kněz, nesmí dopustiti, nevrátí se Hostivít k Vyšehradu s pohanou,“ povídali si.

K půlnoci utichlo vše, ohně uhasly; jen rohy čas po čase zahoukaly táborem.

Co hotovili se proti Hostivítu Vitorad s Velislavem a sjezdy na Tuhošti drživali, nikdy nebylo tak bujno, tak veselo uvnitř vysokých jeho naspů. Stín byly hody, kdy Krakovský Mstiš zprávu přinesl ze sněmu. Vyšehradského a kdy poslové Ludvíkovi slibovali pomoc českým lechům proti právnímu vojvodovi, proti těm dnešním, kde tolik Pražských prsou dodýchal pod Tuhoštěm.

„Neřekl jsem“ — zařičel v rozjaření Velislav — „že potlouci si přijdou na Šumavu hlavy Hostivít a chasa jeho? Dnes ukázali jsme jim, jak umějí hroby kopati na Tuhošti, a zítra je již do všech naházíme i s vojvodou. Hoj, bratří! Ještě jednou na zkázu Hostivítovi a na zdraví novému knězi velikému!“ rozkřikl se a jedním douškem vyprázdnil hezký dřevěný pohár.



A vstali leši za dlouhým dubovým stolem, zapěli na zhoubu vojvodovi Pražskému a na zdar novému knězi velikému.

I Vitorad dnes s ostatními pil, trudné mraky, jež ode dávna zasídlily se na obličejích jeho, pomizely dnešním večerem; vždyt u cíle byl takořka, jednou nohou již na kamenném stole českých vojvodů. Sny, jimiž po tolik let blažil prsa svá, zdálo se, že přece jednou obrátí se ve skutečnost. Na to, že jiný by mu urvati mohl hnízdo, jež sobě upravil, ani nepomyslí; však věrný spojenec jeho, Tuhošský pán, věděl již, jak se o to postará, aby nedědil Vitoradův kmen Přemyslův hrad. Slabou, neodvážnou povahu spojence svého znal ode dávných dob, jméno jeho jen ku plášti použil, jímž by sobě přilákal souspřeženců. Požívalť po celém jihu největší vážnosti Vitorad, zvláště mezi leštvem a vladyky.

„Nechť žije Vitorad,“ zaječel Neplach Bozenský; až otráslo to síní, jak zahučeli hodovníci Vitoradovi na po čest.

Velislav se jen ušklíbl, věděl, že také budou jemu tak zpívat, až bude míti v rukou žezlo vlády vojvodské.

„Však cože nepřichází, pane tcháne, zeť?“ spustil zase Neplach, „u řasů, málo se stará o nevěstu, nebude asi věděti, že Pražáci zavřeli holubince klec. Jen ať nechytanou holuba, bude-li chtíti letěti Tuhošti na pomoc.“

„Kdo ví, kde zase uvízl, o Mstiše se, brachu, nestarej, věz, že přijde, třeba bylo již po práci; tím lépe se bude strojiti svatba na mrtvolách vojvodských,“ vykládal Velislav. – „Hoj, to hlučný bude ples, takový neviděl Tuhošt ani za praděda, kdy uváděli mu v náspi nevěstu — Ratslavu Přemyslovnu. Celý český jih sezvu ku svatbě, stoly na náhradí pod širým nebem rozestavíme, pro hudce pošleme do celých Čech.“

„A já podar královský dám dceři druha svého,“ zavolal v rozčilení Vitorad, „první bude, Velislave, dítě tvé mezi lechyněmi českými. Ta víla šumavská ozáří na Vyšehradě můj trůn.“

„To se Mstišem se, Vitorade, rozdvojíš,“ žertoval Mežský Smil.

„Však vrásky nezavádějí již v tenata, Vitorad nevzbudí nikde žárlivost“ smál se budoucí veliký kněz.

Až do rána seděli za stolem. Posádka následovala příkladu pánů svých.

Jen dcera Velislavova nesúčastnila se veselí. Uzavřela se v ložnici a otec nebyl jí s to přemluvit, aby vešla mezi jeho rozveselené druhy. Ti poctu chtěli vzdáti dnes velitelce českých pralesů, ale Milína nedbala

vzkazu jejich. K jedinému Vitoradovi poutala ji jakási úcta mezi těmi Velislavovými pomáhači.

„Otče můj, ještě silné voje rozloženy jsou kolem Tuhoště, třikrát, čtyřikrát tak četné, jako voje naše, nevýskej ještě, nepouštěj úzdy citům svým, slyš dítě své, – pro vše, což svatým tobě jest, pro památku matky své tě prosím, abys podal ruky Hostivítovi ke smíření. Víím, že tě bude zase ráno vyzývati, nechce, aby se marně vylévala česká krev,“ volala k otci Milína.

„Zase probouzí se v tobě krev báby tvé,“ zakřikl Velislav dítě, „víš, že nepopustí otec již, kdyby sebe i tebe měl pohrobiti pod ssutinami Tuhoště. S ním nikdy se nesmírím.“ Prudce bouchl dveřmi, odkvapil do síně, aby vínem zalil zlost.

Milína zůstala samotna. Dnes nemohla oka zamhouřiti. Přistoupila k oknu, pozírala v čirou, temnou noc. Tak černý, děsný, jako ta dnešní noc, zdál se jí býti budoucí věk. Pohlížela k té vysoké skále, pod níž tak ráda dívala, ale nemohla jí temnotou rozeznati.

„Tedy přece musí dojíti již hrůzného osudu, jež volal k sobě po tolik let, až se ho dovolal ? Bohové zasypte mezi těmito stěnami věrnou služku svou, jedinou snad ctitelkyni vaši mezi těmi druhy otce mého, mrtvolu její pokryjte krovky z kolébky otecké, aby neroznesly ji vrány a nemusila blouditi po lesích. — A přečkám-li otcovu smrt, zajdu v kraje, kde mne nikdo nezná, a dobře budu činiti lidu, abych otcovu vinu smazala.——— Vždyť prstem by ukazovali snad

na mne a štítili by se Milíny, v jejíž ňadrech zrada je dědictvím. Vy přece ukřivdili jste na sněmu dětem jejich, nevinny jsou, prázdný oteckých vin. — A tobě, ty ohavný, nikdy ruky nepodám. Chudá bude Milína, ani píd' půdy po celém vojvodství nebude jí náležeti. Ty vytýkal bys jí to, že z kalu vytrhl jsi ubohou, a kdo ví, nepředhazoval-li bys jí vinu otcovu. Však dají ti nevěstu na Vyšehradě — kdes v hlubokých žalářích, anebo do Němec zajdi si pro ni, v Čechách sotva nalezněš sobě podobnou.

Otče můj, otče můj, tys zavrhl prosby dítěte, ne, musíš mne poslechnouti, ono by nepřekalo hanby tvé, půjdu, přede všemi vrhnu se mu k nohous, snad pohnu jím a druhy jeho. V chatě raději budu žíti, nechť vypoví nás z rodné země, jen když nebudou láti otci mému, když nebude klíti národ památce jeho. Odpustí mu Hostivít...“ a jen v lehkém nočním oděve ubíhala mžikem v hodovní síň. Hodovníci se jí ulekli. Bohů poselkyni se podobala, jež veštvívá nehody a pohromy, kde uzří smrtelníci

její tvář. Podivně leskly se veliké, černé zraky její, nachem hořely líce, a vlasy, rozpuštěné po šíjích, zdálo se, že pláčem šuměly. Krásná byla ta dívka Tuhoštská, nevýslovně krásná v rozechvění. K nohouskám vrhla se Velislavovi a objala je: „Otče, nezavírej uší prosbám jediného dítěte, slyš, aby nemusila ti Milína hrůznou věštbu povědět. Nesneslo by to srdce její, hořem nad mrtvolou tvou by se rozskočilo. Ještě čas, nevelí dosud nepřítel k útoku; vzpomeňte si, vy druhové otce mého, svých dětí a žen, ty za obětí padnou vaší ctižádostivosti. Nikdo neubrání jich vzteku, jež vy sami jste vyvolali na hlavy své a na hlavy jejich. Odpustí vám, sama půjdu, vrhnu se na kolena před ním. Milíně Tuhoštské nikdo dosud neodolal a neodolá ani Hostivít. Vymohu milost vám, a v pokoji odtáhnete domů k rodinám svým.“

„Utiš se, dítě, otec nemůže povoliti,“ šeptem skoro pravil Velislav ku dceři své, dusiv s těží v prsou hněv, „nechci milosti od něho a přátelé moji také nemohou již nazpět. Bud Vyšehrad nebo smrt bude heslem naším dnes!“ rozkřikl se.

„Vyšehrad anebo smrt!“ zahučelo to z hrdel shromážděných stěnami, jako by rozraziti je chtěly ty zvuky hřímavé.

„Otče můj,“ ještě jednou zaúpěla dívka, „bez krovu bude blouditi dítě tvé po vlastech svých, za povrhel bude všem...“

„Styd' se, zbabělá“ — rozhorlil se Velislav a odstrčil jediné dítě své — „jejich vře v tobě krev a ne lechů Tuhoštských. Oni nikdy se nepokořili a nepokoří se ani poslední z nich. Dobijí-li jej, nemusí se dcera stydět za otce, že v rozhodném okamžiku žebal o milost a lízal prach před sokem svým. Pryč s očmi, ty dítě, na něž marně stavěl otec své sny, nehodné jest svého rodiče!“

„Nuže, smrt vyvolili jste si,“ temně promluvila Milína, „a Morana nečekává, kdož svévolně vyzývají ji. Než slunce zapadne dnes, pod rúmy Tuhoštské bude váš hrob“ — zašeptala a letem zmizela ze síně.

Jako když blesk udeří ve kmen podle chodce, zatajili skorem všickni v prsou dech, jako ozvěnou ozvalo se ještě jednou po síni: „Než slunce zapadne dnes, pod rúmy Tuhoštské bude váš hrob.“ —

„Z dětských řečí přece nezamrzne jazyk vám,“ zažertoval Velislav; ale divný to byl zvuk, jímž pronesl slova ta, třesavý, nejistý, jako kdyby sám nevěřil svému výroku. Ale hovor se jim již nedařil; zvláště Vitoradovi ne. Mocně zaklátíla jím věštba Milínina. Nebál se sice Morany, vícekrát již jí v oči pohlédl; ale dnes jej to přece poděsilo. Kdo ví, nepadne-li jim do rukou; na Vyšehrad jej povevou v průvodu vítězném a tam hrůzný

nad ním vykonají soud. Nedorostlé ještě jeho syny i choť pobijí a vyhyne slavný Popelovcův rod. Bohů to bude trest, že slibu Němcův uposlechl a nechal se vlákati v sítě Velislavovy. Perun nezůstavuje zrádců bez pokut. Však neosmělil se již opakovati návrh Milínin, bab by mu spílali, a das věř Velislavovi, zdali by ho ještě neuvěznil. „Jako liška úlisný a zrádný jako kočka je ten chlap,“ zahučel pro sebe a vyšel na nádvoří. — „Ale nezahanbí se Vitorad před druhými, aby se smrti vyhýbal. Ve střed kaliště již zabředl jsem, pokusím se, abych vyvázl. Vraceti se již nebudu, být to stálo hlavu mou. Však bude věděti žena asi, jak má si počínati, až zví o pádu Tuhoště. Sotva ji naleznou na Vitorazi, uprchne se syny, mocné přátely mám v zemích sousedních. A v krvi mé strašní vám vyrostou mstitelé a dětem podaří se snad, co otec krví zaplatil. Synům mým s pluky Ludvíkovými sotva bude moci čeliti, Hostivíte, tvůj Bořivoj. Znáš ji, tu mou choť; s mlékem mateřským bude vštěpovati pomstu Přemyslovců v prsa nemluvnat, a když budou dorůstali, neopomene vyprávěti jim, kde leží tělo otců jejich a kdo je vrahem Vitoradovým. Smrtí svou ani Velislavovou neupevniš si, Hostivíte, prestol svůj.“

Znenáhla se rozednívalo, V táboře vojvodském počínalo se to již hýbati. Zdálo se, že se slunce východem poznovu hodlají udeřiti na hrad. Těsněji a těsněji svírali náspy. Opět tvořili věže útočné ze svých těl, na dostřel před náspy zaduněl ještě jednou roh, naposled vyzýval Hostivít ku vzdání Velislava. Však místo odpovědi vyhodili mu z Tuhoště prašivého psa. I zazvučely všechny rohy válečné, bitevní ryk sledoval jejich hlaholu a zase se sypal déšť smrtivých střel Pražským do tváří; když dostupovali již takořka náspův, opět těžkými kládami svrhali je do příkopův a celé řady přiváděli ve zmatek. Povždy výkřik nevázané radosti, výsměv ozval se mu na náspech. Jako lvové hnali se vzhůru vojínové. Hostivítovi, a když jeden klesl, tři čtyři vrhli se do mezery, a na Tuhošti řídli branci, nikdo neplnil prázdna, opuštěná místa na náspech.

Se vzteklostí zoufalostí odrazili Velislavovi útočníky, zase již hezky jich leželo ve příkopech. Divy udatnosti činil dnes Vitorad, brzy zde, brzy tam, kde nejvíce potřebovali jeho rámě, duněl jeho mlat do Pražských hlav. Dvakrát hnaly již voje kněze velikého útokem, dvakrát byli odraženi.

Po třetí zatroubeno k útoku. Zaskřípal zuby Hostivít, seskočil s oře, v celo se postavil lučištníkům, vrhl se, kde nejhustší byl déšť.

Opět utvořily svrhané klády mezery v řadách vojvodských. Na východní straně, kde nejprudčeji zuřil boj, zdráhali se již útok obnoviti.

„Vzhůru, naposled již, bud slezeme náspy neb zůstaneme v

příkopech,“ zahřimal veliký, obstarlý muž, zašvihnul těžkým mlatem nad hlavou a přes hromady mrtvol vedl ještě jednou oddíl svůj, prořídilý již, a již octnul se první na náspech, a za ním hrstka vojvodských. Zase zaduněl válečný roh, hromem zahřmělo po Tuhošti „Hostivít“ z nemnoha hrdel vojvodských. Vojvoda zaslechl radostný ryk, se svěží silou vrhl se na valy protější a brzy opanovali vojvodští Velislavův hrad.

Však perná to byla ještě práce, každý krok na Tuhošti krví musili vykoupiti; do jednoho pobili posádku; Velislava, ač vojvoda rozkázal šetřiti jej, nedostali živého. Dokud vydechnouti mohl, nepustil z rukou mlat, vysoko nad mrtvolami ležel Tuhoštský pán, poset ranami bezčetnými, a podle něho bylo nakupeno zrádných těl druhů jeho, všech, již popíjeli minulé noci již na účet vítězství.

Ani slova nemluvil Hostivít, když s předními lechy prohlédal hradní nádvoří. Drahé to bylo vítězství to dnešní. Tak dosud nikdy nevítežil. Skorem třetina věrných bojovníků zarovnála příkopy kolem Tuhoště. A co na náhradí se jich ještě nakupilo! Tam, kde nejdříve stekli zdi, nejvíce bylo mrtvol Pražanů.

„Kdo je tamo onen veliký muž, jenž dosud v rukou svírá mlat?“ otázal se veliký kněz.

„Mirota, stařešina Loděnický,“ odvětil župan Tetínský, „onen, jemuž svěřils, veliký vojvodo, oddíl ze severu Mže. První z tvých slezl hradby a proklestil ti cestu na Tuhošť.“

„Smrtí svou,“ doložil vojvoda. — „Ty zemi má,“ rozvolal se s náspů Tuhoštských, „proč jen takových nemáš synů! Pak nevráždil by bratr bratra, nevolali by cizinců na tebe, proti nim by si ruku podali a ty kvetla bys. Tak hyneš, a číhají již jen supové, aby urvali dědictví, o něž se rodní bratří ubíjejí... Velislave, Velislave,“ pokračoval obrátiv se k mrtvole jeho, ležící opodál, „sám jsi sobě ustlal lůžko, jaké jsi sotva očekával. Kde však je Vitorad, neupláchl snad a neukryl se kdes?“

„Dosud nikdo nezřel jeho mrtvoly, veliký vojvodo!“ odvětila družina Hostivítovi. — „Prohleďte nyní hrad a co naleznete, neukryvejte zrakům vojvody, pod Tuhoštěm snesete to. Veškerá kořist bude v obět bohům na poděkování a očistu. Mirotu, Libušínského a Dřevíčského župana vyneste z hradu; tryznu velikou jim dole zapálíme, zasloužili to. Těla ostatních pochovejte po nádvoří, i Velislava a druhy jeho. Vlastní kolébka ať je mu také hrobem. — Nechci se déle zdržeti ve hnízdě, jehož vzduch je již zradou otráven.“

Brzy octl se vojvoda za náspy Tuhoštskými. Vítězové rozběhli se do

vnitru, aby snesli bohatství, jež nahromadil Velislav na hradě. Pusto bylo v síních zdejších. V hodovní světnici rozestaveny byly ještě židle kolem stolův a dřevěné poháry rozházeny ležely po podlaze. Rozlité víno stékalo se stolů. Nemile as byli přerušeni dnes ráno Velislavovi druhové duněním rohů vojvodských.

Část Pražských vrazila již do odlehlých komor v zadním stavení. Sudlicemi rozbíjeli železem pobité truhly; mnoho zde bylo pokladů, jež nastrádali předkové Velislavovi. Myslili, že jsou již na konci chodeb, někteří obrátili se zpět, vlekouce na lanech těžké, nepozdvížné skříně — poklady Tuhoště, an náhle podivný jakýsi chrapot z kouta temné jizby — ložnice Velislavovy — zaskučel Postanuli, utichli; zase se to opakovalo. Začernalých dveří, zdálo se, že srostlých se stěnou, nikdo si dříve nepovšimnul. Rychle rozrazili je a děsný vyjev pojevil se zrakům jejich. Vojín jakýsi ležel zde v kaluži krve své. Břítka dýka, dvojostrá, vězela mu v prsou. Ještě žil, však pracoval již k poslední hodině. Podžupan Tetínský přiskočil blíže k umírajícímu, odkryl mu obličej, jež kožená, liščinou lemovaná čapka zakrývala, a jako by nevěřil zrakům svým, až k obličejí se sehnul, jménem zavolal naň. „Vitorade,“ opakoval ještě jednou jméno jeho.

Oslovený pootevřel oči, nejasné byly již, strhané, rozhlédl se kolem, jakoby kohosi hledal.

„To bohů za kříž trest, chraňte dětí, ženy mé, nevinny jsou na zradě otcově

Slavitahu——— Vojmíro——— “ ještě jednou zachropotal, hrůzně mu to zachrčelo v prsou — a již nedýchal.

Mrtvé ticho bylo kolem, vojíni nechtěli rušiti duši ulétající. Přemítali snad o osudu lidstva, jenž na vrchol štěstí nejvýše pozvedá své oběti, ale aby opět tak hluboko, ba hlouběji ještě svrhl je v propast, z níž není již vzpomození. Teprve po chvíli chystali se odsud.

„S sebou ho na nosidlech vezmeme, vojvodovi přineseme jej,“ velel podžupan Tetínský s pohnutím.

Nespírali mrtvole vojínově, netropili si šašků ze zemřelého, vážná jako za života byla ta zsinálá tvář.

„Kterak až sem mohl zablouditi, či zavraždila jej zde ruka zákeřníků, dříve snad, před bojem ještě?“ — přemítal podžupan Tetínský. „Vždyť viděli jsme jej vždy v prvních řadách, jako lev se rval; starého Smila zraky neklamou.“ —

Ale marně si tím lámal hlavu, Vitorad nemohl mluvit, smrt jeho byla hádankou všem.

Když vedrali se již vojvodští na Tuhošť a marný byl již všecken odpor, když i Velislav již klesl, ještě jednou zavelel Vitorad hrstce svých dočekati vítězových mlatů. Všickni však padli kolem něho, jemu mlat vyrvali z rukou, dýku do prsou vrazili, ničím nemohl se již brániti. Do rukou by se byl dostal nepříteli, za živa by ho byli k Hostivítovi přivedli. Posledních napjal sil a turem, když na lovu ho poraní a stíhají dále, vrhl se v před a zmizel ve hradě, nejzáse v ložnici Velislavově se ukryl, pokojně hodlal zde umřítí, beze svědků. Beztoho hrad zapálí a nikdo neužří Vitoradův pád. Však ani poslední přání nevyplnil osud nešťastné oběti své.

Ještě nevyšli se skříněmi a s mrtvolou Vitoradovou ani na nádvoří — náhle rozlehl se venku divoký ryk, k pochodu nazpět zazněly rohy; kvapem na zem položili mrtvolu pokryvkami zahalenou, i skříně a klenoty v nich zůstavili ve vnitru, a s napřaženými mlaty a oštěpy vyrazili na náhradí.

Černý, dusivý dým cestu zahradil jim; prudce valil se do chodeb, stěží jen vyvázli udusení.

V divém zmatku pádilo vše ku branám, mnoho jich zde vzalo za své, dosud temně hučely rohy, se všech stran svolávali vojvodské.

Brzy nebylo živého ducha na Tuhošti. V němém úzase stálo vojsko Pražské pod náspy, pohlíželi na rozbouřený živel, jenž bořil slavné dílo županů Tuhošských. Vysoko šlehaly plameny, sloupy černého dýmu daleko věštily pád první stráže českých krajů na Šumavě, jež ne vrahy české vlasti zahalila pod ssutinami svými, když v rozvaliny klesala, ale syny jedné země, již rvali se na smrt — bez šetření. Sta jich nalezlo zde svůj hrob, nepotřebovali jim tryzny pálení ani jámy kopati — zříceniny Tuhoště všecky je pokryly, i Mírotu a druhy jeho, i ty zrádné lechy nevěrné. Trámy se střech, děsným lomozem se řítící, dva dny svítily duším jejich. Obrovská to byla tryzna, hrůzovitá, ta na Tuhošti.

Nemohli se nasytiti jaksi vojvodští obrazu, který šířeji a šířeji rozvínoval se před nimi.

Za chvíli, když vybuchly plameny, viděli utíkati z hradu jakousi ženštinu, oděnou v bělavé roucho, prostovlasou. Stráže ustoupily jí z cesty, pojal je třas a úcta, když doběhli k nim. Dlouho ještě cítili šípy jejich černých, velikých zraků, jež až v hloubí duše, v nejukrytější útroby vnikají.

Znalť jest tu dívku, královnu lesů šumavských, starý Boreš, dvakrát ji viděl, když s poselstvím vojvody zavítal na Tuhošť. Tehdáž v lesku ještě žila; sadu, v němž luzné kvítky rozkvétají, jež kouzlem opojují zíratele, nad

nimiž klene se čisté, modré nebe, podobal se život její, a nyní je chudšas bídná jako on, žebračkou je. Bouře přihnaly se, prudký liják zanesl záhony kalem a kamením a nebe zatahly mraky jako černá, bezhvězdná noc.

„Pravda, nic nemá starý Boreš, než mlat s oštěpem, a to ještě mu dal vojvoda,“ zamručel vojín; „však čistá je jeho čest a samému vojvodovi dovede se podívatí do očí. Na poli umřel tatík, na poli syna vycvičil, jediné dobré jméno mu zanechal — a jí ani to nezůstalo po otci, po slavném lechu kdysi a nyní zrádci ohavném.“

To by byl vrhl se Boreš v plameny a nepřežil by hanbu rodu svého.“

---

Se západem slunce rozložili se zase vítězové táborem, dvojité strážě rozestaveny, kdyby snad přilákaly krvavé plameny spojence Vitoradovy ze sousedstva.

Daleko byla již Milína, jen oděv její vlál z povzdálí větrem, jenž vzedmul se pod večer a rozdmýchoval ohně v prudší ještě žár.

Letěla téměř, ani půdy se nedotýkala, zaměřila ku skále, k té černé, jež daleko, na míli cesty pohlíží v kraj.

Před týdnem naposled byla zde, děsnou skutečností stala se věštba její, ani sama to tehdáž v také míře netušila.

Nahoře, nejvýše na příkré skále, usedla; zde nikdo ji nemohl pozorovati ani stíhati sem. Nepohlížela však již na Tuhošť, nemohly to již snéstí zraky její; do dlaní si tváře položila. Divě jí to dnes bouřilo v nadrech, divěji však ve hlavě. Tolik hrůzného, co přinesl dnešní den, bylo směstnáno tam, tolik obrazů, na něž nebývá uvyklý dívčí zrak, tanulo jí na mysli.

„Že neskočila jsem raději do těch žárů, nebyla bych to již cítila,“ — zasténala — „otče Velislave, slavný ti pohřeb dcera vystrojila, takový ani vojvoda nikdy nebude míti. Poslední z krve Tuhošťských rozvrátila kolébku svou, aby nikdo nebydlel v ní a neklel, otče, tobě, že jsi rouhal se obrazům dědů svých. Ty odpustíš jí, že předešla rukoum jejich, nebudou moci se vychloubat, že Tuhošť vyvrátili z kořene... Bohové, dnes vám nemůže Milína ničeho v obět přinéstí; ale sama sebe vám přinese. Službě vaší, službě i lidu se bude věnovati, a vy odpustíte otci jejímu, že zradil vás, vy nezaklejte duši jeho...“

Zase zaduněly rohy po táboře vojvodském. Mocně zahučely steré hlasy utichlou nocí; až sem to zaráželo. Opět rachotily mlaty, nedlouho však trval bojovný ryk — vše zas umlklo. Jen od Tuhoště, jenž ozařoval noc plameny, tryskem uhánělo několik jezdců k černé skále. Milína sklonila se



nížeji na mech — aby ji nezřeli. Kolem skály uvolnili trysk; bylo rozuměti rozmluvě jejich.

„Kde ona jen je, nepadla-li jim snad v ruce,“ pravil jeden z jezdců v popředí. — „Mně se zdá, že upekli ti nevěstu,“ ozval se hrubý jakýsi hlas podle něho — „však poděkoval bych se za takového ženicha, jenž ku svatbě se nemůže vypraviti, a když přijde, utrží ještě na památku.“

„Zadrž!“ zarazil prostořekého první, „či mám ti za Hostivíta hlavu rozpolit?“ — „Nu! však Krakovský pán není již vojvodským županem, a mlat můj mu mnohé služby může ještě prokázati; ale také by dovedl rány odraziti...“

„Zajisté odvezl ji Velislav do Bavor k sousedům, tam neujde mi holubička; pohodněte koně, kdo ví, nestíhají-li nás,“ velel opět onen první jezdec, jako by neslyšel nářek nejbližšího druhu, jenž těsně vedle něho jel...

Mráz projel Milínu a opět horko palčivé krev jí do tváří vehnalo při posledních slovech jezdce-velitele; až skály se celým tělem dotekla, aby nezhlédl jí a neodnesl v brloh svůj.

„Jdi jen, jestřábe, krkavče, marně letíš po holubici, raději s té skály bych se vrhla, než abych padla za obě! vilnosti tvé,“ volala za prchajícím ve hvozdy Šumaviny, „pozdě jsi přišel, však aspoň křídla ti mohli utrhati, abys nemohl již lítati po lupech. Hned by ti byli vystrojili pohřeb jako těm druhům tvým, jež na svatbu s sebou jsi vzal.“

Vojvodský tábor vzal na sebe zase klidnou, tichou tvář, jako bývá na návsi za nočních dob — toliko strážné rohy čas po čase duněly krajinou — a když i dupot sjíždějících dávno již zanikl v pralesích, povstala Milína — na pokraj strmé skály postoupila.

Jako krev bylo to noční nebe. Žáry oslepily dnes hvězdy daleko, v nedohlednou výš vylétaly oharky, a když mocněji zadul vítr, hluboko do lesů je zanášel. Již chytaly uschlé kmeny, brzy vzplanuly porostliny za Tuhoštěm v jeden veliký děsný žár. Dál a dále do lesů valily se plameny jako proudy vod, když z jara z řečišť se vylévají a v divém jeku vše strhují ve svůj vír.

Brzy zdálo se, že lkají pralesy Šumavy, a opět jako by v šílený chechtot se měnil pláč a zase ve skučivé kvílení — to úpěly bory nad pádem Tuhoště, jež vzrůstati viděly ve slávě a také klesati v rum.

Mohlo být již asi po půl noci, když opět rozléhaly so po táboře jednotvárné zvuky rohův a brzy pohybovaly se v pozdálí hradu černé

pluky vojvodských vojsk, odtrhly od Tuhoště, aby nestaly se obětí rozbouřeného živlu, jenž po sirém kraji vichrem roznášen, spoustu zasíval dál a dále.

Dosud dlela na skále ta dívka Tuhošťská. Usedla si opět na mech, zase do dlaní položila si tváře, v nichž dosud brzy chladl a zase palčivost se střídaly; a kdyby byl kdo mohl sledovati letu jejích myšlének, zhrzil by se jich. Sopce se podobala ta mladá prsa její, v níž strašlivě to bouřívá.

„Ne, již tam nepůjdu; až dohasne vše, v kameni budu hledati jeho mrtvolu, najdu ji, vím to; vždyť dobře jsem si to pamatovala, kde ležel — nejvýše na hromadě mrtvých těl. Otče můj, dobrořečiti budou ti ve dceři tvé, žehnati muže, kdo jejím je rodičem. Ne marně učila mne matka uměním Kazi Krokovy, jež Moraně zabraňují přístupu ku smrtelníkům. I soku tvému, jehož pluky ti smrtné rány zasadily, Hostivítovi, pomohla bych a z bylin léky připravila, jež síly dávají údům muže a svěžími na dlouhá léta — na pozdní věk je činívají. Smířilo by jediné dítě, poslední z Tuhošťských...“

Utichla, Hlava jí klesla nazpět do mechu — usnula, Na chvíli aspoň jí bylo blaze. Daleko svítila obrovská pochodeň nad hrobem Velislava, Vitorada a druhů jeho; a kdyby byl kráčel chodec ku skále, jež na míle cesty černá se zrakům poutníka, uzřel by nejvýše na temeni vlající bílý šat Milínin a zaslechl by slova: „sirota že bude blahem mým,“ jež volala ubohá ze sna.

„Sirota že bude blahem mým,“ ještě jednou ozvalo se s temena černé skály a daleko k žárovišti to unášel vítr a odtud ještě dále...

## IX.

---

Rumy Tuhoště zarostly již mechem a travou, ale popálené, očazené kmeny, jež jako příšery, kostlivcové, kteří podle báje lidu z hrobů vstávají, strmily k nebesům — nevzrostly dosud. S hrůzou pohlížel chodec na místo, na němž lpěla kletba bohův a kletba národa — nezastavil se zde; vždy urychlil krok, zvláště pod večer, kde vlkodlaci ze skrýší vycházejí a cíhají na oběti. Což nebyla duše Velislavova a Vitoradova a soudruhův prokleta k věčnému potulování? Bez pohřbu zůstala těla jejich, nikdo nepálil zrádcům tryznu památky — nikdo?

„Nebe samo zapálilo jim tryznu děsivou, jakou neviděla česká země, co přivedl v ni Čech pluky své,“ říkali lidé po okolí. Nevěděli, že jediné dítě mrtvole otce a přítel jeho posvítilo.

Pusté ode dvou let bylo žároviště Tuhošťské. Jen krkavec časem zalétl sem — zakrákoral a opět odlétl. Nemohl zapomenouti těch míst, kde hody připravili mu, jakých nezažil po celý, dlouhý, stoletý svůj věk.

Když chodívali slaviti po Čechách památky mrtvých — na bojiště, na hroboviště — na Tuhošť nevzpomněli.

Pokrevenci těch, již s Moranou se zde zasnoubili, ušli pomstě vojvodských dílem útekem do Bavor, dílem zastihl je týž osud jako brance sídla Velislavova. Veliký kněz dovedl vymítiti plevy z rolí svých. Kmeny po jihu, na Šumavě rozložené opět uvedeny v poslušnost vojvodovi Vyšehradskému.

Byl výroční den stečení Tuhoště. Slunce dávno zapadlo za hory. Děsný vítr strhl se večerem po Šumaví. Drva praskala v lesích; sešlé kmeny, jež pamatovaly snad ještě gallické bydlitele, klesaly vichřicí, strhující se sebou k zemi v propasti sousedy své, a mech větrem vyvířený vysoko létal k oblakům,

„To Tuhošťští mají dnes svůj rej; vždyť sami sobě slavívají úmrtní den,“ povídal si lid po kraji, a všude uzavírali okenice, závorami dvěře zatarasili; „ani v sednici není člověk jist před vlkodlaky, když vycházejí z hrobův a navštěvují známé své.“ „Br, toť čertova noc!“ zahučel jezdec, jenž volným krokem vyjížděl ze Šumavy úvozem, nazvaným v pozdějších

dobách stezkou Vintířovou. Neměl ani na spěch, chvílemi trhl uzdou oře, zastavil se, zdálo se, že šerem chce kamsi prohlédnouti.

„Sotva tam ještě bude před půlnocí, vždyť řekli, že tam sedává až před půlnocí,“ zahučel znovu, „nemusí to býti již daleko, přece snad neztratil jsem pravé cesty!“ a zase povolil uzdu koni.

Časem tak prudce opřel se vichr o jezdce i koně, že oba bezmála by si byli na mechu — málo udupána byla zde cesta — mimovolně odpočinuli.

„To aby již běs vzal; vaz zde ještě zlomím, však pro ni bych třeba do hnízda vlchvic vlezl.“ —

Někdy tak strašlivě to zaskučelo úvozem, že mimovolně sáhl po krátkém, širokém meči po boku.

„Nyní čerstvěji, věčně by to trvalo, proklatá cesta!“ zahorlil, když z lesa vyrazil.

Právě obrátil se vítr, tak že nesl téměř koně, o závod s vichrem jel. V dále začernalo se mu cosi, jakési tmavé obrysy — byl to Tuhošť. U poloshořelého kmene, jež sotva by dva obemkli, uvázal koně, sejmul mlat se sedla a ubíral se na sbořeníště.

Ani živé duše zde nebylo. Smutně zaskučeli vichrové, zdálo se, jako by bědovali zde ti umrlci; zatřásl to příchozím.

„Nebědujte, druhové, nesedí pevně Hostivít. Hodně zaklátila vaše smrt' prestolem Přemyslovcův. Ale nedohráli spojenci vaši, nežije nadarmo, Velislave, dítě tvé, musí mi slíbili nad hrobem tvým, že podá ruky Mstišovi ku pomstě na vrahy své — musí, Velislave, a kdyby se zdráhala... — Ne, nebyla by to tvá krev. Uvedu ji na Vyšehrad, kněžnou bude lidu českému, však dříve musí býti mou. Hoj, nevíš, ty Milíno, že tě dnes čeká zde ženich tvůj? Nevymkneš se mu, drápům jestřába nikdy dosud neulítla holubice. Hu! pálí mne to, ohněm sežírá, nadarmo nejel Krakovský Mstiš dva dni a dvě noci. Bud dnes, anebo nikdy ne.“

Fičení větru, zdálo se, že vysmívání jakési doprovázelo výbuch vášně župana-zrádce. Přes hodinu seděl již zde a ani stopy nikde po ní nebylo.

„Dva, tři dny, ba více kdybych zde čekati měl, dočekám se, s prázdnýma rukama nepůjdu do Řezna. To vysmáli by se mi tam...“

Náhle zakmitlo se cosi kolem něho: štíhlá, vysoká ženština, bělavý jakýsi šat, výš a výše kmital se zjev zrakům ukrytce, až nahoře na rumech pomizel.

Mstiš zdvihl se ze zákoutí jako liška, když jde po lupu, připlížil se k místu, kde zmizela ona postava. Postál nahoře chvíli, rozhlédl se kolem žhavýma svýma očima.

„Milíno — Milíno,“ zavolal tiše hlasem přidušeným.

Jako zmijí uštknuta, uskočila dívka; ani slova nepromluvila. Však sotva že pokročila, uchvátila ji ruka silná, svalovitá.

„Nyní jsi mou, holubičko,“ ušklíbl se zákeřník a na prsa ji chtěl přivinouti. „Padouchu — bídníku!“ zajektala ubohá, levou rukou vjela za záňadří a lesklá dýka zakmitla se županu Krakovskému před očima. Však zběhlejším byl on v zápasení: mžikem vymknul jí smrtivou zbraň a mrštil jí daleko od sebe. Ale v témže okamžiku vymkla se mu dívka a vytrhla z pochvy jeho meč.

„Ani krok dále!“ zabouřila. Ženich její ustoupil také o krok, věděl, že by nežertovala.

„U památky těch mrtvých zde, Milíno, mne slyš. Dva dny a dvě noci trmácel jsem se pro tebe sem, slyš, pomstíti chci krev otce tvého, Vitorada a soudruhů,“ temně mluvil Mstiš. „Novou válku zdvihnou sousedé na Hostivíta, nezapomněl Ludvík porážky svých a pohany spojencův. U Boha svého přísáhal, že vypleniť musí Přemyslovce, na vlastní uši slyšel jsem slova jeho. Podáš, Milíno, ruky svému mstiteli, karateli vrahů rodu tvého? Nikde tě neznají, myslí, že hniješ pod rupy Tuhoště. Blbci! Ještě žije Tuhošských pánů krev, a dokud krůpěj bude v žilách kolovati, nesmí pokoje míti vrahové blaha tvého. Dobře, že nevědí to! Slyš, až vytrhnou voje našich přátel v Lucko, opět zajedu sem. Vojvodští pustí tě do tábora; vždyť všetkný jsi, kněžyní bohů věkožizných — a té není uzavřen ani vojvodský stan. Dobře ty umíš léčiti; až k nám zalétá zvěst o té dívce na Šumaví, kteráž hojí i tehdaž, když Morana již položila studené kosti své na oběť. — Nabídneš jim služby své, chtěj hovořiti se samým vojvodou, pustí tě k němu, on důvěřuje svým. — A pak můžeš hojiti bylinami, jimiž ustydává krev — neboli ocelí; věř, holubičko má, vyhojíš rány, jež zasadil Hostivít rodu tvému, cti otce a spojenců. Znovu Tuhošť vystavíme, však bydleti v něm nebudeme, Vyšehrad bude sídlem tvým, a Krakovský Mstiš, veliký Pražský kněz — ale také chotěm tvým! Král by se nezdráhal dáti mu dcery své, slyšíš, německý králi“

Milína neodpovídala, dosud držela v pravici meč; ale ta trásla se jí osykou, dobře, že neviděl jí Mstiš v obličej. Zhrozil by se asi těch chmur, které usadily se na vysokém, bílém čele té dcery Velislavovy.

„Ty neodpovídáš Mstišovi, drahá má, či bez pomsty chceš nechati pokálení rodu svého, ve hrobě aby proklínal otec dítě své? Milíno, s hanbou na čele vypálenou chceš toulati se po vlastech? Nikde nesmíš prozraditi jména lechů Tuhošských, aby nezastihli tě pochopové jeho. Ty

nechceš býti věrnou družkou Mstiše, který vojvodu zradil kdysi pro tebe a opět pro tebe zabředl dál a dále, Milíno má..." a obejmouti chtěl dívku; však meč namířený na prsa zarazil jej.

„Podám ti ruky ku pomstě, k usmíření těch pobitých těl, pohrobených pod nohama našima, však k usmíření jen, zajisté mi rozumíš!“

„Nikdy já nesmím za odměnu v loktech tvých spočinouti?“ bouřily divoké jeho vášně.

„Nemluv o odměně již,“ přervala mu Milína řeč, „ani započata není ještě práce naše a ty již odměny požaduješ? Dnes nesluší se mluvit o vdavkách dceři, jen na hrob otce přišla, aby vyplakala se zde a pomodlila k bohům rozhněvaným. Ještě jednou opakuji ti: ku pomstě, k usmíření těch pobitých zde těl, pohrobených pod nohama našima, podám ti ruky své — a o odměně až po práci. Nyní však u památky otce svého žádám tě, opusť již místa ta, nechci míti dnes svědka hoře svého. — První den, kdy vtrhnou Němci do Čech, budu tě očekávati zde; však sám musíš přijíti, sám, sice neuzříš nešťastné.“

Poslední slova provázela zrakem jaksi vysmívavým; však nevšimnul si toho Mstiš, mocněji zabouřilo v prsou jeho, proudem se mu hnala do tváří krev, stěží jen dovedl se ovládnouti.

„Půjdu, Milíno, holubičko, však dlouhý, dlouhý meč, bude čas a meč...“

„Ten ponechám si na památku dnešní naší nepředvídané schůzky.“

„Ani ruky mi nepodáš?“

„První den, kdy vtrhnou voje nepřátel v mou vlast, spět se sejdeme zde; však beze svědků, pamatuj si to,“ pravila Milína, jako by nebyla slyšela prosebných slov Mstišových — a opouštěla rupy Tuhoštské.

Krakovský župan zaskřípal zuby; ale viděl, že nic mu to nezpomůže, vyšvihl se na oře, pobodl ho; vysoko vzepjal se kůň, zdálo se, jako by nechtělo se mu do jízd.

„Ani tobě se nechce odtud, to věřím, pánovi také ne; ale přece jsem ji neměl nechat uklouznouti, blb jsi, slaboch, podals se ženě, nezkušené holce. Sto chutí bych měl se vrátiti. Však není s ní co žertovati; ale až dobudu záměrů svých pomoci její, pak musí, železná bude vůle Mstišova, kdybych ji i prokláti měl. Čertova to holka, zblázním se ještě pro ni, rád ji musím míti a nenáviděti —“ hučel jezdec, „není to dobrým znamením, ženě nechal jsi meč, mohl jsem jí říci — ne, kdyby ruku byla chtěla, tu v zástavu byl bych jí dal...“

Když daleko, daleko již byl jezdec, opět usedla Milína na rumech nejvýše, meč široký, břitký na obou stranách, dosud držela v rukou. Ještě váli vichrové, chvílemi zdálo se, jako by celé ty pralesy, jež černaly se v dáli po šerém nočním obzoru, chtěli z kořene vyvrátiti. Nebála se vlkodlaků, vždyť často prodlela zde noc samotinká však tak hrůzné noci nezažila od těch dob, kdy hořela její kolébka. „Jdi, bídíku, takového ani za roba nechtěla by Milína, který meč nechává v rukou žen“ — mluvila dívka. „Přelomím ho zde, tu památku po něm, popravce práci vykonám nad tebou, muži zbabělý! Či nejsou ty hromady rumu zde příhodny k tomu, není to popraviště? Hrůzná vykonána byla zde spravedlnost!“ i rozlomila břitkou, křehkou ocel, a daleko rozletěly se kusy meče Mstišova po Tuhošti.

„Líbí se ti, otče, dcera tvá, vid, že na dobrých cestách chodí Milína, či chtěl bys, aby dokonáno bylo dílo tvé, abych nástrojem byla jim, těm vražedným synům, kteříž vši mocí usilují roztrhati rodnou svou zemi? Ne, to nikdy bys neměl pokoje. Podám mu ruky ku pomstě, k usmíření; pikle zákeřnické kují na Hostivíta — nevěrným rukám světili jste se. Střící budu vojvodu, sami upadnou v nástrahy, jež jemu nalíčili. Pak nebude se musit dcera tvá ukrývatí s rodem svým, aby nekleli jí a hanu nemetali v tvář. Jméno pánů Tuhošských prokleté, pokálené po vši vlasti, zůstává věkům budoucím čisté, omyté dcera Velislavova, poslední z nich. — Bídník, že víru zradil, nepodřekl se; však jinak by tě také ti druzi tvoji sotva as mezi sebou vytrpěli. Jdiž jen, potěš se a pověz jim, tomu plemeni hadímu, že získals Milínu pro zradu svou — pověz to synům Vitoradovým, utužte se jen — kdo tebe. usmíří, Vitorade, s lidem tvým? Syn hlouběji otce zabředl; v pozdním koleně té budou ještě klíti, více tě to bude tížiti, než ty rummy zde, pod nimiž odpočíváš.“

A vítr. pronikavě zafícel, jako by zalkal kdosi úpěním umírajícího; kus mechu vzhůru vítr vykroužil — hromová rána sledovala — stavěký, již ode dvou let požárem opálený kmen svalil se k zemi v třeskotném lomozu.

„Odpusťte Milíné, vy, jichž kosti tlejí pod nohama jejíma; ne výčitky přišla dělati vám dcera Velislavova, ale pomodliti se za vás bohům spásám, aby umírnili váš trest Ona nezapomene na vás, vždy! v kolébce její spočíváte, všickni klnou vám, jediná ona modlí se za vás, zá vraliy vaše,“ a ze spod bělavého roucha vyňala hliněnou nádobu naplněnou, vínem, a pokrmy v šatě zavážené, chléb s prosem a pšenící, vše rozestavila kolem po rumech.

Opět zakvílely kmeny kolem, zase zakroužil nad rozvalinami vítr, roznesl chléb, proso a pšenici, převrhl nádobu s vínem...

Samotinká slavila Milína na Tuhošti památku mrtvých. Nerozlévaly nad hroby jejich dívky nápoje do čtyř úhlů světa, netančily nad nimi, ani nezpívaly dumy hrobové, nikdo jim nevil věncův ani hranice dříví nepálil.

Smutno bylo dnes na Tuhošti za děsivých vichrů. Podle báje starých vstávali ti, jež ústa rodáků proklela, z hrobů v úmrtní svůj den a větrem rozlétali se po vlastech, aby prosili za pokoj. Vstali snad také ti druhové grady Velislavovy a Vrtoradovy, aby rozlétali se po vlastech a prosili o pokoj?

Ti sotva by se prohrabali vrstvami rumu, jež hrobovým byly jim kamenem.



## X.

---

Ještě nevzpřímila se tráva podupaná kopyty válečných ořů, přilehlá proudy krve k půdě, a sotva z rumů počaly vstávati dědiny a lidé vraceli se zase v bydla svá. aby rozorali zemi a připravili ji na budoucí jeseň; a jaro ku setbě — celý rok nedotknul se půdy pluli — opět věštila červeň daleko na nebi severozápadním, že zase napadena jest ta česká vlast od sousedů, již v ústech mívali víru, kříž a v ruce vražedný meč — po tolikráte již od těch dob, kdy usadil se praotec Čech v ní s pluky svými.

Bědné to dědictví Vlaslavovo! Dříve kněz vlastní nedával míru údělu svému, nehodlal v pokoji žiti s velikým vojvodou; neodolatelným vnadidlem byl mu kamenný stůl po oráči Stadickém. Co zakusil od Lučanů Pražský kněz! Neustal Vlaslav dříve, až káravá ruka kněze Neklana Čestmírem ho k bésům poslala.

A po smrti jeho zase Němci plenili střední břehy Oharky.

„To kletba bohů stíhá bedra naše pro kletého Vlaslava,“ říkávali lidé, když utíkali do lesů před ohněm a železem německým.

Zase zapustly pole a vsi, jen divoký křik rozvzteklých nájezdníků rozléhal se děsným hukotem po severu vlasti české.

Však také silnější voje vyslal Ludvík na psy Slovany. Prudčeji valily se do vnitra země tlupy německé než řeka, jejíž proudy vůdcem byly jim do srdce Čech, když z jara se rozvodní a kusy ledu rozráží vsi, unáší je daleko a klidné obyvatele uchvacuje spoustami vod.

Vojvoda Arnošt, markrabí Thakulf a síla hrabat ze Sas a z Bavor, s roby ze všech úhlů říše sehnanými, drancovali župy Kadaňskou a Loketskou. Až na pomezí župy Dřevíčské doráželi již plenitelé. Zapřísáhli se, že nevrátí se muži k ženám dříve, jinoch že nesevře v lokty nevěsty, dokud nepomstí ty spousty vojsk, jež našly na těchže místech před časem hrob veliký, tak dlouhý, jak daleko vine se Oharka od Smrčin až na hranice Dřevíčka. Leckdes napadli ještě bílé kosti, nepohrobené trupy, a když blížili se k nim, krkavec vylétl do povětří, divně zakrákoral, smíchu se to podobalo, takovému, jaký zlosyn vyráží, když bývá ujistěn, že nevyhmkne se mu. kořist

vyhlédnutá, několik bystrých, smrtivých šípů zafičelo větrem, ale křídla krkavcova prudčeji razila si cestu k oblakům, mnoho druhů ještě k sobě přivolal pronikavým krákotem a v dlouhých kruzích kroužili nad zástupy německými — cítili již mrtvinu as...

Zdálo se, že bez branců jest ta česká vlast, jako by v lúno její se byli propadli.

Na západě nestál již ten starý, věrný strážce, pod jehož náspy tolikrát dokrvácel cizinec. Nestál již Tuhošť — rukou českou padl; lépe bylo, že mech vyrostl na jeho rumech, než aby byl lákadlem sousedům! a páni jeho rotili se proti bratrům rodným a vrahům pomáhali ostřít ocel na české životy.

Na zříceninách jeho již zase od několika dnů dívala Miiína. Nezapomněla daného slova Mstišovi. Mnoho pluků z Bavor přešlo již mimo. Hlavní voj také byl již pryč, a vůdce jeho, Duryňský hrabě, posměšně ušklíbl se a podotkl ke družině: „To naše dílo, sami ti medvědi potloukli se zde, škoda té naší čisté krve, všude bychom měli takto umet válčiti. Však brzy hromady rumů naděláme z jejich žup, nyní neodolají nám, umačkáme je těly svými.“

Ale ani jeden oddíl nepoložil se táborem u zároviště Tuhošťského. V hezké dálce, v lesích teprve postanuli.

Pátý den již čekala zde Milína, a ženich dosud nepřicházel. Po páté zašlo již slunce za pralesy šumavské a v pozdálí zaduněla lesem kopyta oře tryskem ujíždějícího k rozvalinám. Z daleka poznalo Mstišovo sokolí oko Milíny — zimničně zachvěly se údy její; však mžikem nabyl zase odvážlivý duch převahy, přehodila závoj přes obličej, těsněji zavinula se do šatu a nejdříve na pahorku jako tehdy za té bouře větrové očekávala nápadníka.

Divoká vášeň zase zaplála zrakoma Mstišovými, když stanul před dívkou. Vrhout se jí chtěl v náručí, však jako ohromen trhl sebou zpět — vítr odvál Milíně závoj s tváří — hněvem zarděla se a oči její utkvěly na odvážlivci tak pevně, že nemohl snést šípů jejich. Říkává se, že mužná, odvážlivá nevina odhání sebe větší bídníky. Mstiš zahleděl se k zemi, neurčitě těkaly zraky jeho \$ místa na místo — a okamžiku toho vhodně použila Milína vědoma jsouc si převahy své nad ženichem.

„Nuže, oba dostáli jsme slovu,“ přerušila ticho, když opět si byla závojem líce zahalila, „jen že tys se opozdil. Pět dní již zase sténá naše vlast, hrůzný jest ten vzlykot její, prsa mi rozrývá, slyšíš, prsa mi rozrývá. Což nebude konce těch béd?“

„Ne, zlatá, nebude, to začátek teprve, dříve vyhynouti musí

Přemyslova krev, ani v jedné žíle nesmí probíhati — a za Mstiše vojvody a velko-kněhyně Milíny zase staré se vrátí časy, jaké za Sama a za Kroka bývaly. Z tábora německého, z Lucka přicházím, dva dny o přítrž koně jsem hnal — pro tebe.“

„Ne, pro sebe řekni a pro záměry své...“

„Vyplníš je, Milíno, nelekej se jich; dcera, jež otce viděla umírat i rodnou kolébkou vlastní rukou zapálila — nediv se, že to ví ženich tvůj — jež vrahy viděla jásat nad rupy rodiště svého, ta nebude se také pomsty báti. Věz, co Mstiš navrhl

Arnoštovi, a Němec objal ženicha tvého s radostí nad osnovou.“

„Vypravuj jen, Milína neběže slova zpět.“

„Česká vojska již táhnou proti nám, co nositi může jen zbraň, vytáhlo do boje, vypravuje se, že Stodořané se Srby poslali Hostivítovi posily. Čtyřikrát tak silné jsou pluky Arnoštovy, na dvou místech vrazily do země; však víš, že po běsech umí se vojvodští bít. Uzijeme lsti. Poutočíme na jejich záseky, pak ucouvňeme, ku smlouvání vyzveme je, a nepodařilo-li by se nám to tam, tobě seto podaří. Půjdeš do tábora jejich a jako kněžka bohů, věštce, přemluvíš je. Však nemusím ti k tomu dávatí návod. Milína nebude na pohanu otci svému — v dobrých rukou vyrostla. Z tábora jejich nemusíš se vzdáliti. Až vyšlou posly k námi a v bezstarostnosti na mechu ulehnou, dej nám znamení — beztoho bude na strážích ženich tvůj — se všech stran vrhneme se na ně, a aby vojvoda neupláchl, o to ty se postaráš,“ a ze spoda kožené kazajky vyndal dýku a podal ji Milíně.

„Rozumíš mi, nevěsto má?“

Dívka zakývala hlavou, sáhla po oceli a schovala ji za řadra.

„Břítka je, dvě, tři kožené kazajky projede,“ dodal s úšklebkem Mstiš. „Ještě něco, to nesmíš mi odepřítí. Se mnou do našeho tábora pojeděš dříve, na svého koně tě vezmu, aby nechytily tě kdes a neublížili ti. Všude v lesích hemží se jen cizích vojsk a ti sotva by v tobě poznali Milínu. V oběť upadla bys jim. Neodepřeš mi toho, holubičko; nechť uzří tu dceru, kteráž vše i život dává za otce ku pomstě — budoucí velko-vojvodovnu.“

„Dopověděls již?“ temným hlasem promluvila Milína, „tedy samotný pojeděš ke spojencům svým. Odvykla již jízdy dcera Velislavova, po ten čas, kdy bez domova, bez přístřeší potuluje se po krajích.“

„Ne, nepustí Mstiš nevěsty své drápům krkavčím, na hnědouši mém bezpečnou budeš, jako bývalas na hradě oteckém. Nesmíš mi to odepřítí. To hezká by byla již odměna za to napřed, že nabídl ti Mstiš podpory, abys

rozšlapala hlavu zmiji, kteráž otce uštkla, a na tebe číhá,. aby také tvou vyssála krev...“

„Opět o odměně, pane župane, odměna se dává až; po výsledcích, pamatuj si to. V českém táboře zase uvidíš Milínu; až krahujec vylétne do povětří nad táborem, mějtěž to za znamení — a nyní opět samotnu zanech dcera na hrobě, aby požehnání bohů si vyprosila.“

„Ne, nesmím tě zůstaviti samotnu, daleko je k Oharce z krajin zdejších, na koni za dva dny to projedeme, a ty pozdě mohla bys přijíti. Se mnou půjdeš, miláčku můj; vid', že nebudeš se zdráhati. Hnědouš již řehotá !“

„Zpátky, či chceš, abych opustila kolébku svou dříve, než s nimi zde se rozloučím? — Rychlé jsou údy mé, navyklé obtížným cestám — a ženy zahalené, vlchvice nikdo si nevšimne. Netřeba mi průvodcích. leden z nás musíme napřed, bud ty anebo já, spolu nepůjdeme, kdybys čekal zde třeba až po drahé slunce zapadne.“

„Milíno, tvrdší jsi té černé skály tamo, jež mne tak postrašila, když jeli jsme Tuhošti na pomoc. Když rozrazeni jsme byli vojvodskými a ujížděli kolem do Bavor, cosi bílého zakmitlo se mi tam, v postavu hrůznou to vzrůstalo, zdálo se, že Morana mne tehdáž přes hranice vlasti provázela... Tvrdá jsi ty, holubičko má, necítíš se mnou, ledu máš v prsou a já ohně žáru sžíravého jako ve výhni. Pojedu tedy, budu čekati, na Vyšehradě si to nahradím, tam nebudeš se vzpouzeti objetí mému ani závojem haliti před Mstišem tváře, věř, nebudeš. Jdu, ale slovu dostojíš, budeš nevěstou mou?“

Dívka neodpověděla ani slova, jen bílá její ruka ukázala k nohám na zrezavělou rukojeť.

„Čertova holka,“ zamručel Mstiš, vztekem zahořely, oči jeho a jako uštknut letěl ke koni, vyšvihl se naň a letem ptačím ujížděl v les.

„Rozlomila můj meč, kusy po rumech rozházela; však „dříve již zaprodal jsem tam čest', když stály ještě hradby Tuhoště a nedobytnými se zdály náspy jeho. Však nechť si, za jedno spočinutí v náručí její život bych dal, neřku-li meč. Brzy to bude, brzy již; prudčeji, hnědouši, Arnošt s Thakulfem očekávají as již, co jsem pořídil. —

Železem se třebas oděj, Hostivíte, ta holka tě přece k bésům dostane. Mistrem by samému Velislavovi mohla býti.“

## XI.

---

Oudolina, jíž protéká Oharka, hemžila se vojskem německým. Tolik hluků cizáckých nevtrhlo od Karlových dob ještě v české území; ani za poslední výpravy ne, kdy sám Ludvík stál v čele jim. Šest nocí nebylo již hvězdy viděti na nebi severním, jako by km zalita byla obloha. V Poohří divoce to hučelo.

„Smělý, odvážný to, Dětmare, návrh, údolínou tíhnouti v před,“ přerušil Thakulf — pravá ruka Arnošta, který velitelem byl výpravy — náčelníka předvoje v radě vojenské, „což zapomněls již, kolikrát za Karla byly tamější kraje hrobem předkům tvým ? V Lutomiřicích jako krtek bys. jim do pasti vlezl, desetkrát mohli bychom četnější býti, málo by nás doneslo poselství Jeho Milosti. Zde zůstaneme, uvidíme, odváží-li se na nás. Harcovníky jim můžeme vyslati naproti. S hlavním stanem nehnu se odtud.“

„Ba, zdá se mi,“ kroutil nedůvěřivě hlavou Arnošt, vojvoda německý – miláček Ludvíkův, „že hluboko jsme již vnikli do jejich brlohu. To ticho je mi velmi podezřelé. Kdo ví, zdali nezatarasili nám již cestu zpět, pak ani jeden nezřeli bychom již své širé vlasti.“

„To se mýlíš, pane Arnošte, kdyby všem zde hlavy potloukli, kuň můj mne jistě donese přes hranice,“ vychloubal se Thakulf.

„Neděste, věrní synové kříže, mysl podobnými přízraky,“ vložil se mezi ně muž v dlouhém až na zemi splývajícím rouchu kněze křesťanského. „Ten, jehož znak jste si na prapory vetkali, nedá pohynouti vám. Pod záštitou jeho porobili jsme pokrevence těch modlářů, dlouho se vzpouzeli, však pokuta přece zastihla je; nevyháněli sluhy Boží bez odvetu z osad svých, nevraždili je bez trestu, ani stánků jediného Boha nebořili bez odplaty. Poseta byla půda modlári, když vtrhly tam voje naše, pusté opustili jsme země ty, pokořivše rouhače Boha pravého jako Israel, když pobil Moabity a Amorrhejské. Vyhyne znenáhla po levém břehu Labe to plémě pekelné, krev svou vštěpíme tam, a vyhyne i po pravé straně od Baltu až po Dunaj. Vám potřebí vytrvalosti a udatenství: Bůh ukřižovaný požehná zbráním vašim na vyhlazení modlářů.“

„Pravdu jsi řekl, biskupe, ale na ty zdejší aby celé peklo vyslal Ježíš; pak teprve by se mu klaněli,“ vtipkoval Thakulf.

„A ani tehdy ne,“ zahučel Arnošt, „raději všickni. by se dali pordousiti. Tvrdé jsou jejich palice jako skály, na nichž pne se můj hrad. Kdys chytili jsme jednoho z nich, ubit se dal raději, než aby klekl před křížem a vyzradil nám stezku ku Dřevíči. Čert ví, co blábolil, nikdo mu nerozuměl. Ani nehlesl, když kolem jsme ho probodli, celý den byl živ a nezabědoval...“

„Vždyť říkám, že horší zvěře jsou, s nýmým hovadem mám větší útrpnost, a proto ani jeden, kdo uzřel z nich Thakulfa, nemohl o něm vyprávěti,“ chlubil se markrabě.

„Odpust, vojvodo, že odvažuje se sluha tvůj hlasu pozvednouti,“ jaksi nesměle, vskutku robsky ozval se mladý, svěží voják, jenž prve radil do kraje Lutomířiců k pochodu, „nebojím se o svou krev, ale zdá se mi, že nebezpečno je ve zdejším dolíku rozbiti stany. Za předešlé výpravy šmahem klesaly právě na těchto místech řady naše. Sotva ušel jsem s králem mlatům jejich.“

„Tedy víš již cestu, kudy bys mohl zase na dvůr, aspoň nezabloudíš,“ usklíbl se vysměvavě Arnošt; „vždyť to říkám, k čemu že nám dává král takové holobrádky. Ti holky dovedou obsluhovati, ale ne s českými medvědy se bítí.“

Mladý voják zahryzl se do rtů, ruměncem vzteku pokrýl mu líce a se slovy: „Nebudu odpovídati Jeho Milosti,“ opustil radu vojenskou.

„Protože dříve utečeš, než zazní hudba mečová!“, volal za ním Thakulf.

„Ruka Páně bude nad dětmi svými bdíti, aby nepřiblížil se nepřítel a neuškodil jim,“ doložil biskup, který provázel voje německé na výpravě proti pohanům.

„Uděl, Guntrame, potřebné rozkazy již nyní. Toho hochy za pokutu po celou noc nech na stráž s jeho oddílem,“ velel Arnošt, „necht dokáže ostražitost svou. Zdá se mi, že od těch dob, kdy býval na Tuhošti se starým, ustydla v něm čistá, německá krev Khuenburků.“

„Může býti, že rozehřeje se mu zase v potýčce s těmi huňáky, ne-li to, pak ať se mu raději na věky ochladí,“ smál se Thakulf.

Guntram ani nehlesl, poklonil se vojvodům i biskupovi a odkvapil vyplnit rozkazů vojevůdce.

„A nyní můžeme si na chvíli pohoviti a nahraditi zase útrapy celého

dne, není-li pravda, pane biskupe? Rýnského je na mém voze ještě hezká nádoba, po celou výpravu nám vystačí“ — hovořil Arnošt — „kdo ví, co tomu chlapci hlavu pomátlo, že viděl v lesích tlupy Hostivítovy. Však nechtě si, uvítáme je. Ale dříve se napijeme.“

„Ať žije štědrý vůdce náš!“ zaječelo to z mnohých hrdel, a brzy seděli všichni u plných pohárů re staně vojvodském.

K půlnoci se teprve rozešli, jen Arnošt a Thakulf zůstali s biskupem. Arnošt sděloval jim cosi důležitého, ani na hlas nemluvili. Za chvíli přidružila se k nim osoba čtvrtá, středního vzrůstu. Opět tajně hovořili, umlouvali snad cosi. A když odcházel onen čtvrtý, neznámý, na hlas pronesl Arnošt zároveň s biskupem: „Slovem krále ti zaručujeme Vyšehrad a kamenný stůl, podaří-li se záměr tvůj.“ Hluboce jako otrok uklonil se jim a mžikem zmizel v dlouhých řadách bělavých stanů.

„Těš se jen, těš, jako psa tě odkopneme, až nám posloužíš,“ zamručel Arnošt za odcházejícím.

„Na Vyšehradě vztyčíme kříž,“ pravil biskup.

„A s křížem prapor německý,“ zachechtal se Thakulf, „se skal do řeky shodíme kamenný jejich stůl a po zemi vydobyté hradů na návrších si vystavíme, dvojítymi řetězy ty roby upoutáme, pevná to bude proti lechům stráž.“

„Dobré to hnízdo,“ pochvaloval si Arnošt, „takové v celé říši Ludvíkově bychom marně hledali; dovedu zde vládnouti s Brunonem biskupem. Postarám se již, aby sehnuté hlavy vladyk nevzpřímily se již, že radost z toho bude míti Jeho Milost královská.“

Sotva ho asi Bruno poslouchal. Daleko napřed zalátal jeho duch, do časů budoucích, videi se již svrchovníkem diecése české, vládcem neobmezeným ve věcech duchovních ve veliké provincii. Pallium a dvojíty kříž zajisté ho neminou.

Činívali to tak Němci, že s vojevůdcem — budoucím lenníkem porobené země — zároveň do boje posílali i příštího pastýře podmaněnému stádu. Že tento však nikdy skorem nebyl pastýřem dobrým, jenž běře na ramena ovečky své a stará se, aby nepřišly vlkům za kořist', netřeba podotýkati.

Spíše takovému podobni byli ti hlasatelé světla Kristova v říších slávských, kteří vlkům, tesákům dravců házejí ubohé zvíře, když vlnu mu ostříhali a využítkovali je až na ty kosti a tuk, jež více vydrati nemohou.

Jak daleko mohlo oko dohlédnouti, plály ohně pod návršími, jež

zvedají se na pravém břehu Oharky. Mnohé již dohořivaly; ostatní střežily tábor před napadnutím.

Dusné ticho bylo mezi stany. Jen vítr šuměl plachtami jejich, jež příšerně se bělely na tyčích v nočním pološeru — smutně šuměl jako na hrobech. Či to Morana kráčela ležením a znamenala si oběti na příští den?

Silné stráže postaveny byly na jihu a na východě; dobře postaral se Arnošt o život svůj. Nejdále ku předu byl pošinut oddíl, jemuž velel mladý Khuenburk. Náčelník zahalen jsa v dlouhý, záhybovatý vojenský plášť, podepíral se o rukojeť sáhového meče. Dávno již minula půlnoc a dosud ani nezdálo se mu o spaní: dovedl se přemáhati, znal zevrubně plnění povinnosti vojenské; ale dnešní pokárání a pokuta mu z hlavy nevyšly. Ludvíkem samým přidělen byl k výpravě a Arnošt s Thakulfem odvážili se trestati Dětmara Khuenburka, když na dobro pozvedl hlasu v pokoře, a v posměch vydati jej. Mladá krev jen kypěla mu v žilách.

„Však sám sebe strestá a strestal již, když chtěl jiného pokárati,“ mluvil po tichu, „kdo ví — uzří-li zítra slunce zapadati. — Proč jel jsem tehdáž, otče, s tebou na Togastiburk (Tuhošť), chlapec jsem skoro byl, ale hryze mne to od těch dob. S lety to roste a až do šedin bych nezapomněl. Milíno, ty nevíš, že cizinec, ten malý hoch, kterého jsi viděla na hradě oteckém, vzpomíná tebe, marně že vzpomíná vrah, nepřítel bratrů tvých. — Třikrát jsem do té země válku zanésti pomáhal, ale věř, ne abych vraždil děti její, hubil ji, na meči mém nelpí ani krůpěje krve nevinné, ubíjením bezbranných nezkalí Khuenburk svou zbroj jako bratři jeho — ale abych tebe zřel. Či hrob to byl tvůj tam, když jeli jsme mimo rozvaliny hradu oteckého? Vykopali ti ho tam krajané, když stekli násy a zžehli krovky? Hu, to nešetřil by již Dětmara jich, krev a plameny by také věštily, kudy táhl mladý Khuenburk. — Ne, nemstil bych se na nich, již pro památku jména tvého ne. Utajím to v prsou, nikdo nezví o tužbách mých, že od mladých let krvácí již srdce mé. Ludvíku, dítětem tvým by Dětmara pro ni povrhli, od ústí Rýnu až po Alpy nezkvétá růže podobné té z lesů hercynských, Milíno...“

„Milíno voláš, Dětmare?“ ozval se po blízku jakýsi hlas. „To na zříceniny Tuhoště bys musil jíti, tam na zemi se vrhnouti a zahoukati, co hrdlo by ti stačilo, v ta černou, osušenou prst, a ona by tě přece neslyšela.“

Rázem zasvištěl vzduchem meč, ale opět na ocel narazil.

„Odpouštím ti to, chlapce,“ s posměchem zasípal tentýž hlas, „ale po druhé by tě ani ona nezachránila, kdyby i z hrobu vstala na obranu tvou.“



Znovu zasyčel vzduchem Dětmarův meč, ale na prázdno. Vojínové již chystali se po odvážlivci se rozběhnouti, napálili smolné pochodně.

„Zůstaňte, to z našeho tábora byl kdosi,“ zavelel Khuenburk — a opět bylo ticho. Opodál dohořivaly již plameny, strážé již nepřikládaly. Bylo již hezky po půlnoci. „Bídniče, to ani dravá zvěř nečiní, aby vlk na vlka dovolával se pomoci medvěda,“ zahorlil Dětmar, ale po tichu hlasem dušeným. „A ty na bratry podruhé vedeš již cizí voje — a ránu, kterou oni rodné zemi zasadili, vlastním mečem ještě rozrýváš. Či také nás zraditi chceš, že jako lupič plížíš se pod zástěrou noci od stráží ku strážím? Říkávají, že kdo zrádce užívá ku svým záměrům, opět se musí jeho zrady báti. — Roznese mne, dobře mi rozuměl, za terč budu v říši jim na dvoře Ludvíka, však nechť opovází se kdo říci mi co v tvář — na památku mu dá můj meč. — Nechť roznese; ale nebude to skvrna na jméno Khuenburků, otec přece bude moci pyšniti se synem hrdinou. Zůstanu až do posledního; spatříš-li, otče, matko, Dětmara, mrtvého uzříte jej, aby nemohl se Arnošt s Thakulfem opět rouhati rodu Khuenburkův. Uvidíme, kdo dříve poběhne, já, nebo oni...“

Náhle zaduněl na protějších výšinách hromový jakýsi ryk, dál a dále se to šířilo doubravinami, blížeji a blížeji k táboru Němců — Čechů to byla píseň válečná.

A když utichlo to na chvíli, dlouho ještě lesy hučely ozvěnou, zdálo se, že rozumějí stavěké kmeny zvukům těm, tak dovedně uměly napodobiti hlaholy domorodné, jež hrůzou cizákům bývaly, na postrach sousedům, již tak často přicházeli s řetězy v ubohou zemi.

Jako hnízdem vos a sršní, když vyplaší je ruka pronásledovatele, pohnulo to táborem německým. Sotva uhaslé ohně opět zašlehly do výše po celé délce ležení, na tisíce pochodní mžikem rozžato a v krátkce stály voje Thakulfovy v bitevním šiku. Však marný to poplach; Čechové nepřepadávají ani vrahů svých po příkladu dravé zvěře.

Na východě svítalo již. Za nedlouho pojevilo se slunce, zdálo se, že v krvi se stápele dnes, jako by vystoupilo z moře, krví zalitého.

Na výšinách, v lesích po pravém břehu Oharky, zatarasily se české voje v zásekách. Sám vojvoda vedl pluky své. Večerem dorazili k pahorkům, a než poslední hvězda shasla na obloze, hradbu vytvořili ze spřerážených klad, pověstné záseky, jimiž otcové jejich po tolikráte dovedli vzdorovati vojskům sebraným až od břehův Atlanta.

Hrstka stála zde Pražských proti ohromné přesile nepřátel.

Však mysl jejich neklesala. — Dovedl rozplameniti Hostivít vojíny

své k boji svatému. Viděli voje německé, jež v hustých oddílech táhli skoro v nekonečnou dálí. Dvacet bylo oněch na Čecha jediného. Pomoc slíbenou od Srbův a Stodoranův marně by byl čekal veliký Pražský kněz. Byloť jim samým brániti rodné země od nepřátel Ludvík chytře to vyvedl, aby kmenové na severu Čech nemohli války se účastniti a přispěti bratrům sevřeným.

Ale ti, již postavili se naproti táboru německému, nebyli také mužové, kteří meči odvykli a báli se Morany. Během několika posledních let byla válka jediným takořka zaměstnáním všech čeledí, jež usedly ve věnci hor. Kolikráte vtrhli již Němci za Ludvíka do vlasti a opět a opět nutili klidné rolníky zahoditi pluh a chopiti se mlatů s oštěpy. V mnohých krajinách, zvláště na severním pomezí a na západě, po pět let již nedotekla se půdy dřevěná radlice. Kyprá, úrodná země zarostla trávnikem. Lopata rozrývala ji, aby pohřbila v ní hromady lidských těl. A za podobných poměrův aspoň na čas utuchla tichá, mírumilovná krev v žilách lidu českého. Na chvíli stali se z holubičí povahy sokolové, aby potrhali zobany svými odvážlivce, kteří drtili hnízda jim, ubíjeli mláďata a okres jejich zaujímal pod svrchovanost svou.

Dosud nepohnutě stáli Němci v řadách. Jako pole, na němž místo klasů vyrostla lesklá ocel, blyštěly se paprsky slunečními šiky jejich podél Oharky. Nepokojně tlouklo srdce vůdcům německým — zde nepřítel přece neočekávali. Kdo ví, jaká je síla jejich! Sebe hustší řady by sotva vydržely zde útoku.

Ale náhle přeletěl osmahlé tváře Arnoštovy úsměv takový, jaký spočine na lících, když s úspěchem dílo dokonáno.

K námitkám starých, zkušených vůdců, kteří nejednou slyšeli duněti české mlaty, žertem odpovídal jen s Thakulfem.

„Bude to dnes hezký tanec, uvidíte, takový ani Jeho Milost královská Ludvík nepřipraví dvořanům na dvoře svém,“ zažertoval Arnošt „náčelníkům těch medvědů kůži přetáhneme s hlav a na ukázkou ji do říše přineseme a pro památku uschováme potomkům.“

Ale vážné tváře ostatních vůdců nejevily mnoho chuti nejvyššímu svému přizvukovati.

„Toť jste asi jisti vítězstvím svým, či přátely máte v táboře?“ ozval se Roderick hrabě porýnský.

„Než slunce dostoupí polovice dráhy své, rozprášeny jsou voje jejich, a nám bude cesta ku Praze otevřena,“ chlubil se Thakulf hrdě pohlížeje na staré vojíny kolem sebe, kteří nejednou byli v Čechách a povážlivě hlavou

kroutili nad vypínavostí markrabího; ale ani slova mu nikdo nenamítl. Znali vychloubavou jeho chvástavost a leckterýs potají mu přál, aby mu ti „huňáci“ pořádně zalezli na kůži i druhovi jeho, miláčku královu.

I v českém táboře bylo ticho, jako by nechtělo se Hostivítovi z ohrad do údolí. Vskutku v nesnázích byl veliký Pražský kněz. Postavení Němců zdálo se sice slibovati výsledek. Řady jejich neměly se oč krýti, za zády jim šuměla Oharka a v předu duněly by jim do uší mlaty Čechů. Znal je, že prudký útok nedlouho dovedou vydržeti, lehce by je mohl vehnati do řeky. Ale téměř všickni zrazovali ho. Pochod dále do země mohou jim zabrániti, vyhladoví je zde, či přinutí je ku zpátečnímu pochodu. Posléze ustanovil se vojvoda na posledním.

Pevněji ještě kázal se zatarasiti, hromady dřev přiřaditi na útočníky, zachtělo-li by se jim sléztí výšiny. Sám nejvýše se postavil, odkud nejlépe bylo lze přehlédnouti nepřítele. Pátravě přeletoval jeho zrak řadami Němců, jako by hledal kohosi. Slunce plálo vojům Ludvíkovým do obličeje, i z hezké dálky bylo možno rozeznati osobnosti. Na jednom z náčelníků, který nejbliže postoupil k návrší s několika málo vojíny, utkvěly zraky Hostivítovy. Zlost a zhrdavost jakási zazrcadlily se okamžikem v bohatýrských rysech obličeje jeho. Však i onen ani oka nespustil s míst, kde za zásekami čekali vojvodští, i družina jeho pozírala upřeně k pahorkům.

Nebyloť sice možno prohlédnouti huštinami, vysoké kmeny zakrývaly nepřátelům český tábor, ale i na jiných stranách tábora německého dlely tlupy pozorovací, zdálo se, že čehosi očekávají.

„Jakási žena mermomocí žádá mluvití s vojvodou,“ přikvapil k Hostivítovi Domarad, jenž na péči měl stráže po zásekách, „odbývali jsme ji, že nikdo cizí nesmí do ležení, avšak ona nedala si říci. Cosi důležitého prý má tobě sděliti. U bohů věkožizných, u spásy vlasti nás zapřísáhala, abychom ji pustili. Ale řas jí věř. Kdo ví, není-li to přestrojený Sasík jakýsi, ježž se zlým úmyslem

— Perun chraniž tě a tvé věrné ctitele — poslali Němciv naše ležení.“

„Nikdo nesmí do tábora,“ zněla odpověď Hostivítova. — „Žena? Znáš já tu přímou vaši, vy ničemníci,“ rozmlouval vojvoda, když vladyka odešel, „chcete-li mou krev, sem do zásek přijďte si pro ni. Pak můžete všecku do sebe vssáti a ještě přinéstí pánu svému.“

V malé chvíli opět přikvapil Domarad. „Lehla si u příkopu, vojvodo, a nechce s místa se hnouti. Až poženou Němci útokem, vrhne prý se jim

vstříc. Lépe jí bude, když roznesou ji na oštěpech, než aby zažila porobení otčiny.“

Několik okamžiků rozmýšlel se Hostivít a kázal pak, aby ji před něho pustili. „Však ani jediné podezřelé hnutí mi neujde; jednou ranou mlatu bych zákeřníku hlavu rozpoltil a trup bych dal přes záseky pánům jeho vyhoditi.“

Obstárlá to byla žena, shrbená již téměř, již přivedli před vojvodu. Sešlé bylo krzno její, sotva bylo lze rozeznati, jaké bylo barvy původně. Hlavu měla zahalenu ve lněný, tlustý šat, tak že jen části obličejce vyhledaly ze zakuklení. Stopy stáří, běd a zažilých psot patrně jevily se jí ve tvářích. Jen zraky její živé se pohybovaly pod svraskovatělým čelem — a u stařen přece bývá nejvíce oko již matné, vyhaslé. A blíže-li se kdo zahleděl v oči té staré ženy, věčně by byl chtěl do nich zírat jako do dvou hvězd, jež tím podivněji zdají se bleskotati, čím déle k nim oko pozírá. Důvěru budily a zase cosi nevyslovitelného jako by strach či hoře zakmitlo se v nich. A když upřel na ženu vojvoda bystrý svůj zrak, který až na hloubí duše, do těch neukrytějších útrob uměl vniknouti, sklopila hlavu, nemohla snést šípů těch, či nechtěla, hodlajíc ukryti pohnutí?

„Nuže, co přivádí tě do mého tábora?“ oslovil ji Hostivít.

„Bohů vůle a osud vlasti, mocný vojvodo,“ zašeptala žena, ale nebyl to hlas stařeny, to zvuky byly stříbrných strun, vyvěšených v průvanu, jimiž zahrál si větrník večerní. — „Však o samotě, beze svědků chci mluvit s tebou.“

Vojvoda pokynul a vладыkové podstoupili zpět Pravici přejel Hostivít jílec meče, povšimla si toho žena, hluboký vzdech vydral se jí z prsou.

„Není třeba, mocný vojvodo, ocele na služku bohů, ta neodvází se zákeřnou rukou na kněze, byt' byl i vrahem vlastního otce a bratru rodných.“

„Ne, služky bohů nebojí se Hostivít, ale zákeřníka v zakuklení mohl by se báti v dobách nynějších. Věřím tobě. Však vypravuj jen rychle, vůle-li bohů poslala tě v tábor náš, či jakousi věštíš nehodu...“

„Lstí chtějí se Němci zmoci tábora vašeho, útokem poženou a neztekou-li zásek, k vyjednávání chtějí vyzvati vás a v průběhu úmluv opět napadnouti ležení; vidíš, vojvodo, tuto dýku dal mně, abych ji omočila k krvi tvé. Však ta krví jeho povlhne, jako že živ je Perun, jenž hromem vládne a zradu bleskem trestává. A vniknu-li bez úrazu v tábor váš a povede-li se mi úklad, krkavce mám vypustiti, vidíš jej, vojvodo? — Až z

rumů Tuhoště nesu jej sem, to jistým znamením bude jim, že povedla se lest.“ „Ne nadarmo tedy dlí tam pod zásekami běsovský ten zběh. Vid, ženo, že nemýlí se vojvoda ve strůjci piklů těch. Toho se přece Hostivít do Mstiše nenadál. Ale mýlí se; krkavec, jenž znamená dá jim, zaklobá si pod večer na mrtvolách bídnych jeho soudruhů.“

„Ale ani známky nesmíš, veliký vojvodo, dáti, že zpraven jsi o úkladech. Nestíhej jich, až zákeřnicky zpět se poženou, vypust posly z tábora k úmluvám, a věř, že potřeš voje německé, jako potírali je otcové.“

„Však kdo jsi ty, to musíš vojvodovi pověděti. Že světil se ti pesský ten chlap! Pouhé bohů kněžyni sotva by as důvěřoval. Vždyť také sklonil šije pod křížem již, aby otročiti mohl na dvoře králově.“

„Netaž se, vojvodo, po jménu ženy bídne,“ šepotem skoro odpovídá mu, „po svazcích, jež poutají ji ku Mstišovi. Věř, vojvodo, že povrhl bys mnou, kdybys zvěděl původ můj. A že víru zasluhují slova má, kaž, nechť zůstanu v táboře vašem, stráží mne můžeš dáti a pak, podvedla-li jsem tě, rozstříleti šípy tělo mé.“ „Není třeba, ženo, ostrah podobných. Vojvoda Hostivít nezapomene služeb, jež prokázala jsi mu, či hodláš teprve prokázati — nebude pátrati po rodu tvém; však věz, že hotov by byl i úhlavnímu nepříteli odpustiti, když ruky podal by k vyhlazení nepřátel rodné země, byt to byla i krev těch — milosrdní buďte bohové jim — již odpočívají pod rozvalinami Tuhoště, jichž děti na půdě nepřátel hledají ochrany, či v úkrytu, v nepoznám potulují se po krajích a dobrodítelstvím hodlají vinu usmířiti, smýti skvrnu, jež lpí na rodě jejich. Či neslyšelas, ty ženo, o Milíně, o dceři Velislavově? Za vzor by vystavil vojvoda tu dceru otce proradného ženám českým! — Velislave — Velislave, také tak šlechtná byla před lety tvá krev, prve než zradou otrávil jsi ji...“

Zachvěla se vlchvice při slovech těch, a kdyby byl mohl proniknouti vojvodův sokolí zrak pod nátěr, jímž uměle, k nepoznání zakryla si obličej ta dívka mladá a vrásky vyryla na bílém čele, ruměncem by byl uzřel tam červenější onoho, jenž zahalil dnes ráno před východem slunce pahorky podél Ohře. Ani slova nepromluvila však. Oko její utkvělo dole na ležení německém; divným se zablesklo ohněm. Takovým zraky mstitele spravedlivého plávají, když nemůže již zlosyn ujíti trestu zaslouženému.

Dosud tam dole pod vysočinami dlela ona postava upřeně pohlížejíc vzhůru k zásekám. Dosud nehybně jako bílá zeď, lesknoucí se paprsky slunce, stály voje německé v hustých řadách připravené k útoku.

„Věříš mi tedy, vojvodo,“ zvolala žena náhle, „chceš dále mi věřiti? — Vypust mne tedy z tábora, až vylétne krkavec k oblakům, pošlou mne

pak v tábor váš, povím vám o síle jejich, ve kterém asi směru chtějí přepadnouti vás, abyste jistými byli před nehodou.“ „Jdi, nikdo ti nesmí zbraňovati výstupu,“ pravil po krátkém přemýšlení vojvoda, „a až bude po díle, pro odměnu si přijď, a uvidíš, jak umí si Pražský kněz vážit zásluh o vlast a o národ.“

„Přijdu, vojvodo, mrtvoly Němců schody budou mi v tábor váš,“ zvolala, a mžikem zakroužil k nebi krahujec a křídlyma rozpjatýma v šir zaletěl nad ležení nepřátel, a o závod téměř letěla s krahujcem ženavlhvice v údolinu k řadám německým. Mlčky pustily ji stráže české, porozuměly pokynutí vojvody.

Krátce sdělil Hostivít poselství vlchvice ostatním vojvodům. A sotva udělil velký kněz rozkazy vůdcům podřízeným, zadunělo povětřím divoké jakési vřesknutí; hluboko až do kostí pronikalo, kdo poprvé ho uslyšel. Však zvyklí byli již lechové zvukům podobným, střelhibitě stáli za zásekami v pořádku bitevním. Mrtvé ticho bylo za ohradami, jako by zdřevěněly ty šiky mužů nečetných sice, avšak odhodlaných až do těch hrdel hájiti postavení svého. Jen rohy temně hučely na znamení o postupu útočníků. Zase opakoval se onen divoký vřesk a až hýbala se skoro země duněním řad ženoucích se po vyprahlé půdě nahoru k zásekám. Již stanuly první šiky Němců na výstřel u ohrad, odpočinuly na okamžik a opět s dvojnásobněnou prudkostí dorazily až po samé skoro záseky. Zvučivěji zahoukaly rohy české: dešť smrtivých střel, jako bývá liják, když mraky se protrhnou, a dřeva těžká, nedvižné kameny na sta německých lebek uvítaly. Hustě leželo nastláno trupů pod zásekami; však útočníci neustávali, poznovu udeřili na záseky. Ale nové vrstvy mrtvých těl nakupily se pod českým táborem. Ale čím více nepřátel ulehlo šípy českými a ranami klad a balvanů skal, neubývalo jich, ba tím více množili se, jako by z vnitra země vyrůstali. Již stáli nejodvážlivější na zásekách, ale vždy srazily je oštěpy a mlaty ke druhům jejich. Však zase jiní slézali ohrady. Poslední síly napjali vojvodští, znovu zafičely šípy a každá střela hluboko zabořila se v určený terč. — Odházeli šípy, nepotřebovali již jich, kamenné mlaty pádně bušily do hlav nepřátel, a žádné rány české nevydržela lebka cizácká. Však vojvodských také ubyla hezká část, nejvýš pod zásekami na hromadách německých kupila se těla česká, jež strhli s sebou útočníci v zápasu, či jež střely nepřátel sklátily k zemi, jako klátivá vichr kmen.

Ale úsilí Arnošta s Thakulfem, zmocniti se zásek, bylo bez úspěchu. Viděl, že byt i jich zmocnili se, nebyli by vítězi, skoro všecko vojsko jejich

by bylo zaplatilo cenu vítězství. A v zálohách mohou ještě dlíti vojvodšti, jež uschoval Hostivít k okamžiku rozhodnému. Jezdec s ořem upěněným přicválal k němu, krátce pověděl mu cosi a brzy na všech stranách volaly rohy německé ku zpátečnímu pochodu.

„Však neujdete, nikdy ještě medvěd v chytrosti nevynikl nad lišku, byť i čtvernásobná byla síla jeho, ona mu přece dovede v příhodném okamžiku vyssáti krev,“ mručel první velitel německých vojsk.

Nešlo to,“ pravil s úsměchem k biskupovi podávaje mu ruku, „nějak špatně modlils se, nevyslyšel tě Bůh jako Mojžíše, když bojoval Josue s Kananitskými, jak vypravovals mi před bitvou. Nedobře ty umíš s ním zacházeti. To nebudeš v Praze biskupem, ani pallium nedostaneš.“

Však ty také ještě nejsi vojvodou Vyšehradským, ti medvědi umějí se proklatě biti a dovedou i statné lovce hezky poškrábati,“ usmál se jizlivě Bruno.

Arnošt, pohodnuv oře, zanechal biskupa samotného.

„Patří ti to pro chvástavost tvou, výsměchu a ne věnců z dubového listí dostane se ti, budeš utíkati z Čech, jako utíkali ti před tebou, toliko že ten útek tvůj bude nejhanebnějším. Já lehce oželím tužeb svých. Dobré sídlo je Vircburk. Nikdy již nebudu vás provázeti na vaše misie. Ti modláři nedovedli by činiti rozdíl mezi krunýřem a rouchem posvátným, mezi helmici a hlavou pomazanou.“

Široké mezery naryla chrabrost česká v řadách Arnoštových. Dobrá třetina jich pokrývala pahorek až nahoru k zásekám. Mnoho vůdců německých“ s roztráštěnými lebkami leželo po bojišti.

I Thakulf, pravá ruka Arnoštova, zakusil drápů medvědích, jak s posměchem vyjadřoval se o Čechách.

„Po čertech se ti chlapi perou,“ zahučel, podávaje pravici Arnoštovi. „Hled, levici mi rozštěpili, již vznášel se nad hlavou mlat k opětné ráně; ale meč tvůj byl rychlejší. Nadarmo byl jsem několikrát na honbě s těmi medvědy.“

Znovu zazvučely rohy německé, zase stály v řadách voje Arnoštovy, zdálo se, že k opětnému útoku se chystají.

Stráže vojvodské bedlivým okem sledovaly každé hnutí nepřítel. Hostivít sestoupil v radu s lechy-náčelníky. Se zármutkem pohlíželo oko jeho na mrtvá těla věrných bojovníků, již vykrváceli pro svou zem, za ženy a za dítky, Pořídly v prudké vřavě voje jeho; drahý podobný útok stěží by vydržely, třetí již nikoliv.

„Neustoupí vojvoda váš, poslední zůstane brániti zásek. Zde jestli je

nezadržíme, volnou cestu budou míti k Vyšehradu,“ mluvil odhodlaně veliký kněz, „odvedou ženy vaše, děti vaše v otroctví a české jméno vyhladí. Zvědí-li, že víme záměry jejich, pak jistě znovu poženou útokem,“

„Dás té babizně věř, vojvodo, kdo ví, nevyslídila-li, kde nejslabší jsou ohrady,“ horlil Bolehošť.

„Ne, ta nezklamala nás, vojvodskou ctím ručím za to,“ tvrdil veliký kněz, „víš, že oči mé hluboko umějí pohlédnouti.“

„Dodržíme s tebou, vojvodo náš, aby neřeklo se kdys, že Čechové zrádně opustili kněze svého a vrahům ho vydali v plen. Přece nepochybujes o naší věrnosti. U Peruna ti to slibujeme,“ zaříkal se Ředhošť, „a podlehneme-li, těly svými tě zakryjeme a zachráníme před střelami Morany.“

„Ty musíš ujíti, vojvodo, opustiti bojiště, po zemi naleznes ještě dosti českých beder, jež opásaly by se na spásu vlasti, na pomstu bratrům povražděným. I ženy půjdou za tebou, a přece budeš moci osvoboditi zemi,“ navrhoval Třebík.

V tom zazvučel na zásece roh, mžikem vyhoupla se přes klády ona vlchvice; letem, jenž nezdál se srovnávati s brázdami její tváře, kvapila ke kruhu, v němž dlel Hostivít, lechy a vладыky obklopen. Všichni ti smrti zasvětili se pro otčinu.

„Po dobrém chtějí se s vámi vyrovnati i“ zavolala stanuvši před vojvodou, „I Thakulfa zasáhl z části český; mlat, dobítí ho měli, sotva by bez něho Arnošt co dokázal. K úmluvám posly máte vyslati z tábora. Slyšíte, již oznamují rohy stráží příchod Němců. Místo obapolně ze zásek se vyjedná dříve. Nezdráhej se, vojvodo! Několik jich přece naleznes v táboře, kteří hodlají se blahu vlasti obětovati. Ti Morané půjdou jistě vstříc, však nebojí se Čech jí do očí pohlédnouti. Ale na útok nejprudší mezi vyjednáváním buďte připraveni.“

„Opět zatroubily rohy na zásekách: vojvoda, provázen jsa několika lechy, odebral se vyslyšet poslu německých.“

Samotná zůstala žena-vlchvice. Vojínové v jakési úctě dleli v povzdálí, tiše mluvili mezi sebou, ani na okamžik nepouštějíce zraků s té staruchy, štíhlé, jako mladá svěží bříza, již ještě vítr nesehnul, a sehnul-li, bující větve přece nedovedl polomiti. Podivno bylo jim, že věří vojvoda cizí ženě, neznámé, a v tábor bez zadržení vpouští ji, a opět ze zásek volně vypouští. A starší vojínové podivně kroutili hlavami; vždyť Křesomysl také, když Karel zaplavil Čechy svými otroky, dotazoval se rady ve válce vlchvice jakési stařeny, jež z nenadání zjevila se v ležení, a když za



hranicemi byli cizáci, opět náhle zmizela. Jako bohyni prokazoval jí úctu Křesomysl. Zakuklenec-zákeřník nemůže to býti, oči vojvodovy dobře umějí čísti i tam, kde málo kdo prozírá. —

Hostivít, vyslechnuv vzkázání nepřitele, po krátké poradě s druhy svými rozhodl se vyslati posly k úmluvám. Opět po táboře zazněly rohy, v bitevní šik seřadily se voje vojvodské, a když utichlo vše, velikým hlasem promluvil kněz k vojínům: „Mír chce nepřítel, k vyjednávání podává nám ruky, nuže, my nepovrhne návrhem tím. Vizte, polovina druhů vašich skorem zaplatila okamžikové vítězství. Drahá to byla cena. Podobného výsledku nepřál bych sobě podruhé a zajisté ani vy ne. Však kdo odváží se ze zásek. Nikoho nemůže nutiti váš kněz. Sám v možnou záhubu také se nesmí vydati. Nevěřím řečem jejich. Bez vůdce byli byste a země bez vojvody a běda vlasti takové!“

Ještě nedomluvil Hostivít a z řady první vystoupil statný jinoch, opíraje se o těžký, kamenný mlat. Za ním: několik mužných paží pozvedlo oštěpy a postoupilo za náčelníkem svým.

„Slavitah s druhy svými nabízí tobě, slavný vojvodo, služby své,“ pevným hlasem mluvil mládec. „Na sta Němců pobil můj mlat a oštěpy věrných společníkův, a zradu-li budou nám za zády připravovati, mnoho těch otroků dovedli bychom ještě pomlátiti.“

„Dobře; ale musíš, statný hochu, uvážiti, že neuzříš třebaš již Šumavy, že vlny Oharčiny do Labe třeba zanesou tělo tvé i druhů tvých,“ varoval jej Hostivít.

„Na Šumavě jsem matce tryznu odslavil, veliký vojvodo, a otce? — K Šumavě černé jen upomínky vížou mne!“ — Zahořela tvář mladíkova při slovech těch — studem neb zlobou? Obé asi nachem polilo jaré líce, jež zajisté neovanul dvacetkrát ještě větrík májový. — „Nikdo nebude želeťi Slavitaha, ani druhů jeho, neztratí podpory v nás shrbená matka neb otec sešedivělý.“

„Buďsi, přijímám návrh tvůj,“ vážně pravil mu vojvoda jména vaše nevyhynou v paměti Hostivítově, a klesnete-li za kořist zradě, vděčná bude vám rodná země.“

V dlouhý, široký šik rozstoupily se voje Pražské, středem jich kráčel volným krokem malý hlouček jinochů českých, sirých, o jichž původě nikdo nevěděl nic určitého, ani sám vojvoda ne. Lesy šumavské, říkali, že jsou jejich kolébkou. Divy udatenství činili ve vojště Hostivítově, zvláště mladý Slavitah. Povědomy zdály se býti rysy ve tváři mladého náčelníka Hostivítovi, leckterýs lech přisvědčil, když projevil mu vojvoda

důmněnkou svou. Po válce pevně umínil si Hostivít, že musí přesvědčiti se o zdání svém. Líbil se mu Slavítah i ti druhové jeho, kteříž v lesích vyrostli. Byly to právě dítky matek českých, na spásu vlasti vychované. Že by oni právě podvolili se vyzvání jeho z celého vojska, na to nepřišel. Odmítnouti obět jejich nemohl; nebyl by to ani s to.

Však dovedou si oni cestu vyklestiti mlaty svými k nám,“ pravil k družině, když byl již hlouček českých poslů za zásekami.

Doposud bez hnutí stála zde ona neznáma žena. Nikdo nepovšimnul si jí, jak se zachvěla, když na vyzvání vojvody vystoupil onen jinoch se svými druhy z řad. K výkřiku otevíraly se již její rty, zajisté znala chrabré ty bojovníky, Nížeji na čelo přitáhla plachetku, řasnatým oděvem zakryla si obličej a postoupila několik kroků v před. Nemýlila se; byl to Slavítah, s nímž matka ukryla se v lesích, když opustila tvrz chotě po pádu Tuhoště. Druhý bratr starší pryč utekl z vlasti k nepřátelům, kdo ví, není-li ve vojště německém. Po otci zvrhl se, přemítala; však ani jediné slovo neušlo jí, co mluvil mladý voják k vojvodovi — „Matce tedy již tryznu odstavil? Ta dobrá matka bohům a vlasti odchovala miláčka svého. — Vitorade, i tvá krev přinese zadostučinění za tebe. Smazána bude černá skvrna, jež na Tuhošti dosud lpí, a národ sejme kletbu s rumů těch, až doví se, že Vitoradův syn... dcera Velislavova...“

„Již čas je, vojvodo, i mne volá úloha jakási do tábora jejich,“ zvolala stanuvši kvapem před Hostivítem. „Vězte, že dříve než slunce se zardí nad černolesem, krkavci ohryzovati budou zobany svými zbytky německých vojsk,“ a mžikem odkvapila za záseky.

Již i z ležení Arnoštova vyšli poslové naproti českým vyslancům. Sám Thakulf, znatel jazyka a mravu slovanského, vyjel jim vstříc. Dlouhou chvíli rokovali. V táboře českém bylo ticho na pohled, jako by bezstarostně hověli sobě po bitvě. Ani stráže nebyly tak čteně rozestaveny po ohradách jako jindy. Ani jednou po celou dobu vyrovnávání nezazněly rohy na zásekách.

Náhle rozječel se po celém Poohří divoký vřesk, hrůznější onoho prvního, když z rána udeřili Němci na české záseky. Bleskem řítily se dlouhé voje k pahorkům, v divém letu kvapila do vrchu jízda německá, zvláště onen voj, jež vedla žena jakási, neznámá, zahalená v řasnaté, zatemnělé roucho kněžek pohanských, prudkým rykem hnal se na ohrady.

Vedle ženy té jel na černém, vysokém oři vůdce sboru toho — Krakovský Mstiš. Již povolovaly voje německé v pádění; však jízda v zádech k prudšímu běhu doháněla je.

Otráslly se klády, z nichž naveženy byly záseky, útokem německým. Tisíce střel přeletělo v české ležení a ještě ani rámě nepohnulo se uvnitř na obranu.

Ona žena-vlchvice — ta, kteráž vplížila se v tábor Hostivitův — poznovu k prudšímu útoku dala znamení; černé, lesklé vlasy její rozpuštěny zaválly větrem — pomizely vrásky z lící, brázdy z čela vysokého. Vysoko nad hlavou zašvihl mečem Mstiš po boku krásné děvice té, zvířecky zaleskly se zraky jeho a levicí mocně přivinuj k sobě — Milínu Tuhošťskou.

Však v témže okamžiku octl se pod kopyty oře svého. V prsou jeho vězela ostrá dýka až po rukojeť. A dívka, jež vedle něho útočila v čele šiků německých, jako laň vyhoupla se smělym skokem přes záseky a již celý přední voj opět o vrstvu zvýšil sotva vystydlá těla otroků Arnoštových. Nesmírné kusy dřev po celé délce ohrad nastavených rozdrtily na sta německých hlav. — Kde nejvíce uschovaných bylo vojinů Hostivitových a nejsilněji záseky obsazeny — tam vedla Milína ženicha svého a řady zrádných cizáků. Jako stáda, když blesk udeří v jejich střed a mnoho, mnoho obětí pobije, v divém zmatku vrážejí do sebe a u vespolném prchání jsou si na obtíž, i Němci, jedni k zásekám pádili v před a padali pode mlaty vojvodských a druhí opět vstříc vrhali se druhům svým.

Hostivit použil vhodného toho okamžiku a jako pevná zed vyřítily se voje Pražské z ohrad nad řekou a valily se přes hromady německých mrtvol s výšin do tábora Arnoštova.

Ani jediný šik nestál Čechům na odpor, vše v uděšení pádilo k Oharce. Ale dříve než doběhli řeky, jiný oddíl hnal se proti nim. Slavitah s druhy svými to byl. Děsně mstili se ti poslové vylákaní ve zrádná osidla. Mnoho předních Němců zaplatilo svou leš. Nemohly již řady zrna né ranám mlatů českých uniknouti, odhodily zbraň a na milost i nemilost vydaly se vojvodským.

Kolkolem obklíčili Čechové tábor německý, ani noha nemohla již ujíti. Hluboce sklonil se před Pražským knězem Arnošt, příbuzný Ludvíkům, s Thakulfem a celé hejno vychloubavých Sasíků, hrabat a předních německých vojsk. I biskup, který provázel voje křížové, byl mezi prositeli — zajatci.

Osudné ticho nastalo po slovech Arnoštových, jenž ve jménu krajanův o šetření životů jejich požádal vítěze.

Ne hněv, ani blesky zlosti nesršely z očí vojvody; ale pohrdlivý úsměv zahrál si se rtoma Hostivitovýmá, na lících muže, jehož vážné rysy, zdálo se,

že vryté od věků, nikdy téměř neměnily se v radost ani zármutek. Nezvykl nikdy Pražský kněz zhrdati nepřitelem, ani takovým, jenž přemožen ležel mu u nohou. Ctíval soky své, chrabrosti jejich vážil si a velikomyslným býval k nim.

Však nepřitele, jenž dnes mu u nohou dlel, žebroně, nemohl si vážiti.

Hadu, kterýž v úkrytu hodlá uštknouti a jemuž se nezdaří úklad, hlava bývá rozšlápnuta — a člověku zákeř-níku, když překoná jej vlastní, pekelný úmysl, zhrdání dostává se za podíl a smích.

Škoda by bylo již mlatů českých na lebky zbytku vojáků Ludvíkových.

„Nebaží po krvi vaší český vojvoda, tobě i druhům tvým daruje život“ — promluvil po chvíli Hostivít — „jiného pokárání dostává se vám za to, že způsobem, jenž není obvyklým u vojáků-poctivců, chtěli jste si pojistiti vítězství. Okamžitě vyšleme vás za hranice, beze zbraní však, vše ponecháte nám. Cesty vám ukážeme, kudy musíte z výpravy své, a voje naše vyprovodí vás až na pomezí. Až přijdeš ty, Arnošte ku pánu svému, řekni mu, podobný že osud čeká všech, kdož podruhé přijdou s ohněm a železem v naši vlast. — S otroky, již odházeli zbraň, nebije se voják český, a vojvoda plije po těch, již prostým zákeřníkem bezctně si počínají ve válce.“ Pokynul rukou a řady české obstoupily šiky Němců. V předu vůdcové jejich a za nimi dlouhý voj, všickni nesli zprávu o vítězství Čechů pánu svému.

Až do Smrčín zavedli je vojvodští. Tam holí nařezali jim, mladé doubce místo oštěpů; dřevěnou si sesli ti Němčiči do krajin rodných zbraň.

„Raději do Oharky bych skočil, nežli vraceti se tak pohaněnu z výpravy válečné“ — odplil si mnohý z vojvodských — „nemohl ty skety lépe veliký kněz potrestati.“ — „Vitoradův žes syn?“ oslovil vojvoda mladého vojína, jenž sám nabídl se s druhy svými za vyslance do tábora německého, když zpět odtáhli do zásek. — „Také takovým býval otec tvůj za mladých let, nejednoukrát nasadil život za rodnou zemi; však ne, na rumech Tuhoště vyrostl již mech a dítě nemůže za vinu otcovu. — Tys zahladil ji, smysl černou skvrnu, jez pokálela; lechů Vitorazských čest. Sejmá vojvoda Pražský kletbu s rodu tvého u přítomnosti prvních lechův a na sněmě Vyšehradském celý národ český sejme ji a se všech sejme ji jichž synové zaplatili vlasti otců dluh. A opět přijme tě v řadu lešstva a vykáže ti místa na rocích — po šest let již prázdné zůstalo — i druhům tvým. Vráti tobě župu oteckou, abys věrným byl strážitelem jihu vlasti. Souhlasíte, lechové a vladýkové — vy všechny děti Čecha praotce, s vojvodou?“

Ať žije lech Vitorazský Slavitah a jeho druhové!“ zahřmělo to po celém táboře. „Dlouhá jim léta Živa přeje!

Ať žije vojvoda Hostivít!“ opět z tisíců hrdel to zabouřilo, a krahujci, kteříž usedli již po údolině na hromadách trupů německých v širokých kruzích, povznesli se k nebesům vyplašeni vítězným jáсотem voů českých. Chvíli trvalo, než opět utišil se radostný ryk po zásekách.

„Ódpustiž, vojvodo, synu Vitoradovu, že odmítá návrh tvůj — odříkám se na čas dědictví oteckého, s tebou, ty dovolíš to Slavitahovi, půjdu na Vyšehrad, přijmeš jej i druhy jeho do družiny své?“

Rukou jen pokynul vojvoda mladému Vitoradovi; pevně utkvěly zraky jeho na tváři jinochově, hledaly tam cosi, četly a věrnost našly a oddanost; nelícenou.

„Nemohl tehďáž, dobrý mládče, jinak kněz, veškerého národa výrok tak zněl,“ pohnutě promluvil k němu Hostivít, „a za to celý národ i s vojvodou svým druhým ti bude roditelem!“

„Tak zřejmě neměl dáti na jevo kněz vděčnost' svou,“ povídali si nekteří z lechů potichu, „hadí krev, hadí krví na věky zůstane. Podivným zdá se mi býti ten náš kněz.“

Ale veliká většina podobně by byla jednala, souhlasili úplně s vojvodou svým.

Však když po vlchvici té staré, již první patřila čest dnešního dne, se sháněli, ani památky nebylo po ní v táboře.

Viděli ji, když ubíhala s výšin k Oharce a když hnala se po boku Mstiše Krakovského na záseky; však mžikem pomizela zrakům jejich, když Němci prudčeji udeřili na ohrady. Po boku Mstiše octla se švarná device, rozpuštěnými vlasy jejími divoce vítr vál, bohyní války zdála se jim býti, viděli, jak přivínil ji na prsa Mstiš. Ale v téže chvíli stanula mezi nimi na zásekách, vlašťovici letěla k vojvodovi, řekla mu cosi a v řadách zmizela. Volný měla průchod, ustupovaly voje té dívce krásné, již druhdy celé Čechy královnou vil, vládkyní lesů šumavských nazývaly.

Nevěřili ani očím svým, sám vojvoda užasl. Ba byla to ona! Milína Tuhoštská!

Ale okamžitý nával Němců dorazivších již až po samy záseky, zahladil na chvíli účinek, jakýž nechala ta dcera Velislavova objevením svým v prsou všech.

Všecky voje Arnoštovy, jež zbyly po ranních útocích na jatky, přivedla jisté záhubě v jícen, zrádného ženicha proklála dýkou. — Však nebylo kdy k úvahám tehďáž — a nyní marněji hledal Hostivít.

„Matčina krev koluje v ní, ani krůpěj otcovy,“ prohodil vojvoda.

A zase oni leši brojili potichu. „Podivný je ten náš kněz. Dnes i vrahu vlastního otce byl by s to odpustiti,“ horlil Radím Podbrdský.

„Spíše zlosynu, který na mé vlastní krvi se provinil, odpustím, než bídníku, jenž zradil vlast a na druhou matku vyzval krkavce,“ opravoval jej Cetorad. „Veškeren národ vyřkl kletbu nad zrádci Tuhoštskými a Cetorad nikdy jí nesejme, po věky bude klíti je.“

„A Radím s Cetoradem,“ přisvědčil mu Podbrdský.

„U všech řasů, mlčte již, vy rýpalové,“ zabouřil Žirotka z Dřevíčska, „kdyby té holky nebylo, krkavci by vám byli hrdla proklobali zde, na mlaty a oštěpy bychom ji měli vzíti a u vítězoslávě nésti na Vyšehrad — kdyby byla zde. — Zdráva bud Milína Tuhoštská!“ zavýskal a opět tisíce hrdel sdružilo se s ním; ale neustaly, nýbrž opakovaly to na počest dceři Velislava Tuhoštského, kteráž nemusí se již stydati za svůj rod, již velebiti bude český lid, dokud dnešní bitvy budou po Čechách vzpomínati.

Mrtvé ticho zavládlo bojištěm a hrůzné šero, poloprůhledné, jímž bylo lze proniknouti na hromady mrtvol, halilo v šat svůj bezčetné oběti Morany. Jediná prsa nedýchala snad již po údolíně, již Oharka protéká. Toliko na výšinách po pravém břehu hořely ohně vítězných vojáků českých. Dávno utichl jásotný jejich ryk, toliko strážce bděly na porouchaných zásekách. Tvrdě spalo se to po perném dni. I strážce k prsům skláněly hlavy; jen prudší vyšlehnutí ohně přivedlo je k sebevědomí. Však v okamžiku opět chrapot jako hrcení potoku, který přes kameny valí se s výšin, ozýval se u plamenů.

Živého Němce nebylo na blízku. Ti, jímž Pražští ukazovali cestu ze země, byli již hezky daleko. Nebylo tudíž již neúnavné ostražitosti třeba.

Však kdyby byly třeba sokolím okem střežily, sotva by zřely onu ženu, která kmitala se dole po břehu Oharky. Hledala asi mezi mrtvolami kohosi. Cizí vlastní dcera zajisté to nebyla. Nemohla tam dosud stihnouti zvěsí o porážce německých vojsk. Češka to zajisté byla. Za bratrem přichvátala na bojiště bezpochyby, mezi živými nebylo ho, hledala jej mezi mrtvými.

Dobře rozeznávaly zraky její ztuhlé rysy na obličejích pobitých. Náhle stanula u hromady mrtvol, u té, kde nejvíce nakupeno bylo padlých bojovníků. Sehnula se, bystřeji pohlédla onomu, pod nímž ubit ležel kůň, ve tvář; chvíli hleděla v obličej mladému vojínovi a opět se vzpřímila, neodcházela však. Meč odepjala mu a mečem jámu vyryla ve mělkém písku a sama uložila mrtvolu. Meč opět složila k ní a rukama zahrabala čerstvý hrob Dětmara Khuenburka, jenž jediný ze všech náčelníků neúčastnil se

zrádného útoku na český tábor. Nesrovnávalo se to s jeho přímou povahou. Však neprchal také — mohl zachrániti život útekem — dočkal rozjitřených řad Hostivitových, snažil se zarazit prchající šiky Arnoštovy a přiměti k odporu; ale nikdo neslyšel hlasu jeho, a nečetný oddíl, který byl pod velením Dětmara, po krátkém, ale čestném boji podlehl přívalu Pražských vojsk.

„Kéž všickni ti naši sousedé byli by tobě podobni, v míru na věky by žila s vlastní tvou naše země,“ zašeptala ona žena, a když chvíli ještě postála nad hrobem, odkvapila. Ani jediného slova již nevyšlo z jejích úst nad mrtvým Khuenburkem.

Však kdyby byl pochodeň kdo rozžal a posvětil si do jejích lící, i slzy snad by tam byl zřel; vždyť krásný mladý byl jinoch ten, jenž za mládí, když ještě Tuhošť Šumavě vévodil, býval s otcem svým u Velislava, krásný, šlechtný ...

Ale mimo ženu tu ještě někdo jiný dýchal na bojišti. Pod samými zásekami vzpřimil se poznenáhla kdosi, rozhlédl se kolem! a opět schoulil se a lezl po čtyřech podél zákopův, a když minul české ležení, dlouho mu to trvalo, než ušel strážím z dostřelu, opět vzpřimil se, dolů k řece upřel zraky a skřípot zubů jen a chrochtání běsenné jakési, jímž odtahuje se zvěř, když uběhla pronásledovatelům, i jemu zdálo se býti k úlevě.

„Zhrozíš se, nevěsto, svého ženicha,“ ječel po chvíli, ale po tichu. „Moraně odkázalas ho, ty zmije, ale přece se ho nezbavíš. Mladé, krevnaté jsou ještě údy mé té kostnaté staruši. Nechtěla mne! Nechtěla! Miloval tě Mstiš, vše, co na zemi měl, obětoval ti, ale nyní tě opět tak; bude nenáviděti. Dovede to Mstiš, jenž zradil vlast a víru zaprodal za tebe! Jako had se bude plížiti za tebou, mým drápům neujdeš, nenáviděti tě bude, vymstí se nad tebou, byť ti bohové tvoji, či nový můj Bůh — hu! žádného nemám Boha, duši mou na věky do vlčí kůže zatratili. — Ty již Mstiše neobelstíš, nebudu chtítí tvé krve, tu. až později, až... Br, zase se to otevírá, u běsů všech,“ zařičel, vrhl se k zemi a mechem si ránu zacelil. Daleko bylo slyšeti zoufalý výkřik Mstiše Krakovského, jež nedohodla dýka Milíny Tuhošťské. Zachvěla se ona žena, jež dosud dlela na bojišti, jako by nemohla se rozloučiti s tím polem hrůzy, jevištěm lidských běd. Povědomým byl jí ten hlas. „Ječ si, bídniče, vyj, malomocným jsi již ve vzteku svém. Škoda, že jistěji jsem nevrátila ocel ve zrádná prsa tvá,“ mluvila klidně, „však trapnějším bude tobě nyní život než smrt. Můžeš opět jíti k nim a znovu je do své vlasti pohádati. Věř, odplata bohů nemine

tě za pikle tvé — byť i Milína nemohla již pomstiti zrádce-ženicha — župana Krakovského.“

Čas po čase opakovaly se ještě výkřiky z lesa, děsivé, jimiž zmrazívají se údy chodce, když zaslechne je na samotách; ale po chvíli utichlo vše.

Živé duše nebylo již na bojišti.

Pryč, daleko na jih, k lesům Šumavským odkvapila ona žena, kde dosud mech a tráva rostly na rumech Tuhoště a dosud nerozzelenaly se a nevzrostly opálené kmeny, jež jako příšerní kostlivcové strměly k oblakům. — Šla pověděti těm tělům, jež odpočívala pod rozvalinami hradu oteckého, že sejmul veliký vojvoda kletbu s nich, že sejme ji národ veškeren pro Slavitaha, Vitoradovce a Milínu Tuhošťskou...



## XII.

---

Mnoho let uplynulo od těch dob, kdy rozvíjely se obrazy, jež dosud jsme nastínili, po dědictví Čechově.

Orezávaly Čechům mlaty a oštěpy, za pluh vyměnili je; neměliť také proti komu jich zdvihati. Zapamatoval si Ludvík, že nedobře je vycházeti si do českých lesů na medvědy.

Však přece neuhaslá docela pochodeň válečná. Mocnou pákou živlu českého na západě a jihu byla nyní Vitoraz, již znovu pomohl Slavitahu Hostivít stavěti. Všeomzně staral se Slavitah, usazený Pražským vojvodou v dědictví oteckém, aby činy svými vyhladil v paměti Čechů skvrnu otce Vitorada. — Počínalíť se strachovati již Němci, aby nestala se Vitoraz druhým Tuhoštěm. Z nenadání přivalily se veliké zástupy jejich z jižních Bavor pod sídlo Slavitahovo, Otgar, biskup Eichštetský, a Arnošt, syn onoho Arnošta, Jež vyvedly před lety české tlupy se zbytky německých vojsk až na Hranice, přivedli je a s nimi zároveň nového pána Vitorazi. Až do poslední chvíle odrážela posádka útoky bezčetných vojsk, až když družina hradní až na samého pána s několika věrnými pořídla — zapálil Slavitah sídlo otecké a útekem toliko unikl okovům, ne-li smrti, jež čekala jej v zajetí německém. Proč nepomohl vojvoda spojenci svému, nikdo nevypravuje nám.

Po druhé v rummy klesla Vitoraz. Opět vystavěl ji nový pán, proradný Vitoradovec, který posud u vyhnanství dlel, pokřtěný bratr Slavitahův. — Zlověstná sudba to!

Přece musilo dozrání semeno zrady v krvi Vitoradově. Potomek slavného lecha kdysi stal se robem německým. Neslavné, pokálené jeho jméno zaniklo v dějinách. —

Jediný Slavitah zbyl z kmene Vitoradovců, o němž vypravují dějiny, že přijal pohostinství Rastislava moravského.

Nechtěl vrátiti se na dvůr Hostivítův. Zmařeny viděl šlechetné snahy své, utvrditi na jihu násep proti záplavě německé, uchýlil se raději, kde méně znali osudy rodu jeho. Říkali o něm, že kletba, která vynesena byla na otce, přešla i na syna, ač nezasloužil jí...

VÁCLAV BENEŠ TŘEBÍZSKÝ

A od těch dob, zdá se, že zapomněla Vitoraz původu svého a setřela se  
sebe český ráz ...